

TROOSTRIJKE TOESPRAKEN,
BIJ DE DOOD ONZER
DIERBAREN,

DOOR

L. PROVANA VAN COLLEGNO, Rt.

Naar de Fransche kerkelijk goedgekeurde vertaling.

Met een Voorbericht van
J. A. ALB. TH.

AMSTERDAM;
C. L. VAN LANGENHUYSEN,

1875.

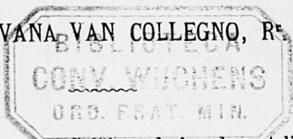
B

N

TROOSTRIJKE TOESPRAKEN
BIJ DE DOOD ONZER
DIERBAREN,

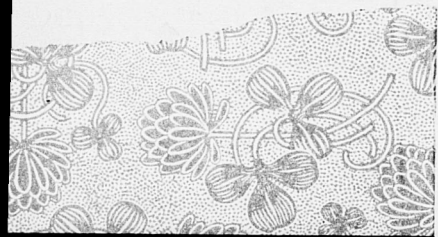
DOOR

L. PROVANA VAN COLLEGNO, R^e

Naar de Fransche kerkelijk goedgekeurde vertaling.

Met een Voorbericht van
J. A. ALB. TH.

VOORBERICHT.

Het geschrift van Luigi Provana di Collegno is, in zijn fransche vertaling, aan duizenden bij duizenden bedroefden een onschatbaar troostmiddel geweest. De auteur is een man, die diep en fijn gevoelt; hij heeft vooral geschreven voor hen, die met de gewone bespiegelingen bij het verlies hunner geliefden geen genoegen kunnen nemen.

Moge deze niet onverdienstelijke vertaling veler lijdensbeker verzoeten, en de Engel der vertroosting hun hart toegankelijk maken voor de hier gegeven vermaning en bemoediging.

B. Thabor, 23 Juli 1875.

A. T. H.

INHOUD DER TOESPRAKEN.

	Blz.
I. De tranen, welke ons het verlies van personen die ons dierbaar zijn doet storten, zijn gewettigd door het voorbeeld van Jesus Christus	1
II. Gevoeligheid van Jesus' H. Hart; wanneer wij van alle schepselen verlaten zijn moeten wij tot hem onze toevlucht nemen.	7
III. Slechts door ons met onze smarten, volgens het voorbeeld van Jesus Christus, bezig te houden, kan men ons vertroosting en aanbieden	11
IV. Door de bedroefde ziel voor te houden dat de tijd de droefheid zal doen ophouden vermeerderd men deze.	13
V. Men durft de gevoeligheid, die eene gaaf van God is en die in het hart van den Godmensch huisvest, als eene onvolmaaktheid beschouwen. Laten wij slechts trachten in ons de gevoeligheid in hare zuiverheid te bewaren	16
VI. Het is moeielijk er voor te waken, dat zich niets wereldsch, zelfzuchtigs, onvolmaakt aan onze gevoeligheid paart, maar dit kan evenwel niet geheel en al veroor-	

- deeld worden. De verdienste bestaat geenszins in het niet ondervinden dier zwakheden, maar in de bestrijding er van . . . 19
- VII. Hoe men de genegenheid die men een persoon toedraagt, welke men verloren heeft, overeen kan brengen met den wil Gods die boven alles bemind wil worden. 24
- VIII. Buiten den persoon dien men bemint kan men geen vertroosting vinden. Voordeelen van de christelijke hoop, die ons de eeuwige vereeniging met dien persoon voorhoudt. 27
- IX. Wanneer de persoon, dien men beweent gestorven is in een gesteldheid dat men gegronde vrees voor zijn eeuwig geluk moet koesteren, moet men zich niet trachten te troosten, maar te onderwerpen. 31
- X. Redenen om te hopen dat zij die wij verliezen gered zullen zijn. De hulp des Hemels is machtiger in het uur van den dood dan de aanvallen des duivels. . . 34
- XI. Men moet zich niet verontrusten, wanneer, na een geregeld en christelijk leven, de dood plotseling gekomen is zonder dat men er zich met de noodige zorg op heeft kunnen voorbereiden. De beste voorbereiding is altijd den wil Gods te doen. . . 40
- XII. Het geloof en de hoop ondersteunden de gevoeligheid der eerste Christenen en lieten niet toe dat zij zich aan die overmaat van droefheid overgaven waaraan

	Blz.
wij zoo dikwijls onderworpen zijn . . .	47
XIII. Verschil tusschen de vertroostingën, door den godsdienst aangeboden en die welke de menschen ons aanbieden. Voor- deelen welke het ongeluk oplevert voor onze zaligheid, bewezen door de woorden van Jesus Christus in de zaal van het Avondmaal	50
XIV. vertroostingën die Jesus Christus, hoe- wel zelf door droefheid overstelpt, in de zaal van het laatste avondmaal aan zijne Apostelen geeft, na hun te hebben aange- kondigd dat hij gaat vertrekken. . . .	57
XV. Over het Vagevuur	67
XVI. Onze vrienden gaan voort ons te be- minnen en belang in ons te stellen, wan- neer zij in het andere leven zijn. . . .	77
XVII. Voordeelen van het lijden dat zij die wij beweenen hier voor hun sterven verduurd hebben	81
XVIII. vertroostingën, wanneer er weezen zijn.	85
XIX. Het is op den persoon die overblijft dat de geheele zwaarte van het ongeluk terugvalt. Geluk van alsdan den waren godsdienst te kennen.	89
XX. Het is vooral tot het hart dat de gods- dienst spreekt; het is door het hart dat wij haar begrijpen en hare vertroostingën ontvangen	95

XXI. Vertrouwingen die men vindt aan den voet van het kruis	103
XXII. Over de vrees van eene bedroefde ziel van niet zuiver genoeg te zijn om in den Hemel vereenigd te worden met den persoon, dien zij beweent. Redenen om te hopen, meer dan om te vreezen, gedeeltelijk geput uit de smarten, hier beneden geleden	110
XXIII. Over de moeyelijkheid om zalig te worden wanneer men in voorspoed is. .	117
XXIV. Wanneer gij in droefheid zijt, bidt.	119
XXV. Beschouwing over het officie der overledenen	124
XXVI. Hetzelfde onderwerp. Avondgetijden.	134
XXVII. Zelfde onderwerp. Morgen-officie.	139
XXVIII. Verklaringen van en beschouwingen over het H. Misoffer.	150
XXIX. Zelfde onderwerp	162
XXX. De voortvarendheid en onrust waarmede men bidt beletten het smaken der vertroosting, zijn noch nuttig voor de ziel voor welke men bidt, noch aange-naam aan God.	171
XXXI. Over hetgeen oorzaak is dat men zelfs met kalmte en gerustheid biddende, slechts treurige en bedroevende gedachten krijgt. Hoe moet men bidden?	174
XXXII. Vertrouwingen die men vindt in het H. Sacrament des Altaars	179

XXXIII. De ongevoeligheid en tegenzin die wij in het gebed ondervinden, vergeleken met hetgeen Jesus gevoelde toen hij in den hof van Gethsemani bad. . . .	135
XXXIV. Over het gebrek aan onderwerping	189
XXXV. Over de onderwerping die niet vrijwillig is	193
XXXVI. Vertrouwingen, die men ondervindt als men zijne toevlucht neemt tot de Moeder Gods, de troosteresse der bedroefden.	196
XXXVII. Over den troost dien men vindt in het bijstaan der ongelukkigen. . . .	203

DE TOESPRAAK.

DE TRANEN WELKE ONS HET VERLIES VAN PERSONEN DIE ONS DIERBAAR ZIJN DOET STORTEN, ZIJN GEWETTIGD DOOR HET VOORBEELD VAN JESUS CHRISTUS.

Gij bemint!.... Dat gevoel, verre van in strijd te zijn met de pligten van den christen, is intendeel het schoonste en edelste van alle gevoelens die ons de godsdienst instort.

De eerste plicht van den mensch is na God zijne evennaasten te beminnen, en die liefde is vatbaar voor verschillende graden. De H. Joannes was bekend als de discipel die bijzonderlijk door Jesus bemind was: *die discipel die Jesus beminde* 1). Niet beminnen is het deel der verdoemden, en het was een zeer sterke uitdrukking, wel bekwaam om de diepte van het ongeluk te schilderen waarin hij gestort was, toen de duivel tot de H. Catharina van Genua zeide: *ik ben die niet bemint*. (Zie haar leven, hoofdst. 14.)

1) Discipulus ille quem diligebat Jesus. Joan. 21.

Gij bemint en gij beweent het verlies van het voorwerp uwer liefde!... Uwe tranen zijn wettig, zij zijn redelijk, zij zijn geen teeken van onvolmaaktheid: Jesus beminde en weende *Jesus beminde Lazarus en hij weende* 1).

Hij wist dat treurige gebeurtenissen ons dikwijls tranen zouden doen storten en daarom heeft hij ons niet zonder den steun van zijn voorbeeld willen laten. Wij kunnen dus aan Jesus gelijken, wij kunnen Jesus navolgen door hen te beweenen die wij beminnen. Wat zijn de tranen, door Jesus bij het graf van zijn vriend Lazarus gestort, kostbaar in de oogen van den bedroefden christen; welke aantrekkelijkheid hebben zij voor hem die weent en die weet dat hij met Jesus mag weenen! Hoe troostrijk is onze godsdienst wanneer zij ons in onze ongelukken een God toont die met ons weent, een God die weent bij het gezigt van bedroefde personen; *toen hij Maria en de Joden die met haar waren gekomen zag weenen, weende hij* 2); een God eindelijk, die wil dat men zijne liefde mete

1) Diligebat Jesus Lazarum, et lacrymatus est. Joan 21.

2) Ut vidit Mariam plorantem, et Judocos qui venerant cum illa plorantes, lacrymatus est. Joan. 11.

naar de tranen die Hij over zijn vriend stort: *waarop de Joden tot elkander zeiden: ziet hoe Hij hem beminde* 1).

Het is echter moeilijk voor den mensch te weenen en tevens de kalmte des gemoeds te behouden. De ontroering van den geest vergezelt of volgt van nabij de droefheid, en doet ons gewoonlijk meer aan dan de droefheid zelve. Zoo de tranen in stilte gestort de teekenen eener diepe droefheid kunnen zijn, hebben toch die tranen eene zekere bekoorlijkheid voor het hart. Jesus wilde ons voorbeeld zijn, en daarom heeft hij zich met al onze zwakheden willen bekleeden; Hij heeft zich willen berooven van dat zoete dat men in de kalmte van de droefheid vindt; Hij heeft ontroerd willen wezen. Zijne goddelijke natuur liet niet toe het te zijn dan in zooverre Hij zelf tot die ontroering wilde medewerken, en dat heeft Hij gedaan, het Evangelie zegt het ons: *turbavit seipsum*. (Joan. 21); Hij ontroerde zich zelve.

Schrijven wij dus niet aan onze onvolmaaktheid de tranen toe, welke de droefheid ons afperst, de ontroering die zij ons veroorzaakt; Jesus heeft geweend, Jesus heeft zich ontroerd. Dat die ontroering niet overga

1) *Dixerant ergo; ecce quomodo amabat eum.*
Joan. Ib.

tot bekommering, ziedaar al wat noodig is om de gelijkenis met Jesus niet te verliezen. Gij dus die aan het verdriet overgeleverd zijt, ik wil uwe tranen niet tegenhouden; ik noodig u uit om te weenen, en ik wil u een vriend toonen, die met u weent. Die vriend, het is Jesus; Hij is het die het Evangelie ons voorstelt weenende over zijn gestorven vriend en in de ziel van Maria en Martha troost en vrede brengende. Alvorens de menschen door den glans zijner almacht in de verrijsenis van Lazarus te verblinden, heeft Hij ze in opgetogen bewondering van zijne teederheid willen brengen, door zich over diens dood te bedroeven; aldus toont Hij ons zijne dubbele natuur van God-Mensch door de vereeniging der hoedanigheden die God en den mensch op het edelste onderscheiden: de almacht en de gevoeligheid. Weinig menschen zijn onbekend met de omstandigheden die de verrijsenis van Lazarus vergezelden, maar misschien is er een groot aantal die de omstandigheden van zijn dood niet kennen, die tot nu toe de verhevene eenvoudigheid niet opgemerkt hebben van de uitdrukkingen waarmede de Apostel der liefde ons de smart van Lazarus' zusters en de tranen van Jesus schildert. Zoo gij tot dat getal behoort, luistert dan naar dien welbeminden leerling, aan wien de H. Geest

zelf deze aandoenlijke geschiedenis ingaf.
(Joan II.)

•Er was een zieke in het vlek van Bethanië, waar Maria en hare zuster Martha haar verblijf hadden. Deze Maria was dezelfde die den Zaligmaker gebalsemd had en die zijne voeten met hare haren afgedroogd had; de zieke was haar broeder Lazarus. De twee zusters deden de Zaligmaker verwittigen, die zich in Galilea bevond: Heer, zeide men Hem, hem dien gij bemint is ziek. Jesus, die Maria, Martha en haren broeder Lazarus beminde, deed aan de twee zusters antwoorden dat deze ziekte niet tot den dood maar tot grootere verheerlijking van God en van zijnen Zoon zoude leiden. Lazarus stierf echter, en Jesus, Galilea verlaten hebbende, kwam te Bethanië den vierden dag na zijnen dood. Daar dit dorp slechts ongeveer vijftien stadiën van Jerusalem verwijderd was, waren vele Joden daar gekomen om Martha en Maria over den dood van haren broeder te troosten. Naauwelijks had Martha de aankomst van Jesus vernomen, of zij ging Hem te gemoet, terwijl Maria in huis bleef. Ach Heer, riep Martha uit, waart Gij hier geweest, mijn broeder ware niet gestorven, maar ik weet dat God U alles zal geven wat Gij hem zult vragen. Uw broeder zal verrijzen, zeide haar Jesus; ik weet het, her-

nam zij, hij zal ten jongsten dage verrijzen. Jesus antwoordde haar: Ik ben de verrijzenis en het leven, degene die in mij geloofd zal na zijn dood leven en al wie leeft en in mij geloofd zal in eeuwigheid niet sterven; gelooft gij dit? Ja Heer, antwoordde Martha, ik geloof het omdat gij de Messias zijt, de Zoon van den levenden God, die onder ons gekomen zijt. Daarop ging zij naar hare zuster, riep haar zachtjes, zeggende dat de Heer daar was en haar riep. Maria staat op en gaat Hem te gemoet tot de plaats waar Hij Martha had gevonden, want Hij was het kasteel nog niet binnengegaan. De Joden, die bij Maria gekomen waren om haar te troosten, haar uit ziende gaan, geloofden dat zij op het graf van haren broeder ging weenen en zij volgden haar. Ach Heer! zeide zij, Jesus ziende en zich aan zijne voeten nederwerpende, waart Gij hier geweest, mijn broeder ware niet gestorven. Jesus haar ziende weenen en de Joden die haar volgden met haar, werd bewogen, ontroerde zich en vroeg waar men Lazarus gelegd had. Kom, Heer, zeide men Hem, en Gij zult het zien. De Joden, Jesus ziende weenen, zeiden tot elkander: ziet, hoe Hij hem beminde: kon Hij, voegden anderen er bij, die de oogen van een blindgeborene opende dan niet belet hebben dat Lazarus stierf? Jesus komt bij

het graf, Hij werd op nieuw in zich-zelfen bewogen en Hij beveelt dat men den steen wegneme....”

Dit aandoenlijk verhaal eindigt met de verrijzenis van Lazarus.

IIe TOESPRAAK.

GEVOELIGHEID VAN JESUS' H. HART. WANNEER
WIJ VAN ALLE SCHEPSELEN VERLATEN ZIJN
MOETEN WIJ TOT HEM ONZE TOEVLUGT
NEMEN.

Ik weet, dat er vele christenen zijn wien het denkbeeld van de gevoeligheid van het H. Hart van Jesus misschien zal verrassen; die, in den Verlosser der wereld slechts zijne godheid beschouwende, niet die gevoeligheid in Hem kunnen veronderstellen, welke hun bijna onbestaanbaar toeschijnt met het oneindig groote wezen. Anderen, gewoon in Hem slechts een strengen rechter te zien, voor wien elk mensch als schuldige moet verschijnen, kunnen het denkbeeld van die gestrengheid niet vereenigen met dat der teérgevoeligheid, en vreezen in geloof of in eerbied te kort te schieten indien zij tot Hem gaan als tot een broeder, tot een vriend. Maar die Jesus, die een strenge rechter voor de boozen zijn zal, is evenwel

die teérgevoelige vriend, wien wij de smart van Maria en Martha hebben zien deelen, zoozeer zelfs dat Hij de Joden die getuigen van zijne tranen waren in verbazing bracht; Hij is die teedere vader, die bij den terugkeer van het verloren kind zich slechts de grootheid zijner zonden herinnert om daarnaar de mate van liefkozingen af te meten, waarmede Hij het overstelpt; Hij is die goede herder, die het verdwaalde schaap opzoekt, het op zijne schouders laadt om het de moeilijkheid van den terugkeer zooveel mogelijk te besparen, en die zijn leven geeft om het doodvonnis dat het verdiend had te vernietigen. Jesus is die mededoogende rechter, die een schuldige vrouw vrijspreekt en hare aanklagers beschaamt, die weldoener, van wien men na zijn dood de verhevene getuigenis gaf dat allen zijne weldaden hadden ondervonden: *die weldoende en allen genezende rondtrok* 1); Hij is die trooster die de ongelukkigen en bedroefden tot zich roept 2); die man wien zijne vijanden geen ander verwijt hebben kunnen doen, dan dat Hij toegevend voor de zondaars was 3).

Die God-Mensch wiens majesteit ons onver-

1) Pertransiit beneficiendo, et sanando omnes. Act. 10.

2) Matth. 11. 3) Matth. 19. Luc. 15.

eenigbaar schijnt met de teederheid en gevoeligheid, is degene, die op den vooravond van den dag, waarop Hij door een volk, dat Hij met weldaden overladen had, ter dood gebracht zoude worden, tranen stort over de ongelukken die over de Godsmoordende stad zullen nederdalen ¹⁾; het is degene wiens laatste woorden woorden van vrede en barmhartigheid zijn voor een boosdoener, die aan zijne zijde sterft, woorden van troost voor eene bedroefde moeder en een beminden leerling, woorden van verschooning en vergeving voor zijne beulen ²⁾. Zoude een God-Mensch wiens stem de stormen stilte en de dooden tot het leven terugriep de macht niet hebben om het lijden dat wij te verduren hebben te verlichten? Zoude zijn hart, dat eertijds voor alle ongelukkigen geopend was, nu ongevoelig zijn voor onze zuchten en tranen? Helaas! tot wien zouden wij gaan zoo wij niet bij Hem onzen troost zochten? De wereld die ons hare armen opende toen wij gelukkig waren, schijnt ons te vergeten zoodra het ongeluk ons getroffen heeft; die wereld, in wier oogen het ongeluk een misdaad is, werpt ons uit haar midden zoodra onze lippen weigeren de vreugdetoonen te uiten welke zij van ons vordert. Hoevele

1) Luc. 19.

2) Luc. 23. Joan. 19.

van hen die zich onze vrienden noemden, beminden ons slechts om de welvaart die ons deel was! In den treurigen toestand van verlatenheid, welke op de gunsten der fortuin gevolgd is, hebben wij maar al te veel redenen om ons de klachten van den heiligen man Job toe te eigenen die in de overmaat zijner droefheid uitriep: „mijne broeders hebben zich van mij verwijderd alsof zij mij niet kenden; mijne bloedverwanten hebben mij verlaten; ik heb mijne kinderen en mijne knechten moeten bidden; zij die zich mijne vrienden noemden vereenigden zich, om mij te pijnigen, met de hand van God die op mij drukt 1).”

In die volstreckte verlatenheid, terwijl wij, aan ons zelve overgelaten, slechts nieuwe bronnen van droefheid in ons vinden, doet zich de stem van dien teederen en gevoeligen vriend hooren: Komt tot mij: uwe smarten en ongelukken verschaffen u een nieuw recht op mijne teederheid; wie gij ook zijt, komt; in mij zult gij de troost en kalmte vinden welke gij zoekt: *Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis et ego reficiam vos* 2). Uwe vrienden vergeten U! Gaat tot Hem wiens vriendschap u nooit zal vergeten en die nooit zal ophouden u te bemin-

1) Job. 19. 2) Matth. 11.

nen: die teedere vriend belooft u de rust te midden der smarten die gij lijdt, en zijn woord is onfeilbaar 1).

IIIe TOESPRAAK.

SLECHTS DOOR ONS MET ONZE SMARTEN, VOLGENS
HET VOORBEELD VAN JESUS CHRISTUS, BEZIG
TE HOUDEN, KAN MEN ONS VERTROOS-
TINGEN AANBIEDEN.

Het bedroefde hart dat een bemind voorwerp heeft verloren, zoekt te vergeefs andere troostredenen dan die welke het de gedachte van den persoon zelve verschafft; men moet dan wel weinig gevoel hebben om te trachten het te troosten door het van die gedachte af te leiden en elders heen te richten; deze manier is echter slechts al te veel in gebruik. Neen, de beschouwing der redenen die ons verplichten voor onze gezondheid te zorgen, ons te bewaren voor personen aan wie wij nuttig kunnen zijn, heeft evenmin de macht ons te troosten als de redeneringen van een kouden geest bestaanbaar zijn met de gevoelens van een teeder en gevoelig hart. Hoe slecht wordt het

1) Matth. 11.

menschelijk hart, het edelste werk der schepping, gekend, hoe weinig gevoel hebben de menschen, wanneer zij ons willen troosten zonder met ons te gevoelen, zonder zich met ons te bedroeven! Jesus verzachtte de smarten van Maria en Martha door met haar te weenen, Hij heiligt niet alleen de teekenen van droefheid, Hij maakt ze zoet. Zou men een zekerder middel kunnen vinden om een bedroefd hart te troosten, dan dat hetwelk ons aangeduid wordt door den God-Mensch? Maar helaas! hoe zeldzaam zijn zij die weldadige harten, die Jesus tot hun voorbeeld nemen, wanneer zij bij ongelukkigen zijn! Men spreekt ons in die omstandigheden van de noodzakelijkheid van de wet dat alle menschen moeten sterven, van de schatting die iedereen aan de natuur moet betalen. Anderen, nog minder gevoelig, spreken tot ons in de al te dorre taal der rede, terwijl het hart bedroefd is, en hunne misplaatste troostredenen hebben dikwijls geen andere uitwerking dan de wond te verergeren, die reeds al te veel smart veroorzaakt. De vrienden van Job trachtten hem te troosten door zijn geest te overstelpen met redeneringen en bedenkingen waaraan het hart geen deel kon hebben. O! zonder twijfel zoude de ongelukkige dikwerf aan zijne troosters kunnen zeggen hetgeen de heilige man tot de zijne

zeide: *Ik heb dikwijls dergelijke redenen gehoord: mijne vrienden, die u in woorden uitput, gij zijt allen lastige vertroosters.* 1) God alleen spreekt de taal des harten, Hij alleen kan het in die oogenblikken verlichten; Hij vult het ledige aan door de hoop op eene eeuwige hereeniging, Hij geneest de wonden door den balsem dien Hij onder de droefenissen mengt, en door de vertroostingën waarmede Hij ze doet vergezeld gaan.

IVe TOESPRAAK.

DOOR DE BEDROEFDE ZIEL VOOR TE HOUDEN DAT
DE TIJD DE DROEFHEID ZAL DOEN OPHOUDEN
VERMEERDERT MEN DEZE.

Er zijn van die weinig gevoelige menschen die ons hunne hulp in ons ongeluk willen aanbieden door ons te zeggen dat de tijd, die alles verzwakt en vernietigt, ook onze smarten zal verminderen en eindelijk doen ophouden; zij trachten ons door die gedachte te troosten in de smart die ons zoo zoet is, maar zij kunnen die niet verminderen over het verlies dat er de oorzaak van is, en

1) *Audivi frequenter talia: verbosi amici mei, consolatores onerosi omnes vos estis.* Job 16.

waarover zij een al te pijnlijk stilzwijgen bewaren. Wanneer onze tranen gestort worden om een persoon die ons dierbaar is en wiens tegenwoordigheid wij missen, wordt alles wat ons aan die persoon herinnert, alles wat onze gedachte daarop terug brengt dierbaar aan ons hart; het geluk dat wij in het bezit van dien persoon vonden, deelt zich eenigermate mede aan de tranen en droefnissen die het bezit vervangen. Waarom dan een bedroefde ziel te spreken over iets dat, hare droefheid afleidende, haar ook afleidt van het welbeminde voorwerp? Waarom haar als een geneesmiddel voorstellen de uitwerking van dien tijd, waarvan zij de vernielende werking zoozeer vreest? Helaas! men ontmoet maar al te zeer van die personen die, om ons te troosten, ons onderhouden over de uitwerking des tijds, over de noodzakelijkheid van zijne wet te ondergaan en ons te onderwerpen aan de macht die hij uitoefent over de gevoelens van het hart, die hij kan verminderen en zelfs geheel uitwisschen. In hoe geringe mate gevoelen die personen, zoo zij onze smart beschouwen als een kwaad waarvan wij het einde mogen wenschen! zij weten niet, die weinig gevoelige troosters, dat zij te vergeefs trachten de bedroefdheid te doen eindigen, dewijl de slag die haar veroorzaakt

onherstelbaar is; zij weten niet, dat de droefheid waarmede zich het ongelukkige hart voedt niet drukkend is: dat zij integendeel van die zoetigheden heeft die het hart niet kan ontberen. Wij ondervinden een nieuwe smart, door de vrees dat wij te veel gewicht aan hunne pijnlijke gesprekken zullen hechten en daardoor genoodzaakt worden vaarwel te zeggen aan de hoop voor altijd in droefenis te leven, en ook door de gedachte dat wij eens zouden kunnen ophouden ons over ons ongeluk te bedroeven, dat wij eens dat ongeluk zouden beschouwen met onverschillig oog. Houd op, gevoelige ziel, u aan die bekommering over te leveren: terwijl de menschen u het hart benaauwen door hunne redeneringen, stelt u het voorbeeld van Jesus gerust; Jesus beweent zijn vriend, en een gevoel, dat waardig is in het hart van Jesus te huisvesten, kan niet onderworpen zijn aan den tijd noch aan zijne wisselvalligheden. *De bekommering zal ophouden; de opgewondenheid, de wanhoop zullen de wet des tijds ondergaan, alles wat, om mij van de woorden der H. Schrift te bedienen, van den mensch is kan niet blijven duren*: maar de gevoelens die het hart van Jesus waardig zijn vreezen de verwoestingen des tijds niet. Laat ons weenen even als Jesus; ons verdriet en onze tranen zullen geen ander einde hebben dan

dat wat God zelf er aan zal stellen door ze in den hemel te vervangen door eeuwige vertroosting.

Ve TOESPRAAK.

MEN DURFT DE GEVOELIGHEID, DIE EENE GAAF VAN GOD IS EN DIE IN HET HART VAN DEN GOD-MENSCH HUISVEST, ALS EENE ONVOLMAAKTHEID BESCHOUWEN. LATEN WIJ SLECHTS TRACHTEN IN ONS DE GEVOELIGHEID IN HARE ZUIVERHEID TE BEWAREN.

De menschen, wien uwe droefheid een last is dewijl het hun moete kost zich met u te bedroeven, trachten somtijds dit gevoel in zijne bron aan te tasten, en zij vreezen niet u die gevoeligheid, die u in de droefheid heid dompelt die zij zouden willen doen verdwijnen, als een teeken van onvolmaakt-heid voor te stellen.

Dat de aanmerkingen van deze valsche troosters de moeilijkheid van uwe omstandigheden niet vermeederen, gevoelige ziel; dat hunne valsche redeneringen u geen vrees aanjagen; verre van een gebrek of eene onvolmaaktheid te zijn is de gevoeligheid eene gaaf van God: ik spreek van die eigenschap van het hart die het vatbaarder maakt voor

de indrukken der vriendschap en der liefde, die het de vreugde en de smart van anderen even levendig doet gevoelen alsof het hem zelve raakt; die het er toe brengt om deel te nemen in alle gelukkige of ongelukkige gebeurtenissen die zijne broeders vertroosten of bedroeven. Hij die deze gesteltenis van het hart zoude willen veroordeelen, zoude het gevoelen van een heiligen en beroemden bisschop veroordeelen, die zegt: »de vereeniging der harten en de liefde jegens den naaste is een der grootste en uitstekendste geschenken der goddelijke goedheid». Die heilige bisschop, die ons elders de gevoeligheid op zulk eene naïve wijze schildert, wanneer hij zegt: »Er is, volgens mijne gedachte, niemand op de wereld die hartelijker, teederder bemint dan ik, dewijl het God behaagd heeft mijn hart aldus te vormen», die heilige, zeg ik, vreesde niet dat die gevoeligheid, die hij als het werk des Scheppers erkende, buitensporig konde worden. Hoe zoude hij daaraan hebben kunnen twijfelen, dewijl hij haar vond in het hart van den God-Mensch, in wien alle schatten van eeuwige genaden besloten zijn zonder eenige vermenging met menschenlijke onvolmaaktheid; in dat goddelijk hart, dat door zijne gevoeligheid jegens zijn vriend Lazarus het voorwerp van de bewondering zijner

vijanden was; in dat hart, dat te midden van de smarten van een langen en pijnlijken doodstrijd een zoo schitterend blijk van teederheid aan den welbeminden leerling gaf? Zou de gevoeligheid welke ons hart als het ware grooter maakt, die het voor grootere liefde vatbaar doet worden, een andere bron kunnen hebben dan de bron zelve der liefde? Zoo men wilde bewijzen, dat de oorsprong der liefde niet zoo zuiver en heilig is, door zich te steunen op de laakbare uitkomsten welke zij dikwijls oplevert, zoude men niets anders bewijzen, dan dat wij hetgeen wij van God ontvangen niet kunnen onderscheiden van hetgeen onze onvolmaaktheden maar al te dikwijls aan zijne gaven toevoegt om ze de verderfelijste uitwerkselen te doen voortbrengen. Komt de begeerte naar geluk niet van God, die, ons naar zijn beeld geschapen hebbende, die begeerte in ons hart gelegd heeft? Hoe dikwijls intusschen doet de mensch, zijn geluk zoekende in de wereldsche vermaken, dit gevoel niet dienen tot najaging der schandelijkste voldoeningen!

Laat ons slechts trachten om zooveel ons mogelijk is de gevoeligheid, die gaaf van God, in den staat van zuiverheid te bewaren, waarin zij was toen zij uit zijne handen te voorschijn kwam. Zoolang die gaaf gebruikt wordt volgens de inzichten van Hem, die ze

ons gaf, zoolang wij haar niet doen dienen tegen zijne bevelen, is onze gevoeligheid niet slechts onberispelijk, maar zij kan ons, even als alle andere gaven Gods, nieuwe middelen verschaffen om de belooning, die in het gevoel der liefde bestaat, te verdienen en te vergrooten.

VIe TOESPRAAK.

HET IS MOEIJELIJK ER VOOR TE WAKEN, DAT ZICH NIETS WERELDSCH, ZELFZUCHTIGS, ONVOLMAAKTS AAN ONZE GEVOELIGHEID PAART, MAAR DIT KAN EVENWEL NIET GEHEEL EN AL VER- OORDEELD WORDEN. DE VERDIENSTE BE- STAAT GEËNSZINS IN HET NIET ONDER- VINDEN DIER ZWAKHEDEN, MAAR IN DE BESTRIJDING ER VAN.

Hoe heilig de bron der gevoeligheid zij, is het echter moeilijk haar in dien graad van zuiverheid te bewaren, waarin wij haar van den Schepper ontvangen hebben. Die dochter der goddelijke liefde wordt, zoodra zij in ons hart komt wonen om het naar het hemelsch vaderland te richten, besmet door de indrukken welke de geschapen voorwerpen, die zij ontmoet, op haar maken, en waaraan zij zich hecht op eene minder zui-

vere, minder volmaakte wijze dan die waartoe zij geroepen is: zij is als de reiziger, die geen slijkerig pad kan bewandelen zonder dat zijne kleederen besmeurd worden. Het menschelijke, het aardsche dat zich aan onze gevoeligheid paart, bepaalt zich gewoonlijk tot het in de schepselen beminnen van hetgeen zij het minst beminnelijk hebben, tot het beminnen van ons zelve in hen of tot het in hen beminnen, niet van hun waarachtig, maar van hun hersenschimmig geluk. Het is uit de eerste dezer gebreken dat de aardsche liefde, de liefde tot hetgeen onder het bereik der zinnen valt, ontstaat, en deze liefde kan niet duurzaam zijn, dewijl de stof de basis, waarop zij zich grondt, vergankelijk en zelve aan verandering en bederf onderworpen is. Deze liefde is echter zeer algemeen; zij is zelfs maar al te dikwijls de eerste oorzaak van alle genegeheid. Het is ook niet zeldzaam, dat wij ons zelve beminnen en hen wien wij liefde toedragen; want waaraan zou men het leedwezen toeschrijven, dat men ondervindt, door de verwijdering of scheiding van een beminden persoon wiens geluk echter zeker is? Van waar komt het, dat men dikwijls vreest het lijden en de ellende van anderen te leeren kennen? Is het niet omdat men door een natuurlijk gevoel van het hart verplicht wordt

tegen zijn zin dat lijden te deelen? Het gebeurt ook maar al te dikwijls, dat wij de liefde die wij de schepselen toedragen naar een ingebeeld geluk rigten, dat wij hun waar geluk opofferen aan plannen die wij voor hun geluk gevormd hebben en die blijken droombeelden te zijn geweest.

God verhoede dat ik elk gevoel zou veroordeelen, waarin men iets van een dezer gebreken zou kunnen ontdekken; dat ik de smart van Rachel zou laken, omdat zij hare dierbare kinderen beweent, die, in de dagen hunner onschuld door den dood weggemaaid en vereenigd met de engelen des hemels, haar niettemin ontroostbaar laten, dewijl zij niet meer bij haar zijn 1); dat ik de tranen van een echtgenoot zou afkeuren, die, na de oogen ten hemel geheven te hebben om er zijne echtgenoote met de onsterfelijkheid gekroond te zien, voelt dat zij zich met tranen vullen, als hij, zijne blikken naar de aarde wendende er niet meer die beminde gezellin vindt. Hoe zoude men de liefde, die men een persoon toedraagt wiens tegenwoordigheid ons geluk uitmaakte, kunnen afscheiden van de gedachte aan de schoone hoedanigheden, die hij van den Schepper ontvangen heeft, van de zoetheid die wij smaken, wanneer

1) Jerem. 31.

wij ons die beminde trekken voor den geest brengen? De heilige bruid, wier klachten over de afwezigheid van haren welbeminde door den geest Gods zijn ingegeven, beweent de zoetheid zijner stem en de bekoorlijkheid zijns gelaats 1). Rachel weende van vreugde, toen zij in den jongen Tobias de trekken van haren ouden vriend terug vond 2).

Het gevoel, dat ons de persoon doet be-
weenen, wiens gezelschap ons geluk uit-
maakte, kan niet laakbaar zijn, als het niet
de eenige oorzaak is der tranen, welke wij
over zijn verlies storten. De begeerte om
het bijzijn te genieten van hetgeen hij be-
mint, is den mensch zoo natuurlijk, dat
God hem in den hemel de vervulling van
die begeerte voorbehoudt als belooning voor
de getrouwheid, waarmede hij Hem gedu-
rende het leven bemind heeft. Het is nog-
maals de welbeminde Apostel, die, wanneer
hij ons het geluk schildert van hen, die hun
God bemind hebben, ons zegt: Hij zal met
hun zijn, zij zullen Zijn volk en Hij zal hun
God zijn en met hen wonen 3). Maar als het
verdriet over het niet meer bezitten van een
voorwerp, dat wij beminden, ons tranen op
deszelfs graf doet storten, laat ons dan de

1) Cant. 5. 2) Tobias 7. 3) Apoc. 21.

gedachte aan zijn vertrek weten te verbinden met de hoop op eene spoedige hereeniging; zoo wij zoetheid vinden in de herinnering aan dat voorwerp door de bekoorlijkheden, welke het in onze oogen had, laten wij dan denken aan de volmaking, die zij ondergaan hebben bij zijne intrede in de heerlijkheid; als een treurige blik op ons zelve ons de eenzaamheid, waarin wij ons bevinden, in al zijne uitgestrektheid doet gevoelen, laat ons dan tevens trachten te denken aan het geluk, dat dien doodelijken slag verschaft heeft aan den persoon, dien wij beweenen.

De liefde kan ongetwijfeld niet in hare zuiverheid bestaan in het hart van den sterfelijken mensch die slechts stof en bederf is. Onze gevoeligheid laat zich somtijds door de zwakheid die ons eigen is medeslepen tot eenige van die gebreken die in de oogen van God dit werk zijner handen minder zuiver maken; de verdiensten bestaat echter niet in het niet ondervinden dier zwakheden maar in het wederstaan aan dezelve. Laten wij der vriendschap tranen geven, dewijl Jesus zelve er gestort heeft; maar laten wij ook in onze broeders vooral die onsterfelijke ziel beminnen, dat afbeeldsel der Godheid, dat de mensch zoo hoog boven de andere schepselen verheft; laten wij hun waar geluk en niet hun kortstondig aardsch

geluk beminnen; dan zal onze gevoeligheid zuiver en heilig zijn; dan zal onze liefde, zelfs in de droefheid, vervuld zijn met zoetheid en zij zal aangenaam wezen aan Hem die de oorsprong der gevoeligheid en de bron der liefde is.

VIIe TOESPRAAK.

HOE MEN DE GENEGENHEID DIE MEN EEN PERSOON TOEDRAAGT, WELKE MEN VERLOREN HEEFT, OVEREEN KAN BRENGEN MET DEN WIL GODS DIE BOVEN ALLES BEMIND WIL WORDEN.

De zoetheid, welke verborgen is in de naleving van de wet van dien God wiens voorschriften slechts liefde ademen, die zoetheid, die de teedere en gevoelige ziel smaakt welke God gehoorzaamt door het volgen van de inwendige stem die haar aanspoort haren evennaaste te beminnen, is voor u in bitterheid veranderd, ongelukkige ziel! die niet tot u zelve durft zeggen dat het Gods liefde is die uwe genegenheid vestigde op dat schepsel, welks tegenwoordigheid op aarde uw geluk uitmaakte, en wier herinnering het eenige goed is dat u overblijft na de smartelijkste der scheidingen. Wat zijt gij te beklagen, hoezeer moet men medelijden heb-

ben met u, als te midden der tranen die gij schenkt aan het voorwerp dat uw hart beweent, die gedachte u de verschrikkelijke keuze laat van óf te verzaken aan de zoetheiden van die vriendschap, de laatste en getrouwe gezellin van uw hart in zijn ongeluk, óf u bloot te stellen aan het overtreden van de goddelijke wet, door het vrijelijk volgen van de neiging waaraan dat hart behoefte gevoelt zich over te leveren, en waarvan het zich de wettigheid niet durft bekennen. O! stel u gerust over de zoetheid van die goddelijke wet, waarvan geen enkel voorschrift moeilijk is 1). Zoo gij behoort tot het getal dier zielen die aan het beminde voorwerp eene zuivere en algeheele liefde zouden willen wijden, en vreezen die liefde niet overeen te kunnen brengen met den wil van een God die boven alles bemind wil worden, die wil, dat alles slechts ter liefde van Hem bemind worde, zoo die verdeling der liefde u afschrikt, verkeert gij in dwaling, en die dwaling komt daarvan daan dat gij niet genoegzaam den geest en den zin dier liefdewet vat: een schepsel beminnen om God is niet ons hart van dat schepsel aftrekken, of elke neiging uit ons hart weren welke niet uitsluitend den stempel van

1) 1 Joan. 5.

geluk beminnen; dan zal onze gevoeligheid zuiver en heilig zijn; dan zal onze liefde, zelfs in de droefheid, vervuld zijn met zoetheid en zij zal aangenaam wezen aan Hem die de oorsprong der gevoeligheid en de bron der liefde is.

VIIe TOESPRAAK.

HOE MEN DE GENEGENHEID DIE MEN EEN PERSOON
TOEDRAAGT, WELKE MEN VERLOREN HEEFT, OVER-
EEN KAN BRENGEN MET DEN WIL GODS DIE
BOVEN ALLES BEMIND WIL WORDEN.

De zoetheid, welke verborgen is in de naleving van de wet van dien God wiens voorschriften slechts liefde ademen, die zoetheid, die de teedere en gevoelige ziel smaakt welke God gehoorzaamt door het volgen van de inwendige stem die haar aanspoort haren evennaaste te beminnen, is voor u in bitterheid veranderd, ongelukkige ziel! die niet tot u zelve durft zeggen dat het Gods liefde is die uwe genegenheid vestigde op dat schepsel, welks tegenwoordigheid op aarde uw geluk uitmaakte, en wier herinnering het eenige goed is dat u overblijft na de smartelijkste der scheidingen. Wat zijt gij te beklagen, hoezeer moet men medelijden heb-

ben met u, als te midden der tranen die gij schenkt aan het voorwerp dat uw hart beweent, die gedachte u de verschrikkelijke keuze laat van óf te verzaken aan de zoetheiden van die vriendschap, de laatste en getrouwe gezellin van uw hart in zijn ongeluk, óf u bloot te stellen aan het overtreden van de goddelijke wet, door het vrijelijk volgen van de neiging waaraan dat hart behoefte gevoelt zich over te leveren, en waarvan het zich de wettigheid niet durft bekennen. O! stel u gerust over de zoetheid van die goddelijke wet, waarvan geen enkel voorschrift moeilijk is 1). Zoo gij behoort tot het getal dier zielen die aan het beminde voorwerp eene zuivere en algeheele liefde zouden willen wijden, en vreezen die liefde niet overeen te kunnen brengen met den wil van een God die boven alles bemind wil worden, die wil, dat alles slechts ter liefde van Hem bemind worde, zoo die verdeling der liefde u afschrikt, verkeert gij in dwaling, en die dwaling komt daarvan daan dat gij niet genoegzaam den geest en den zin dier liefdewet vat: een schepsel beminnen om God is niet ons hart van dat schepsel aftrekken, of elke neiging uit ons hart weren welke niet uitsluitend den stempel van

1) 1 Joan. 5.

den pligt draagt. Een gevoel, enkel door de gehoorzaamheid ingegeven, kan den naam van liefde niet dragen. God is in ons de bewerkker van de neiging, die ons doet beminnen; het hart van den mensch scheppende heeft Hij zelve er de behoefte van te beminnen in geplant, de behoefte aan dat gevoel dat het eeuwige geluk van God zelve uitmaakt. Zich aan de behoefte van te beminnen overgevend, gehoorzaamt de mensch aan de wet van zijn Schepper. Maar God die ons geluk wil, heeft door het voorschrift der liefde de neiging die wij voor het schepsel gevoelen willen richten naar het eenig doel dat het redelijke, naar Gods beeld geschapen wezen waardig is, naar het ware geluk van dat schepsel en van het onze. Zoodra de genegheden des harten slechts een duurzaam, waar geluk ten doel hebben is de wil Gods volbracht, de richting die Hij aan onze liefde heeft willen geven is gevolgd, zijn bevel is nagekomen; de liefde, aldus geregeld, is de liefde die God ons vraagt, het is een uitvloeijsel der Godheid, en daardoor is zij in de orde zijner plannen en van zijn wil. Stel u dan gerust, bevreesde en ontroerde ziel, die een voorwerp beweent al uwe teederheid waardig. Die vriendschap, waaraan uw hart zooveel waarde hecht, blijft haar bij zonder dat de wet des Heeren er ook maar

het minste door lijdt. Zoolang die vriendschap u niet de gelatenheid, de onderwerping aan den wil Gods ontnemt, is dat gevoel te prijzen, en het hart waardig dat door den God der liefde geschapen is 1). Wanneer ongeregelde begeerten, tegenstrijdig aan zijn wet. ten gevolge van dat gevoel uw hart mochten binnensluipen, moet gij deze bestrijden, want zij zijn de kinderen der bedorven natuur, die gij moet vernietigen, maar niet een gevoel dat zonder hen bestaan kan, zooals het bestond in het menschelijk hart, toen het uit de handen zijns Scheppers te voorschijn kwam.

VIIIe TOESPRAAK.

BUITEN DEN PERSOON DIEN MEN BEMINT KAN MEN
GEEN VERTROOSTING VINDEN. VOORDEELEN VAN
DE CHRISTELIJKE HOOP, DIE ONS DE EEUWIGE
VEREENING MET DIEN PERSOON VOORHOUDT.

De bedroefde mensch die een bemind voorwerp heeft verloren weet geen andere vertroosting voor zijne smarten te vinden dan in dat voorwerp zelve. Hij kan slechts daarvan spreken en zijn zoetste troost is tra-

1) 1 Joan. 4.

nen op deszelfs graf te storten. Aldus is het dat de Apostel der liefde ons Maria Magdalena schildert, die de smart welke haar hart verscheurt lenigt door de tranen welke zij stort op het graf van haren welbeminde: *Maria bleef buiten het graf staan* 1). Wanneer zij haren mond opent is het slechts om van Hem te spreken: zij noemt Hem niet, dewijl zij zich niet kan voorstellen dat men zich met iets anders zoude kunnen bezig houden, en, gelijk de bruid uit het Hooglied wier liefdeklachten de H. Geest ons heeft doen kennen, vraagt zij aan hen die zij ontmoet, of zij de welbeminde van haar hart gezien hebben. Numquid quem diligit anima mea vidistis? 2)

Die gedachte die ons hart in zijne droefenis alleen bezig houdt, geleidt ons noodwendig, wanneer zij de richting volgt, welke het geloof haar geeft, naar dat eeuwige leven dat begint op hetzelfde oogenblik waarop dit vergankelijk leven eindigt. O! wat is zij kostbaar die christelijke hoop, die hemelsche gids waarmede het hart de tijdruimte overschrijdt, en in de eeuwigheid het gezelschap van den welbeminden persoon zoekt!

Om de voordeelen, welke de christelijke

1) Maria stabat ad monumentum foris, ploraus. Joan. 20.

2) Cant. 3.

hoop aanbiedt wel te kunnen waarden, moet gij u een oogenblik in de plaats stellen dier ongelukkigen, aan wie het heidendom, na de praal der begrafenis die hen nog eenige oogenblikken in verbinding had gesteld met den persoon die betreurd werd, niets meer aanbood dan het niet, het ledige. Het eeuwige vaarwel, *vale æternum*, die vreeselijke uitdrukking van de verschrikkelijkste wanhoop, was de eenige hoop, zoo men het met dien naam noemen kan, welke der bedroefde vriendschap overbleef; het was de laatste schakel van eene keten, die, na het geluk uitgemaakt te hebben van twee wezens, die zij op aarde vereenigd had, met deze schakel aan het eeuwig ledige reikte.

Die treurige uitdrukkingen zijn den geloovige onbekend: de aankondiging van eene eeuwige verrijsenis heeft de aankondiging van eene scheiding zonder einde vervangen; Hij is verrezen, Hij is hier niet 1). Die stem *vol onsterfelijkheid* 2) welke weerklonken heeft voor de eerste maal van uit het graf van het hoofd der geloovigen na de voltrekking van het geheim der verlossing, doet zich op nieuw hooren aan hem die het graf Zijner leerlingen nadert, met het geloof van Magdalena en hare vrome gezellinnen. Dat

1) Surrexit, non est hic.

2) Sap. 3.

de mensch, slaaf van het uiterlijke, op den steen die het stoffelijk overschot van het beminde voorwerp dekt het *hic jacet*, *hier rust*, schrijve, dat is slechts een hulde, waardoor hij in den zoon der eerste zonde, in den dood, de overblijfselen der oude magt van dezen wil erkennen; het is de laatste weerklank van zijne vroegere zegepralen. Maar het edelste deel van het slagtoffer is aan de woede van den dood ontrukkt; nog meer, het slagtoffer overwint op zijne beurt den dood door de bescherming van den *eerstgeborene* onder de stervelingen, en de kreet der overwinning klinkt voor hem zooals zij geklonken heeft voor zijn opperhoofd: Surrexit, non est hic; Hij is verrezen, Hij is hier niet.

Beurt dan uw moed op, christelijke ziel; verlevendig uw geloof, verdubbel uwe hoop; neen, *het is niet meer hier*, dat teeder beminde voorwerp, maar zijn geluk is verzekerd in dat vaderland van waar het de armen naar u uitstrekt. De dood, die naam zoo vreeselijk voor den ongeloofige, herinnert den waren christen aan het aandeel in de overwinning van den God-mensch, die het schepsel met zich neemt als het in Zijn liefde sterft. Het leven, dat zoo veel bekoorlijkheden voor u had, was slechts eene lange voorbereiding tot de zegepraal van dat beminde voorwerp: de voorbereiding is

haar einde genaderd, het laatste oogenblik is gekomen, de deuren des hemels zijn geopend en zijn eeuwig geluk is begonnen.

IXe TOESPRAAK.

WANNEER DE PERSOON, DIEN MEN BEWEENT GESTORVEN IS IN EEN GESTELDHEID DAT MEN GEGRONDE VREES VOOR ZIJN EEUWIG GELUK MOET KOESTEREN, MOET MEN ZICH NIET TRACHTEN TE TROOSTEN MAAR ZICH ONDERWERPEN.

Niet alle bedroefde harten mogen zich verheugen in de gedachte aan het eeuwig geluk van den persoon dien zij beweenen; ik zoude dien troost niet durven aanbieden aan hen, die een bemind persoon hebben zien sterven in een gesteldheid die gegronde vrees doet koesteren voor zijn eeuwig geluk. Groote God! die enkele gedachte aan het eeuwig ongeluk doet den man van geloof sidderen, zelfs wanneer het een onbekende geldt! De Apostel die zijne leerlingen van Thessalonika troostreden bij het verlies hunner vrienden wil aanbieden, schijnt niet te durven spreken van een zoo ongelukkigen toestand; hij spreekt slechts tot hen die eene eeuwige hereeniging kunnen hopen. Ik zoude u niet bedroefd willen zien, zegt hij, zoo-

als zij die geene hoop meer hebben; hij zwijgt over het lot der anderen! Zal ik met dat voorbeeld voor oogen tot die ongelukkige zielen durven spreken? Zal ik een zwijgen durven verbreken, dat de man Gods door geen enkele troostreden wist te vervangen? »Ach! zou ik zeggen, zoo uw hart nog vatbaar is voor eenige vertroosting, zoek haar hier niet, regtmatig bedroefde ziel; gaat liever in den hof van Olijven, ziet er uwen Zaligmaker die in zijn doodstrijd die lange rij van verdoemden ziet, waarover Hij zich niet kan troosten, dewijl zij niet in het boek des levens zijn opgeteekend: *noluit consolare quia non sunt* 1); beschouwt de gevoelens van zijn van droefheid verscheurd hart, of, zoo de volmaaktheid van dat voorbeeld u ontmoedigt, tracht de gevoelens te begrijpen van een ongelukkigen vader, wien een zoon ontnomen wordt op het oogenblik dat deze de heiligschennende hand tegen hem opheft, van David die Absalon beweent: gaat den zin na van die woorden welke de smart hem ontrukkt: *ik heb het stilzwijgen bewaard*, zegt hij, *en ik heb mijnen mond niet open gedaan omdat Gij het zijt, o mijn God, die het veroorloofd hebt*. Die onderwerping, die volmaakte bewilliging in den wil van God, die

1) Jerem. 31.

verheerlijkt wordt door de straf van den schuldige zoowel als door de belooning van den rechtvaardige, gelijk een wonder: en dat wonder kan niet door de hand eens stervelings gewrocht worden. De Heer, *wiens arm niet verkort is*, om de uitdrukking van den propheet te bezigen, kan dat wonder alleen uitwerken, en Hij werkt het uit voor de getrouwe ziel wanneer zij de zwaarste aller beproevingen heeft door te staan." Maar zoo de gedachte aan eene zoo vreese-lijke gesteltenis voor die ongelukkige zielen elk troostmiddel, behalve het mirakel, schijnt uit te sluiten, leerdan, kleingeloovige, uwen toestand beter te waardeeren wanneer de persoon dien gij beweent, na de aarde verlaten te hebben zich voor God vertoont, overdekt met het bloed van Zijn Zoon wiens verdiensten op hem toegepast zijn door de laatste III. Sacramenten, wanneer die be- minde persoon behoort tot het getal van hen *die slechts in de oogen van den onzin- nigen mensch schijnen gestorven te zijn*, tot hen *wier hoop onsterfelijk is*, aan wie *de eeuwige rust beloofd is*, en met de rust *eene eeuwige glorie die niet ophouden zal te schit- teren in de opvolging der tijden* 2). Weet uw geluk te waarderen, en terwyl het voor-

1) Sap. 3.

2) IV. Esdr. 2.

werp uwer genegenheid u ontnomen is, zoek het in die verblijfplaats waar het geloof uw gids, de hoop uw steun is, en zonder uit uw hart een rechtmatige droefheid te weren, moet gij het ter zelfder tijd weten te openen voor de gevoelens van de levendigste dankbaarheid jegens Hem die die ziel tot het hemelsch koningrijk geroepen heeft 1).

Xe TOESPRAAK.

REDEMEN OM TE HOPEN DAT ZIJ DIE WIJ VERLIEZEN GERED ZULLEN ZIJN. DE HULP DES HEMELS IS MACTIGER IN HET UUR VAN DEN DOOD DAN DE AANVALLEN DES DUIVELS.

Bij het verlies van personen die ons dierbaar zijn geven wij ons somtijds aan gevoelens jegens God over, die wij ons zouden verwijten zoo wij ze ten opzichte van ons zelve zouden koesteren. Het geloof dat ons ondersteunt in onze smarten en in de gedachte aan onzen dood, schijnt ons te verlaten in betrekking tot dien onzer broeders: wij weten ons, door het geloof aan eene toekomstige belooning, te verdedigen tegen

1) IV. Esdr. 3.

een overmatige vrees, wanneer wij aan dat laatste oogenblik denken, en evenwel maken wij ons ongerust over het lot onzer vrienden, alsof die belooning voor hen niet bestond. De hoop in de barmhartigheid Gods laat niet toe dat wij wat ons zelve aangaat tot neerslachtigheid vervallen; voor onze vrienden zien wij in God slechts zijne rechtvaardigheid, en wij beschouwen Hem als een zoo onverbiddelijke rechter dat eene dergelijke gestrengheid in een mensch afkeer in ons zou opwekken. Wanneer men ons hoort spreken, zou men zeggen dat de liefde van God voor zijne schepselen niet bestaat ten opzichte van de ziel die er de vruchten het meest van behoeft, en dat het kruis van den God-Mensch slechts vruchten van gramschap heeft voortgebracht voor den persoon dien wij beweenen. Terwijl God ons, als de afbeelding zijner teederheid voor de menschen, ons de liefde van eene moeder tot haar kind voorhoudt 1), zien wij in Hem slechts een tyran, en ons onophoudelijk met de oordeelen Gods bezighoudende, vergeten wij zijne goedheid en barmhartigheid. Alsdan vinden wij er genoeg in om de gemakelijkheid van te zondigen, de moeielijkheid van weder in de genade van een beleedigden God aangenomen

1) Isai. XLIX.

te worden en de woede van onzen vijand bij de laatste aanvallen te overdrijven, en de begeerte naar eene algeheele zekerheid die wij aangaande het heil van een ander zouden willen hebben, brengt ons door eene vreemdsoortige gevolgtrekking tot de bijna volkomene zekerheid van zijn eeuwig ongeluk. Groote God! hoe doet zich evenwel de stem Uwer dienaren niet hooren, die ons aankondigen dat wij door het bloed van onzen Zaligmaker voor de toorn van God behoed zullen worden ¹⁾, die ons verzekeren dat de menschen vooral door het eeren uwer barmhartigheid U de eer bewijzen die U toekomt ²⁾; die stem die ons beveelt aan Uwe goedheid te denken ³⁾, en slechts met de gevoelens van het levendigste vertrouwen tot Uwen troon te naderen ⁴⁾! Wanneer de huichelachtige tranen van den boozen mensch, die op zijn sterfbed slechts de genoegens der zonden betreurt, een gruwel zijn in Gods oogen ⁵⁾; zoo de schatten der goddelijke barmhartigheid alsdan voor hem uitgeput schijnen, dan wil die God zich schadeloos stellen voor de noodzakelijkheid waarin Hij zich bevindt om onverbiddelijk te zijn voor den stervenden zondaar, door in die oogen-

1) Rom. 5. 2) Rom. 15. 3) Sap. 1.
4) Heb. 4. 5) Sap. 1.

blikken aan de ziel die Hem bemint alle hulp, alle teederheid te betoonen. De buitengewone hulp die de hemel ons in die laatste oogenblikken verschaft, het Sacrament van boetvaardigheid, dat der H. Eucharistie en het H. Oliesel, de bijstand van Maria, die troosteresse der bedroefden, wier hulp wij gedurende ons gansche leven voor het uur des doods hebben ingeroepen, is wel geschikt om ons dan eene nieuwe standvastigheid en krachtiger genaden te doen verwerven. Het is waar dat de engel der duisternissen, wiens woede toeneemt naarmate de oogenblikken van ons bestaan kleiner worden, zijne aanvallen verdubbelt 1); maar God die niet veroorlooft dat wij boven onze krachten beproefd worden 2), verdubbelt ook zijne hulp, en Maria, die nooit te vergeefs is ingeroepen geworden, weet alsdan de slagen, die de vijand toebrengt aan hem die gedurende zijn leven zijne toevlucht tot haar genomen heeft, af te weren. Waarom zou dan het oogenblik, waarvan in zekeren zin al de uitwerkselen van het voor ons door God vergoten bloed afhangen, een oogenblik van gramschap zijn, en waarom zou dat bloed, dat niet ophoudt barmhertigheid voor ons te vragen, even als dat

1) Apocal. 12. 2) 1. Cor. 10.

van Abel slechts om wraak roepen? Die God die ons is afgebeeld als met Zijne hand den rechtvaardige in diens val ondersteunende, opdat hij geen enkele kwetsuur bekomen zoude 1), zoude die God weigeren Zijne almachtige hand te reiken aan zijnen dienaar ten einde hem te helpen in het te boven komen van de laatste hinderpalen die hem nog van de goddelijke omhelzingen terughouden, waarnaar zijn hart verzucht? Wanneer men mij zoude tegenwerpen dat de toepassing der verdiensten van het bloed van God afhangt van de gesteltenis der ziel, en dat die verdiensten niet volstrekt uit zich zelve op den mensch die tot de jaren des verstands gekomen is van toepassing zijn, dan zou ik vragen door welken geest van naastenliefde men in een geloovige ziel zoo weinig christelijke gesteltenissen veronderstelt en eene zoodanige gehechtheid aan het kwaad, dat dezelve sterker in haar is dan de oneindige begeerte die God naar hare zaligheid heeft? Ik zoude vragen wat ons recht geeft om zoo ongunstig over iemand te oordeelen, om de enkele reden dat wij zeer getroffen zouden zijn over zijn ongeluk wanneer hij veroordeeld werd? De dood ontslaat ons geenszins van het verbod onzen

1) Ps. 36.

naaste te oordeelen en de vriendschap die men hem toedraagt geeft ons ook geen recht hem ongunstig te beoordeelen; het bevel om opzichtens den Heer gevoelens te koesteren overeenkomstig Zijne goedheid is niet onderhevig aan de wisselvalligheid der tijden, noch aan de betrekkingen die de kinderen der menschen onderling vereenigen.

Laat ons in het toekomstig leven doordringen om er onze vrienden te zoeken, maar nog eens, dat de hoop en de liefde Gods ons ondersteune en dat het geloof er ons voorga. De Heidenen hebben aan de hoop geen anderen steun weten te geven dan het anker, dat laatste en dikwijls nuttelooze redmiddel der wanhoop. De hoop des christens steunt op het kruis; het is door het kruis dat de christen zich voor schipbreuk behoedt; het kruis noodigt ons niet minder tot vertrouwen dan tot liefde uit, en de geloovigen hebben niet beter de zoetheid van den slaap hunner overleden broeders weten uit te drukken dan door ze te begraven in de schaduw van het kruis.

XIe TOESPRAAK.

MEN MOET ZICH NIET VERONTRUSTEN, WANNEER,
 NA EEN GEREGLD EN CHRISTELIJK LEVEN, DE
 DOOD PLOTSSELING GEKOMEN IS ZONDER DAT
 MEN ER ZICH MET DE NOODIGE ZORG OP
 HEEFT KUNNEN VOORBEREIDEN. DE BESTE
 VOORBEREIDING IS ALTIJD DEN WIL
 GODS TE DOEN.

Gij werpt mij tegen dat de barmhartigheid waarmede de Heer zijne schepselen bijstaat in hunne laatste oogenblikken, om de verdiensten van zijne verrijsenis op hen toe toe te passen, het hart des zondaars plotseling veranderen en er zelfs een voorbeeld van boetvaardigheid van maken kan; dat dit echter slechts uitzonderingen zijn waarom men onmogelijk kan rekenen, en dat men, zonder op die wonderen van de goddelijke barmhartigheid te rekenen, onmogelijk met gerustheid aan de strengheid der oordeelen Gods kan denken, waarvan het eeuwig lot der ziel afhangt die voor Zijn ontzaglijken rechterstoel verschijnt. Een heilige dood, zegt gij, is slechts het gevolg van een ijverige en naauwkeurige voorbereiding; maar hoe zeldzaam is die voorbereiding! De begeerte naar genezing, de benaauwdheden der ziekte, de gedachte aan de laatste be-

schikkingen, dikwijls ook de belemmering der geestvermogens houden den geest van den zieke te veel bezig om hem te veroorloven zich voor te bereiden om wél te sterven: en denkt men er gedurende het leven ernstig genoeg aan om eene laatste voorbereiding te kunnen missen? En wie zoude, zelfs na een geregeld en christelijk leven, gereed zijn om te sterven, zonder eene onmiddellijke voorbereiding.

O bedroefde ziel, het voorwerp dat gij beweent heeft misschien den tijd of de middelen niet gehad om de laatste III. Sacramenten te ontvangen, of zijne ziekte heeft hem geen genoegzame rust en kalmte gelaten om zich wél voor te bereiden tot de genade van een zaligen dood. Maar is het dan noodzakelijk om voor eenen zaligen dood eene andere voorwaarde te stellen dan een geregeld leven; en bestaat de beste voorbereiding tot sterven juist niet in dat geregeld en christelijk leven?

De eeuwige Waarheid die ons de vervulling van den wil Gods aanduidt als het eenige middel dat ons de deuren des hemels kan openen: *Hij die den wil doet van mijn Vader die in den hemel is, zal het rijk des hemels binnengaan* ¹⁾, die eeuwige Waarheid, zeg

1) Qui facit voluntatem Patris mei, qui in

ik, leert ons daardoor duidelijk dat in die vervulling de beste voorbereiding tot den dood gelegen is. Die voorbereiding is geschikt voor elken ouderdom en voor elken staat, voor alle omstandigheden des levens, voor de gezonden zoowel als voor de zieken; in de laatste ure zelfs verandert zij niet van natuur; zij verandert slechts in hare toepassing wegens de verschillende gesteltenissen; maar in welke gesteltenis ons de dood ook vinde, zoo wij bezig zijn met het vervullen van den wil Gods zal zij voor ons de weg des hemels zijn.

De heilige Aloysius van Gonzaga, die jeugdige heilige, wiens zachte en beminnelijke deugden een nieuwen glans schijnen te ontleenen uit de omstandigheid dat zij reeds schitterden op een zoo teederen leeftijd, werd eens door zijn overste, op het uur gedurende hetwelk de regel hem de uitspanning voorschreef, ondervraagd omtrent hetgeen hij doen zoude zoo hij op dit oogenblik vernam dat God hem onmiddellijk voor Zijn rechterstoel zou dagen. Ik zoude mijn spel voortzetten, antwoordde hij (hij speelde toen juist het maliespel) bedaard want welke betere gesteltenis om goed te sterven kan

coelis est, ipse intrabit in regnum coelorum.
Matth. 7.

ik verlangen, dan die waarin ik mij bevind wanneer ik de gehoorzaamheid in toepassing breng, die mij op dit uur voorschrijft mij te ontspannen? Zie zijn leven door P. Marchetti, III boek, 2 hoofdst. Die schoone ziel wist dat wij nooit meerder aan God hehagen dan wanneer wij Zijn wil doen, zooals Hij ons dezelve in de plichten van onzen staat aanduidt; zij kende geen betere voorbereiding tot den dood dan het volbrengen van dien heiligen wil in het volgen van den regel. Degene die door den dood verrast wordt terwijl hij zich bezig houdt met het volbrengen van den wil Gods, kan niet gelukkiger verrast worden, welke ook de bezigheid zij die zijn staat hem oplegt, al ware zij uit zich zelve de geringste; want de eeuwige Waarheid, die niet kan bedriegen, belooft hem den hemel zoo de dood hem bezig vindt met het volbrengen van den wil zijns hemelschen Vaders.

Zoo stierf de H. Simeon, zuilbewoner, die door den bliksem getroffen werd, even volmaakt in den vrede des Heeren, als wanneer een lange ziekte hem van zijn naderend einde onderricht had. Zoo was ook die heilige vorst ¹⁾ *een der grootste koningen die ooit geleefd hebben*, (Inl. tot het godvr. leven III.

1) De H. Lodewijk, koning van Frankrijk.

16) op de kusten van Afrika, te midden van de toebereidselen tot den aanval even bereid tot den dood, als wanneer hij zich bevonden had in staat van vrede en te midden van de stilte van het hof. En die groote ziel ¹⁾ in welke *de Heer zich eene aangename woonplaats gekozen had*, zooals Hij zelf het geopenbaard heeft, was nooit gelukkiger geweest dan toen zij, in een afgrond gestort zijnde, een oogenblik geloofde dat zij zich, zonder eenige andere voorbereiding, ging vereenigen met Hem, die in haar hart regeerde; en toen men haar sprak van het gevaar dat zij geloopen had van zonder de laatste heilige Sacramenten te sterven, antwoordde zij: ik zoude veel meer spijt gehad hebben zoo ik mij niet geschikt had naar den wil Gods die mij op deze wijze tot zich riep; *Sarasa, Ars semp. gaud. tr. XV. 34.*

En het is niet slechts onder de helden des Christendoms dat de Goddelijke wil van die getrouwe dienaren vindt, die hij aldus voorbereidt tot een in de oogen des Heeren welgevalligen dood; er zijn ook onder de christenen van onze dagen *van die mannen volgens Gods hart*, die zich onophoudelijk beijveren zijn wil te doen ²⁾. Ja, er bevinden zich in de stilte van het huiselijk leven en zelfs te

1) De II. Gertrudis.

2) Act. 13.

midden van het gedruisch der wereld, van die personen, die *door de genade van onzen goddelijken Zaligmaker er toe gebracht zijn, aan de lessen der ondeugd en de bedorven begeerten der eeuw te verzaken*, zoo zij het ongeluk hebben gehad er zich te eenigen tijd door te laten verleiden; die, zeg ik, *een streng leven* jegens zich zelve*n*, *rechtvaardig* jegens hunnen naaste, *vroom* jegens hun oppersten Meester *leiden*, *en die aldus*, volgens de beloften des Apostels, *in de gevoelens van de gelukkigste hoop de komst van God afwachten*. En misschien is het getal dier personen grooter dan men denkt.

Is het christelijk leven dan zóó zeldzaam dat wij ons zouden overleveren aan twijfelingen die beleedigend zijn voor de goddelijke goedheid, wegens het heil van een dierbaren persoon wiens eeuwig geluk afhangt van een zoo eenvoudigen en makkelijk te volgen levenswandel? Of zou God, om hem voor zijn rechterstoel te dagen, juist het oogenblik gekozen hebben waarop hij, na een regelmatig leven, het ongeluk zou gehad hebben in eene doodzonde te vallen, zonder hem den tijd te laten zich te verzoenen met dien God, die zelfs ten opzichte van den verhardten zondaar zoo barmhartig is, dat Hij, volgens een heilig godgeleerde, aan den dood niet toelaat hem te treffen,

dan wanneer Hij in zijne Alwetendheid voorziet dat een langer leven hem niet tot berouw, maar tot het voortgaan in de zonden, en daardoor tot de vermeerdering zijner straf zal voeren?

Indien God geweten had dat de zondaar zich zoude bekeeren, Hij zoude hem niet weggenomen hebben alvorens hij zich bekeerd had 1). Wek dus uw moed op, christelijke ziel, schep u geen ijdele hersenschimmen door u de moeielijkheid te overdrijven die de door u beweeude persoon gehad heeft om zich voor het laatste oogenblik voor te bereiden; *treed ten zijnen opzichte in gevoelens die meer overeenkomen met de goedheid Gods*, en met het denkbeeld dat zoovele zielen door Zijn goddelijken Geest voorgelicht daarover gehad hebben; en in plaats van u ongerust te maken over het lot dier ziel, alsof het aan uwe wantrouwende kleinmoedigheid gegeven was over hare bestemming te beslissen, moet gij denken dat de goddelijke barmhartigheid oneindig gunstiger jegens haar gestemd is dan gij het ooit had durven hopen, niettegenstaande het belang dat gij in haar stelt; denk dat uwe hoop zich altijd

1) *Nec si Deus pœnitentiam acturum (peccatorem) scivisset, ante pœnitentiam eum rapuisset.* S. Joann. Chrysost. hom. 69 ad pop.

meet naar de denkbeelden die de menschelijke geest kan vormen, waardoor zij altijd begrensd is, terwijl de goedheid van God, wel verre van grenzen te hebben, oneindig verheven is boven al wat er groots, wat er oneindigs is in zijne werken: *miserationes ejus super omnia opera ejus* 1).

XIIe TOESPRAAK.

HET GELOOF EN DE HOOP ONDERSTEUNDE DE
 GEVOELIGHEID DER EERSTE CHRISTENEN EN
 LIETEN NIET TOE DAT ZIJ ZICH AAN DIE
 OVERMAAT VAN DROEFHEID OVERGAVEN
 WAARAAN WIJ ZOO DIKWILS ONDER-
 WORPEN ZIJN.

Zoo de eerste christenen zoo weinig die overmaat van droefheid schijnen gekend te hebben waaraan wij ons bij het verlies onzer vrienden overgeven, dan was dat bij hun geen uitwerksel van de ongevoeligheid, maar van het vertrouwen waarmede zij vervuld waren; daaraan ontleenden zij hunne kracht en hunne standvastigheid in de droefheid.

Gewoon om van het oogenblik huns doopsels af den hemel te beschouwen als een

1) Ps. 144.

goed dat hen toebehoorde, zagen zij in het uur van sterven slechts het oogenblik waarin zij toegelaten werden tot dien schoonen hemel. De Ephesen hadden van den II. Apostel Paulus geleerd dat zij zich moesten beschouwen als reeds door het doopsel toegelaten om deel te hebben aan het koningrijk der hemelen. De Colossen hadden geleerd dat de komst van Jesus Christus (zoo wordt de dood dikwijls in de heilige boeken genoemd) voor de christenen het oogenblik hunner overwinning zou zijn. Dezelfde Apostel schreef aan de Corinthiërs dat de dood overwonnen en voor hen in een zegepraal veranderd was; hij schreef aan de bewoners van Thessalonika dat de vertroosting die wij van Jesus Christus ontvangen hebben eeuwig is, dat wil zeggen dat zij onafhankelijk is van den dood; aan de Hebreëen schreef hij dat zij zich moesten beschouwen als reeds toegelaten tot de stad Gods, tot het hemelsch Jerusalem, tot het gezelschap der Engelen en Heiligen. Vol van die vertroostende gedachten over den dood weenden en bedroefden zich de eerste christenen niet op dezelfde wijze als zij, voor wie het oogenblik dat een einde aan het leven maakt tevens het oogenblik van eene eeuwige scheiding is, als zij die geen hoop meer hebben elkan- der terug te vinden. Aan de nagedachtenis

der dierbare personen die zij verloren hadden de schatting van leedwezen betalende door de natuur geëischt, plengden zij tevens vreugdetranen op hun graf ter oorzaak van het geluk dat zij nu gevonden hadden. Zoo de natuur aan die vurige christenen tranen vroeg, ondersteunde hen het geloof, en die tranen zij waren om zoo te spreken verloren in den afgrond van die gelukkige eeuwigheid, waar hunne broeders hen wachtten, van die eeuwigheid waar alles, zelfs de gedachte aan den dood wordt uitgewischt, even als elk denkbeeld van smart en tranen: *Voortaan zal er geen dood meer zijn* 1).

Zoo weenden de geloovigen van Jerusalem op het graf van den eersten der martelaren 2); zoo beweende de heilige Laurentius te Rome zijne scheiding van zijn Opperpriester. De gebeden zelfs die de geloovigen in die schoone tijden der Kerk voor hunne overleden broeders tot God richtten, waren gebeden overvloeiende van een zoet en kalm vertrouwen in zijn vaderlijke goedheid.

De gevoelens der Kerk jegens de overledenen zijn niet veranderd; gedenk, Heer, zegt de Kerk, nog heden zich bedienende van de gebeden die toen in gebruik waren, gedenk diegenen uwer dienaren die ons zijn

1) Act. 8. 2. 2) Ambr. L. 1. obs. c. 41.

voorgegaan met het teeken des kruises en die rusien in den slaap des vredes. Nu nog laat de Kerk in deze gebeden de gevoelens doorschemeren opgewekt door het levendigste geloof in de Verrijzenis van den Zoon Gods die hen bemind en zich voor hen overgeleverd heeft. De hoop schijnt nu nog op haar doorluchtig voorhoofd te stralen te midden van de asch, waarmede zij het bedekt, wanneer zij ter gunste harer overleden kinderen de laatste genade van de goddelijke barmhartigheid afsmeekt.

XIIIe TOESPRAAK.

VERSCHIL TUSSEBEN DE VERTROOSTINGEN, DOOR DEN GODSDIENST AANGEBODEN EN DIE WELKE DE MENSCHEN ONS AANBIEDEN. VOORDEELEN WELKE HET ONGELUK OPLEVERT VOOR ONZE ZALIGHEID, BEWEZEN DOOR DE WOORDEN VAN JESUS CHRISTUS IN DE ZAAL VAN HET AVONDMAAL.

Wanneer de Koning-Profeet de heiligheid beschouwde van de wetten die God aan zijn volk geopenbaard had, wanneer hij de verhevenheid zijner voorschriften, de zuiverheid zijner leer, de zoetheid van zijn juk overwoog, kon hij niet nalaten in de ver-

voering van een heilige geestdrift uit te roepen: de goddeloozen hebben mij hunne leer willen doen kennen, maar hoe verre zijn zij van uwe wet verwijderd, hoe weinig gelijken hunne dwaze gesprekken op uwe voorschriften! *Non ut lex tua* 1). Uwe dankbaarheid jegens den Heer zal op die van dien heiligen Koning gelijken, bedroefde ziel, zoo gij het geluk hebt in zijne heilige wet die bestendige vertroosting te vinden, die gij te vergeefs bij de menschen gezocht hebt. Helaas! terwijl de woordenrijke vrienden, zooals de heilige man Job ze noemt, die lastige vertroosters u over de redenen spreken die de bron uwer tranen moeten doen opdroogen, terwijl zij, met het inzicht de wonden van het hart te heelen, uwen geest met redeneringen overstelpen, voert uw Zaligmaker eene geheel andere taal tot zijne bedroefde vrienden. Wij hebben gezien hoe die goddelijke Zaligmaker tranen heeft gestort bij den dood van zijn vriend; gaan wij nogmaals tot Hem en slaan wij Hem gade te midden zijner apostelen bezig met ze in hunne droefheid te troosten. Omringd van zijne dierbare leerlingen op het oogenblik dat Hij ze gaat verlaten om ter dood gebracht te worden, zoude men

1) Ps. 118.

zeggen dat Hij zich niet van hen kan scheiden. Reeds heeft Hij het Pascha met hen gevierd, reeds heeft Hij hun het laatste onderpand zijner liefde in het II. Sacrament des Altaars gegeven, zijn door droefheid verscheurd hart heeft rust noodig; maar ook zijne apostelen zijn bedroefd, Hij wil ze niet in dien toestand verlaten, en alvorens Hij het cenakel verlaat, biedt Hij hun de vertroosting aan die het meest geschikt zijn om de wonden hunner harten te heelen.

Hij onderhoudt hen over zijn vertrek, maar Hij bewijst hun dat Zijn vertrek niet minder noodzakelijk is voor zijne verheerlijking dan voordeelig voor hun geloof. Ik ga, zegt Hij, ik keer terug naar Hem die Mij gezonden heeft, en in stede van te trachten de plaats te kennen waar ik mij heen begeef, wordt gij bedroefd. O, wanneer zijne leerlingen de plaats van luister hadden kunnen kennen waar Hij door zijn dood ging binnentreden, zoo zij het geluk hadden kunnen ontdekken dat zijn Vader hem had bereid, hadden zij dan nog kunnen kiezen tusschen het geluk dat Hem in den schoot zijns Vaders wachtte en het geluk dat zij smaakten door zijne tegenwoordigheid? Jesus konde evenwel te midden van die gedachten aan den luister die voor Hem weggelegd was de belangen zijner dierbare leer

lingen niet vergeten, en het is over die belangen dat Hij hun wil spreken. Hij wist hoeveel menschelijks en aardsch er in ons hart huisvest, zelfs dan wanneer het zich aan de liefde overgeeft; Hij kende de moeite die het kost om zich te ontdoen van elke gedachte aan zich zelve bij het beoogen van het geluk van het beminde voorwerp; Hij doet hun dan ook weten dat hun voordeel in het oog gehouden is bij het offer dat zijn hart gaat volbrengen door zich van hen te scheiden; *het is u voordeelig dat Ik heenga* 1). Maar het hart van Jesus, het gevoeligste dat er ooit geweest is, wist ook dat het hart dat teeder bemint, niet zoodanig slaaf is van het eigenbelang, zij 't ook het edelste, dat het het denkbeeld er van niet zou verdrijven, zoodra het ontstaat. Hij wist dat wanneer de mensch alles aan de liefde ten offer gebracht zoude hebben, hij geen waarde meer aan zijn opoffering zou kunnen hechten 2). Na hunne gedachten eenige oogenblikken op hun eigen belang gevestigd te hebben, wil Hij in het hart zijner dierbare kinderen een meer verzachtenden balsem gieten; Hij spreekt hun over het oogenblik zijner scheiding, en over de hereeniging.

1) Expedi vobis ut ego vadam. Joan. 14.

2) Cant. 8.

Gij zult van mijne tegenwoordigheid beroofd zijn, maar binnen weinig tijds zullen wij vereenigd wezen, en het toppunt van de zoetheiden dier hereeniging zal zijn dat uw geluk u nooit meer zal kunnen ontnomen worden 1).

Bedroefde ziel, waarom verheft u het geloof niet eenige oogenblikken naar dat hemelsch verblijf, dat ons ware vaderland is, waarin degenen, die wij hier beneden be-
weenen, ons zijn voorgegaan! Waarom kan dat goddelijk geloof uwe ooren niet openen voor die beminde stem, die uit de hoogte des hemels tot u spreekt en u zegt: *Ik heb u verlaten om mij in de armen te werpen van Hem, die mij op aarde geplaatst heeft*, en in plaats van u tot de gedachte van mijn geluk te verheffen, in plaats van te trachten de bekoorlijkheden van dat verblijf te leeren kennen, opent gij uw hart voor de diepste droefheid: uw voordeel zelf eischte die scheiding. Door eene te aardsche liefde aan mij gehecht, was uwe ziel weinig geschikt om de indrukken te ontvangen van den geest Gods, die haar moest zuiveren, van dien geest wiens vertroosting alleen duurzaam zijn. Onze scheiding heeft die al te gevoelige banden verbroken; onze liefde bestaat, maar het ledige dat in uw hart ontstaan is

1) Joan. 16.

door de berooving van mijn bijzijn, kon alleen aangevuld worden door het goddelijk vuur, dat onze liefde moet zuiveren en heilig maken als God zelf, die het middenpunt en de bron is van elke ware liefde. Aldus heeft God die al te gevoelige liefde, die u in zijne oogen minder volmaakt deed zijn, naar het eeuwig leven willen richten, door er den persoon, die er het voorwerp van was, te doen ingaan. Hij wil dat wij onze blikken meer voortdurend naar dat vaderland wenden, waarin wij voortaan datgene zullen moeten zoeken, dat ons te zeer aan de aarde hechte.

Die doodelijke slag die voor uwe heiliging noodzakelijk was levert u, het is waar, aan eene smartelijke eenzaamheid over: de liefde, die voortdurend naar vereeniging haakt, kan niet ongevoelig voor dien toestand zijn, welke ook de redenen mogen zijn die hem voorschrijven. Een gevoel dat zonder wederstand voor belangen zoude wijken, hoe edel, hoe verheven die ook zijn, zoude den naam van liefde onwaardig zijn; maar zoo de gedachte aan de scheiding te pijnlijk is, zoo zij u ondragelijk toeschijnt, vestig haar dan op het oogenblik, waarin uwe ziel zich in den schoot Gods zal vereenigen met het voorwerp uwer liefde. Die poging is ongetwijfeld smartelijk; de natuur verstaat zelfs die taal niet; zoo

zeiden de leerlingen bij dat gesprek van den Zaligmaker tot elkander: wij begrijpen niet wat Hij zegt: *Nescimus quid loquitur* 1).

Om zich beter te doen verstaan, om meer onder hun bereik te komen, haalt hun Meester het voorbeeld eener moeder aan; o wat is de moederlijke teederheid een zoet onderwerp voor het bedroefde hart! Eene moeder, zegt Hij hun, gevoelt wel smart wanneer het uur harer verlossing gekomen is; maar hoezeer wordt zij daarvoor niet schadeloos gesteld, wanneer zij een bemind kind aan het hart drukt dat reeds voor haar het voorwerp der teederste liefde is 2). Bedroefde ziel, het is tot u, dat de Zaligmaker die woorden schijnt te richten, zooveel overeenkomst heeft uwe gesteltenis met die der Apostelen. Gij zijt nu even als zij in droefheid gedompeld; maar het uur zal komen waarin die droefheid zal eindigen; uw hart zal eindelijk vreugde smaken door zijne vereeniging met het voorwerp, dat het beweent, en wel eene vreugde, die niemand u zal kunnen ontnemen. *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis* 3).

1) Joan. 14. 2) Joan. 16. 3) Joan. 16.

XIVe TOESPRAAK.

VERTROOSTINGEN DIE JESUS CHRISTUS, HOEWEL
ZELF DOOR DROEFHEID OVERSTELPT, IN DE
ZAAL VAN HET LAATSTE AVONDMAAL AAN
ZIJNE APOSTELEN GEEFT, NA HUN TE
HEBBEN AANGEKONDIGD DAT HIJ
GAAT VERTREKKEN.

Ik heb u reeds gesproken van de vertroosting die de Zaligmaker in het Cenakel zijnen leerlingen aanbiedt, die bedroefd zijn over zijn nabijzijnd vertrek, over de geheel goddelijke wijze waarop Hij de wonde tracht te heelen die het denkbeeld van die scheiding in hunne harten geslagen had. Laat ons nogmaals die zaal binnengaan en aan de voeten van dien goddelijken Trooster naar de verheven lessen luisteren die uit zijn mond vloeien. Waarom kan ik hier niet uwen, door eene langdurige smart afgemat-ten geest op elk der woorden van leven opmerkzaam maken die Hij tot zijne welbeminden richt; waarom kan ik niet de bezielde pen van den apostel der liefde leenen, en u zijn gesprek geheel en al mededeelen! Het zou u het hart van dien God-Mensch in de diepste smart gedompeld leeren kennen, het zou u dien Zaligmaker schilderen op het

oogenblik dat Hij zich scheidde van zijne heilige Moeder, gereed om de vreeslijkste pijnen te gaan verduren om ons van den dood te redden. Zijn hart was nog vervuld met de smarten eener scheiding die een minder gevoelig hart zouden verscheurd hebben, en reeds overstroomt eene andere scheiding het met eene nieuwe bitterheid; een zijner welbeminde leerlingen is ter naderood voor de eerste maal tot het Sacrament zijner liefde toegelaten, of hij verlaat Hem, en dat onderpand zijner teederheid nog in zijn hart dragende, vertrekt hij om zijn Meester te verkoopen aan hen die Zijn dood gezworen hadden. Te vergeefs stelt Jesus alles in het werk om hem van zijn verfoeilijk voornemen af te brengen; na de les van nederigheid die Hij hem gegeven had door zich aan de voeten van dien apostel neder te werpen om ze te wasschen, doet Hij hem verstaan, dat Hij zijn verschrikkelijk voornemen kent 1); Hij herinnert hem aan de waardigheid van het Apostelambt, waartoe Hij hem verheven heeft 2); Hij doet hem in zijn goddelijk hart de ontsteltenis lezen, waarin Hem de misdaad brengt, die hij beeraamt 3); die verrader wederstaat aan zoo-

1) Joan. 13. v. 18. 2) Ibid. v. 20.

3) Ibid. V. 23.

veel goedheid, hij verlaat zijn Heer om zich naar diens vijanden te begeven; Jesus volgt hem met zijne gedachten, en bij het gezicht van eene zoo afschuwelijke ontrouw kan zijn hart evenwel slechts gevoelens van medelijden voor dat monster koesteren.

Zoodanig was de gesteltenis van Jesus' hart in het cenakel; het is te midden der benauwdheden die Hem die twee gedachten veroorzaken: de teederheid van de dierbaarste der Moeders en de ondankbaarheid van een zijner Apostelen, dat Jesus zijne leerlingen tracht te troosten, die door de aankondiging van zijne naderende scheiding in droefheid gedompeld zijn.

Zijn hart, ontvlamd in de teederste, de medelijdendste liefde, kan hun slechts van die scheiding spreken, die de oorzaak hunner droefheid is; maar hen onderhoudende over hetgeen hunne ziel geheel bezig houdt, brengt hij al de troostrijke gedachten in hunne herinnering, die de bitterheid er van kunnen verzachten. Wanneer Hij hun eerst aankondigt dat Hij nog maar weinige oogenblikken met hen kan blijven 1), doet Hij dat om meer kracht te geven aan de les van liefde, die Hij hun geeft door hun aan te bevelen elkander te beminnen; Hij wil dat die liefde en

1) Joan. 16. v. 33.

teederheid, die hen moet vereenigen, het verdriet verzachten over zijn afzijn, door Hem voor elk in het bijzonder als het ware te doen leven in den persoon van hunne broeders; Hij wil dat die broederlijke liefde hen als zijne leerlingen doe kennen. Wanneer een Apostel, vervoerd door een weinig doordachten ijver, eene hoogmoedige taal tegen Hem voert, eene taal, die zelfs hem die niet zooals Jesus zijn nabijzijnden val gekend had, onaangenaam zoude wezen, bezigt Hij woorden van zachtheid om hem weder in zich zelve te doen treden; Hij voorzegt hem zijn meened, om hem dien nooit meer te verwijten na zijn val; en voor dat die Apostel zich schuldig gemaakt heeft, wil Hij hem reeds onderhouden over de belooning, welke zijn berouw zal volgen 1).

Zich vervolgens tot al zijne Apostelen wendende, zegt Hij hun: »dat uw hart zich niet aan de angst overgeve 2), zoo Ik u verlaat is het voor uw welzijn; het is om u eene plaats te bereiden in het verblijf van de gelukzaligheid, dat mij zoet is met u te deelen 3).» Dewijl hunne zielen door de macht der droefheid meer voor zijne goddelijke woorden geopend zijn, mengt Hij lessen van

1) Joan. 16. v. 36. 2) Ibid. V. 1.

3) Ibid. 14. v. 2, 3.

geloof aan zijne vertroosting, of om beter te spreken, het is door de gedachten zelve van het geloof, dat Hij hun eene duurzame vertroosting wil verschaffen. Hij kondigt hun aan, dat Hij God is even als zijn Vader het is 1). Hij doet hun het geluk overdenken, dat zij hebben van God in Hem te zien, van de Godheid zelve vereenigd te zien aan die menschheid, die zij tot nu toe slechts alleen opgemerkt hadden; Hij spreekt hun van het vertrouwen dat hunne harten in de gedachte aan zijne Godheid moeten vinden, dewijl zij door haar God zien in hunnen Meester, in hunnen vriend, in hunnen broeder 2). »Ik ga tot mijnen Vader,» zegt Hij nog tot hen, »maar ik zal u daarom niet verlaten. Zoo ik tot Hem ga is het om u weldra bij mij te roepen; het is om u tot een eindeloos leven toe te laten, tot een leven geheel verborgen in God, in de bron zelve van het eeuwig geluk 3). Om hen te troosten in den tijd, die deze hereeniging zal voorafgaan, laat Hij hun in de naleving van zijne wet een middel om Hem voortdurend hunne teederheid te betuigen 4), en de vrucht hunner gehoorzaamheid moet de liefde van God zelve zijn, die daardoor de gehechtheid zal

1) Joan. V. 1. 9. 10. 2) Ibid. 14. v. 11. 12. 13.

3) Ibid. 14. v. 18. 19. 20. 4) Ibid. V. 21.

kennen, die zij voor zijn Zoon gehad hebben. „Zoo een uwer Mij bemint,” zegt de Zalig-maker, „dat hij mijne geboden nakome; mijn Vader zal hem beminnen, wij zullen tot Hem komen, mijn Vader en Ik, en wij zullen met Hem wonen ¹⁾. De geest van liefde zal zelve u die naleving leeren, Hij zelf zal uwen leermeester zijn ²⁾.”

Jesus hernieuwt het verzoek dat Hij reeds tot hen gericht had van zich niet aan ongerustheid over te geven; Hij wil niet dat zij zich door de vrees laten ter neder slaan ³⁾. „Zoo het over mijn vertrek is dat uwe harten bedroefd zijn, troost u dan met de gedachte aan den luister die voor mij bereid is ⁴⁾ aan de voldoening die ik vind in het vervullen van den wil mijns Vaders om Hem mijne liefde te bewijzen ⁵⁾; zoo gij over u zelve bedroefd zijt, denk dan aan de liefde die ons vereenigt, aan de hulp die gij door die vereeniging zult ondervinden ⁶⁾, aan de rechten die zij u geeft om alles van mijn Vader te verkrijgen ⁷⁾. In mijne liefde voor u, vervolgt Hij, heb ik geen ander voorbeeld willen nemen dan dat van de liefde die mijn

1) Joan. V. 23. 2) Ibid. V. 26. 3) Ibid. V. 27.

4) Ibid. V. 28. 5) Ibid. 14. v. 31.

6) Ibid. 15. v. 4. 5. 7) Ibid. V. 7.

Vader jegens mij koestert 1); gij kunt u door uwe getrouwheid mijne voortdurende teederheid verzekeren, zooals mijne gehoorzaamheid jegens mijn Vader mij de Zijne verzekert 2); hoezeer is deze gedachte geschikt uwe harten met vreugde te vervullen even als het mijne er door overstromd is 3).” Hij beveelt hun ook nog aan om behalve liefde tot Hem ook liefde voor hunne broeders te koesteren 4). „Ik heb U behandeld als mijne dierbaarste vrienden, zoo zeer zelfs dat Ik mijn leven voor u geef 5); Ik heb u geen enkele mijner gedachten verborgen 6). Het is eene schikking mijner liefde, en niet uwe keuze die u het voorrecht doet hebben eene zoo bijzondere plaats in mijn hart in te nemen, en de verheven roeping te vervullen die ik voor u bestemd heb 7). Zoude die bevoorrechting geen reden voor u zijn om hen te beminnen die evenals gij deel hebben gehad in die bewijzen mijner teederheid 8)?” Jesus onderhoudt hen vervolgens over den haat dien de wereld Hem gezworen heeft 9). Helaas! hoe smartelijk voor zijn hart ook dat gevoel zijner vijanden is, hoe onverschoonbaar het ook is, na alles wat Jesus voor hun

- 1) Joan. V. 9. 2) Ibid V. 10. 3) Ibid. V. 11.
 4) Ibid. V. 12. 5) Ibid. V. 13. 6) Ibid V. 15.
 7) Ibid. V. 16. 8) Ibid. V. 17. 9) Ibid. 15, 18.

welzijn gedaan heeft 1), is het evenwel niet om er zich over te beklagen dat Hij er tot zijne apostelen over spreekt; het is om hen te beletten in de droefheid hunne harten aan deze onrechtvaardige wereld te hechten; het is ook nog om hen voor te bereiden op den haat dien de wereld hun zal toedragen omdat zij Hem getrouw zijn 2), en op de wreede vervolgingen die er het gevolg van zullen zijn 3). Dit gesprek verwekte nieuwe vrees bij de apostelen. Aan het verdriet van Hem te verliezen paart zich de bekommerring van aan die vreeselijke stormen het hoofd te moeten bieden, zonder door zijne tegenwoordigheid ondersteund te worden; een treurig stilzwijgen volgt op de vragen die zij Hem gedaan hebben; de droefheid veroorlooft hun niet, zooals eertijds, te denken aan het voldoen hunner leergierigheid en Hem te ondervragen over de redenen van zijn vertrek. Het hart van Jesus leed te veel door hunne droefheid, dan dat Hij niet zou trachten haar te verlichten door hunne vragen te voorkomen. »Gij geeft u aan de treurigheid over, zegt Hij hun, omdat gij denkt dat ik u verlaat; de smart schijnt u den mond te sluiten, en gij onder-

1) Joan. V. 24, 25. 2) Ibid. V. 20.

3) Joan. 16, v. 2.

vraagt mij niet over het doel van mijn vertrek 1). Het is voor uw welzijn dat ik tot mijn Vader ga, het is om u den Geest van troost te zenden 2), wiens goddelijke lessen u onderrichten en u kalme en vrede zullen aanbrengen. In mijne afwezigheid zult gij aan de droefheid blootgesteld zijn: de tranen zullen uw deel worden: maar vervuld als gij zult zijn van dien Geest van God, zult gij den tegenspoed leeren verdragen; Hij is het, die in die oogenblikken van smart tot uw hart zal spreken, uwe blikken naar een gelukkige toekomst zal richten 3), u zal doen zien hoe kort de duur onzer scheiding is 4). Hij is het eindelijk die u zal doen denken aan die verblijfplaats van geluk, waar uwe smart zal veranderd worden in vreugde 5), in eene vreugde die niemand u zal kunnen ontnemen 6), in eene vreugde, die al de begeerten van uw hart zal voldoen 7). In afwachting van dat gelukkig oogenblik waarin gij niets meer zult te wenschen hebben, blijft u het gebed over, dat middel om alles van mijn Vader te verkrijgen wat gij hem zult vragen. Alles wat gij hem in mijnen naam zult vragen zal Hij u geven 8); ik heb

1) Joan. 16. 5. b. 2) V. 7. 3) V. 13.

4) V. 16. 19. 5) V. 20. 6) V. 22.

7) V. 23. 8) V. 23.

met noodig u te zeggen, dat ik mijne gebeden met de uwen zal vereenigen, maar mijn Vader zal u verhooren, omdat Hij u bemint, en het is uwe liefde voor mij, het is uw geloof dat de oorzaak is van zijne teederheid jegens u ¹⁾. Ik ben nu op het punt mij van u te scheiden, ik zal echter niet alleen zijn, want mijn Vader is met mij ²⁾; ik haast mij u dit te zeggen om de bekommering waarin gij om mijnent wille zijt te doen bedaren. De wereld zal u vervolgen, maar vrees niets, ik heb hem voor u overwonnen ³⁾."

Bedroefde ziel, hoeveel troostende gevoelens heeft dat aandoenlijk gesprek van uwen Zaligmaker niet in uw hart opgewekt, dat gesprek dat ik niet door misplaatste beschouwingen heb durven onderbreken. Hoe dikwijls hebt gij niet, terwijl gij den balsem dier goddelijke woorden zooals de welbeminde leerling ze mededeelt, in uw hart voelt druppelen, niet de verhevenste en onwrikbaarste hoop voelen herleven! Zooó hebben ook de leerlingen van Emmaus de uitwerkselen van zijne aandoenlijke onderrichting ondervonden, toen Hij hen troostte in de droefheid waarin Zijn dood hen gedompeld had. Verlaat de voeten van dien

1) Joan. 16, 27. 2) V. 32. 3) V. 33.

goddelijken Trooster niet; overweeg in stilte de verheven lessen die gij zoo even gehoord hebt, die lessen van troost die voortkomen uit een hart dat zelf zoo zeer bedroefd is, en dat evenwel zoo gevoelig voor de droefheid van anderen is: uw hart, langzamerhand tot die kalnte teruggebracht die, zonder het verdriet te verbannen, zoo wèl de bekommering weet te doen ophouden en de bitterheid er van te verzachten, zal met dankbaarheid de eenvoudige getuigenis dier gelukkige leerlingen herhalen: „Wat was ons hart brandende in ons, toen Hij tot ons sprak, en wij de goddelijke lessen die Hij ons gaf aanhoorden!”

XVe Toespraak.

OVER HET VAGEVUUR.

Een der grootste kwellingen voor het hart, dat een bemind voorwerp heeft verloren, is dikwijls de gedachte aan het vagevuur. Heelaas, waarom wordt een zoo troostrijk artikel van ons geloof voor het bedroefde hart een nieuw onderwerp van onrust en bekommering. Tusschen welke verschrikkelijke uitersten staan zoovele kettters, welke de hoop op een vagevuur opgegeven hebben!

voor hen slechts het paradijs of de hel! *het paradijs waar niets zal ingaan dat besmet is* 1), of de hel voor hen die in hun laatste oogenblik zich niet in den staat van volmaakte onschuld bevinden! een gelukkig leven voor de ziel, wier heiligheid den glans van en de vergelijking met de heiligheid van God zelve zal kunnen doorstaan, of een vreeselijk ongeluk zonder herstel en zonder einde! Die keuze bestaat niet voor den waren geloovige; het geloof leert hem, dat de vrede en de rechtvaardigheid ook in het andere leven met elkander bestaan 2); dat de goddelijke rechtvaardigheid er hare rechten afstaat aan de barmhartigheid tot den prijs van eene tijdelijke voldoening, die, hoewel het bereiken van het eeuwig geluk uitstellende, niettemin het bezit er van verzekert.

De gedachte aan het vagevuur is echter voor het bedroefde hart geen steun voor zijne hoop meer, wanneer het denkt aan de vlekken en zwakheden, die onze natuur aankleven; het is een voorwerp van schrik, dat hij zich niet al te donker kan voorstellen.

Laten wij eens den grond onderzoeken, waarop die soort van zekerheid rust, die gij hebt, dat de persoon, die u ontrukkt is, zich in het vagevuur bevindt. Gij hebt van uwe

1) Apoc. 21.

2) Ps. 84.

jeugd af geleerd, dat de straffen voor de dagelijksche zonden, die nog niet vergeven, en de tijdelijke straffen voor de doodzonden, in het sakrament van boetvaardigheid uitgewischt, de redenen van onze veroordeeling tot de vlammen des vagevuurs zijn, zoo de dood ons in dien toestand overvalt. De gemakkelijkerheid, waarmede men in de dagelijksche zonden valt, en dikwijls ook gebrek aan wil om ze tot elken prijs te vermijden, brengen u er toe die smetten als onafscheidelijk van de menschelijke natuur te beschouwen. Ik stem u toe dat de gelegenheden, om in dagelijksche zonden te vallen maar al te veelvuldig zijn, dat de rechtvaardige zeven malen valt, maar de H. Geest zegt ons ook, dat hij even zoo vele malen weder opstaat ¹⁾. Het is juist deze omstandigheid, die hem van den goddelooze onderscheidt, *impii autem corruent in malum*; maar de goddeloozen zullen in het ongeluk gestort worden ²⁾. Waarom zouden wij dan gelooven, dat de dood hem zou verrassen juist op het oogenblik, waarin hij gevallen was, zonder dat hij den tijd gehad hadde om weder op te staan? Waarom zouden wij willen dat de heer hem de hulp zijner ge-

1) *Septies enim cadet justus et resurget.* Prover. 24.

2) *Ibid.*

nade weigerde, om zich van vroegere smetten te zuiveren en om er geen nieuwe bij te voegen, te meer daar het juist voor dat oogenblik is, dat hij alle vroegere genaden ontvangen heeft? Wie onzer zoude de barmhartigheid van den hemelschen Vader durven vergelijken met die der stervelingen, en wie is de moeder die haar kind zou verlaten, wanneer zij het blootgesteld ziet aan het gevaar van in een brandende kolk te vallen?

Dewijl het echter waar is dat zij, die eene beminde ziel van deze wereld zien vertrekken, in het onzekere zijn of zij bevrijd is van de smarten des vagevuurs, willen wij die smarten op zichzelf beschouwen, niet om de vrees er voor te trotseeren of onverschillig te worden voor het lot der lijdende zielen, want om tot die gesteltenis te komen, zou men moeten bewijzen dat die smarten geen smarten zijn; maar om in ons de gevoelens op te wekken die de zielen hebben welke ze moeten verduren, om ons op te wekken tot kalmte, tot onderwerping, tot dat genoeg-nemen in den wil Gods, dat zij te midden hunner pijnen aan den dag leggen.

Hunne pijnen zijn groot, het is waar; de meening van den H. Thomas, die verzekert dat het vuur des vagevuurs van dezelfde

natuur is als dat der hel, veronderstelt in die pijnen een graad van hevigheid, boven het bereik van 's menschen verstand verheven; maar dit brengt ons tot de onderscheiding, die het hier noodzakelijk is te maken, tusschen de smart van het gevoel en die welke veroorzaakt wordt door de verwijdering van God. Ik zal mij niet ophouden met te spreken over de hevigheid van de eerste dier smarten, ik onderzoek slechts of die pijn van het vuur alleen in staat is om eene ziel zoo ongelukkig te maken, dat zij onvatbaar wordt voor elk gevoel van troost. Ik beroep mij ten eerste op de getuigenis des harten, en haal hier eene vergelijking aan die de eeuwige Wijsheid zelf ons in zijn Evangelie voorhoudt 1). Wat veroorzaakt een zoo groot verschil tusschen de gevoelens van een teederen echtgenoot bij het gezicht van de smarten die zijne echtgenootte lijdt op het oogenblik dat zij moeder wordt, en die welke hem beheerschen wanneer zij haren laatsten zucht slaakt? Deze vraag eischt zekerlijk geen antwoord, maar niettegenstaande dat stemt men overeen dat de smarten der baring dikwijls veel heviger zijn dan die der dood. De laatsten duiden in de taal van God de eeuwige

1) Joan. 15.

straffen aan; de eersten worden vergeleken met de smarten door middel van welke men tot het eeuwig geluk komt ¹⁾). Laat ons dus denken aan het vagevuur; laten wij ons met den echtgenoot bedroeven over de pijnen die een bemind voorwerp misschien op dit oogeblik lijdt, maar vereenigen wij even als hij met die gedachte de gedachte aan de vreugde, die de smarten der baring vergezelt en volgt.

Zoo wij ons nog willen bezighouden met de middelen om het denkbeeld der hevigste smarten te vereenigen met de grootste gelatenheid, laten wij dan onze bliken werpen op dien diaken der romeinsche Kerk, den heiligen Laurentius, die op een rooster gebraden wordende, den tyran uittart om zijne pijnen te vermeerderen; op die jonge maagd ²⁾ die haren rechter verzoekt haar *met zorg te doen pijnigen*, opdat zij den hemel kunne bereiken langs den weg van het martelaarschap; op die jonge slavin ³⁾ die, tegelijkertijd martelares van Jesus Christus en van hare eerbaarheid, die zij Hem had toegewijd, van vreugde trilt bij de nadering der pijnigingen waardoor zij de marteling van hare naaktheid heeft kunnen ontgaan: stel-

1) Joan. 16. 2) De H. Agatha.

3) De H. Potamiana.

len wij ons de H. Theresia voor, die geen anderen troost weet te vinden voor het toeven van den dood, dan haar leven in voortdurend lijden door te brengen; beschouwen wij een harer dochters¹⁾ die aan God uitstel vraagt van een dood die haar te zacht is, opdat zij aan nieuwe smarten kunne overgeleverd worden. Zoo men daarop aanmerkte dat het Heiligen waren die aldus gevoelden en spraken, zou ik antwoorden dat de lijdende zielen het ook zijn, en dat zij, gezuiverd van elk stoffelijk gevoel, na hunnen dood dezelfde gevoelens hebben waardoor deze groote zielen reeds in hun leven bezig werden gehouden.

Ik weet dat deze door de liefde leden, en dat hunne smarten een bron waren van nieuwe verdiensten voor hen en van nieuwen luister voor hun God, terwijl de zielen van het vagevuur de fouten boeten waardoor zij hun welbeminde beledigd hebben. Het vagevuur zoude een paradijs worden, zoo de gevoelens waardoor de smarten van een H. Laurentius, eene H. Potamiana, eene H. Theresia met zoetheid vervuld werden, er heerschten zonder met bitterheid vermengd te zijn. Maar de pijnen van de eenen zoowel als van de anderen hebben niettemin dit

1) De H. Maria Magdalena van Pazzi.

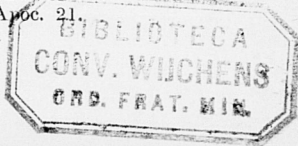
gemeen dat zij hen altijd dichter bij hun God brengen, dat zij door dat lijden hoe langer hoe meer een voorwerp van welbehagen in zijne oogen worden.

Wanneer het dus, zooals wij getracht hebben aan te toonen, waar is dat de pijn des lichaams onafhankelijk is van die der ziel, dat het deze laatste is die waarlijk ongelukkig maakt; zoo het waar is dat het bezit van God zelfs de hel in een paradijs zou herscheppen, dan geloof ik ook bewezen te hebben dat het onder de pijnen des vagevuurs niet de gevoelige smarten, waarvan wij de beschrijving in eenige werken vinden, zijn die ons tot regel moeten dienen, maar de bijzondere toestand en de gesteltenis van het hart van hen die in die zuiveringsplaats lijden. Hunne ziel is verwijderd van God naar wien zij voortdurend haakt; zij lijdt zonder verdienste voor de eeuwigheid. Die twee redenen maken den toestand dier ziel oneindig ongelukkiger, dan die van den zwaarst beproeiden mensch op deze aarde, wanneer hij in staat van genade is, omdat die staat van genade de eenige voorwaarde is die de mogelijkheid openlaat om die twee ongelukkige toestanden met elkander te vergelijken. Maar de ziel in het vagevuur is de dochter van God, de bruid van Jesus Christus en de tempel van den H. Geest; zij is verze-

kerd van de vriendschap van haren God, en van den eeuwigen duur dier vriendschap. Vervuld van die denkbeelden die zij door eene onfeilbare overlevering heeft ontvangen, noemt de Kerk den toestand eener lijdende ziel in den canon der H. Mis een slaap des vredes; de ziel kan in dien toestand met den H. Paulus zeggen, en met zekerheid zeggen, dat de kroon voor haar bereid is 1), eene kroon van barmhartigheid van den kant van een God vol goedheid 2) die haar met zoo veel liefde behandeld heeft, eene kroon van rechtvaardigheid van de zijde van een rechtvaardigen God die haar voor hare getrouwheid beloont 3). Het verdriet dat zij gevoelt omdat zij haren God beleedigd en hare fouten nog niet geboet heeft is oneindig; maar als zij op de poorten der hemelsche stad, waarnaar zij verzucht, leest dat niets onzuivers daar kan biunengaan 4), en wanneer zij ziet dat zij de heilige omhelzingen van haren God nog onwaardig is, dan onderwerpt zij zich aan Zijn wil en scheidt haar behagen in de gedachte aan die oneindige zuiverheid die nog uit te wischen smetten in haar ontdekt. Wanneer zij overweegt dat, zoo de goddelijke rechtvaardigheid niet door de verdien-

1) 1 Thimoth. 4. 2) Ps. 103.

3) 1 Thimoth. 4. 4) Apoc. 21.

sten van het bloed van onzen Verlosser verzacht werd, eene enkele zonde duizendmaal de hel verdiend had, dan, verzekert ons eene groote heilige 1), lijdt die ziel zoo gewillig die pijnen, dat zij ze niet in het minste zou willen verkorten. Ziende dat Gods werking in haar geleid wordt door de liefde en de barmhartigheid, gevoelt zij eene groote tevredenheid in zich, en die tevredenheid groeit aan naarmate zij meer haren God nabij komt, met wien zij veel meer bezig is dan met de smarten die zij verduurt." Aldus onderwerpt zich eene echtgenote, die nog niet gereed is om voor haren welbeminde te verschijnen op de wijze die zij het meest geschikt oordeelt om zijne oogen te behagen, ondanks de begeerte die zij naar hem heeft, aan een klein uitstel, en vreest zelfs zijn te spoedige aankomst. Zoo de lijdende ziel te midden harer smarten hare stem verheft, zoo zij de stilte van het geduld en der onderwerping verbreekt, dan is het slechts om de hulp van hare broeders in te roepen, of nieuwe pijnigingen aan haren welbeminde te vragen ten einde door de eene of door de anderen het oogenblik van hare gelukzaligheid te verhaasten.

1) De H. Catharina van Genesa. Verhandelingen over het vagevuur.

XVIe TOESPRAAK.

ONZE VRIENDEN GAAN VOORT ONS TE BEMINNEN
EN BELANG IN ONS TE STELLEN, WANNEER
ZIJ IN HET ANDERE LEVEN ZIJN.

De mensch gevoelt nooit levendiger de waarde van het genot dan wanneer het hem ontnomen is; het is een onwedersprekelijk bewijs voor een ander leven en voor het bestaan van hecht en duurzaam toekomstig geluk; men ondervindt vooral dat gevoel in de genietingen des harten. De mensch gevoelt nooit meer de bekoorlijkheden der vriendschap dan wanneer de dood, door het verbreken der banden wier zoetheid voor hem in gewoonte veranderd was, zijn hart in de eenzaamheid en afzondering laat. De gedachte aan het eeuwig geluk van den persoon dien wij beweenen kan onze tranen niet doen opdroogen; wij gevoelen de behoefte om bemind te worden, en wij vreezen door den beminden persoon, dien wij niet meer bij ons hebben, vergeten te worden. Zijn geluk treft ons minder als wij gelooven geen plaats meer in zijne genegenheden te kunnen vinden; en, het hart van een gelukzaligen geest afmetende naar dat van een zwakken sterveling, vreezen wij dat het zoodanig vervuld

is met God dat elke andere genegenheid er uit verbannen is.

Denk niet dat ik die vrees laak, bedroefde ziel; de behoefte om bemind te worden door het voorwerp dat men bemint ligt in de natuur zelve der liefde. God die de liefde bij uitnemendheid is, gehoorzaamt, dat men mij de uitdrukking vergeve, aan deze wet die de liefde oplegt, en het doel van al de voorschriften die Hij aan den mensch geeft, al wat hij vraagt voor de talrijke weldaden waarmede Hij hem overlaadt, is door hem bemind te worden. Voor zooverre deze gevoelens aan die van God gelijk zijn kunnen zij niet dan edel en prijzenswaardig zijn.

Maar zou dat gevoel der liefde, door God zelf ingestort en gewild, gebannen kunnen worden uit die hemelsche verblijfplaats, waarvan de volmaaktste liefde de geneugten en bekoorlijkheden uitmaakt? Of wel zoude een gelukzalige geest niet tot die volmaakte liefde en het geluk dat haar vergezelt kunnen geraken, dan door in de eerste plaats daaraan de genegenheden op te offeren die tot hiertoe zijn geluk uitgemaakt hebben? Zoo wij de harten der heiligen wilden raadplegen, zouden wij een Augustinus vinden die zijn vriend beweent, en die hem in den hemel verzadigd van de stroomen der goddelijke geneugten ziende, evenwel zich niet kan

overtuigen dat die vriend ophoudt hem te beminnen; »dewijl», zegt hij, »gij zelve, Heer, die de bron dier geneugten zijt, mij nog bemint” 1); wij zouden een Cyprianus vinden die zegt dat »onze broeders, onze vrienden, onze kinderen, ons in den hemel afwachten, vol van begeerte naar onze aankomst” 2); wij zouden een Hieronymus vinden die zijne blikken van de troosteloze weduwe naar het paradijs wendt waar zich haar echtgenoot bevindt, die de oogen op haar gevestigd houdt, en waar hare plaats reeds bereid is aan de zijde van haren welbeminde 3). Het teedere en gevoelige hart van den H. Gregorius van Nazianze vond, na den dood van zijn vriend, geen troostrijker bezigheid dan zijne oogen naar den hemel te wenden, waar hij hem in het bezit van het eeuwig geluk zag, en zijn voorbede in te roepen voor hen die hij op aarde bemind had 4). Die groote man, die door zijn teedere en standvastige verkleefdheid aan den H. Basilius, den gezelschapgenoot zijner jeugd te Athene en van zijne eenzaamheid in Pontus, zich eene plaats onder de helden der christelijke vriendschap verworven heeft, even als zijne pen hem er eene onder de

1) Confess. q. 3. 2) De Mortal.

3) Epist. I. III. ad. Theod. 4) Orat. 20.

eerste rangen van de leeraren der Kerk van het Oosten verzekert, vreest niet te verklaren dat *de zielen der heiligen in den schoot der gelukzaligen alles kennen wat ons aangaat* ¹⁾, dat *zij van uit den hemel al onze behoeften zien, en dat zij er ter onzer gunste belang in stellen, meer nog dan zij het op aarde deden* ²⁾.

Laten wij aan de ijdele en stoffelijke liefde het treurige voorrecht laten van vergankelijk te zijn zooals de stof die er het voorwerp van is; zij verdient den naam niet die het wezen der Godheid zelve aanduidt ³⁾. Zoude het gevoel der vriendschap, dat in het hart van Jesus eene plaats gevonden heeft, zoo weinig waarde in de oogen van God hebben, dat de banden die door haar gevormd worden onderworpen zoude zijn aan de wisselvalligheid des tijds en de heerschappij van den dood? Wat! zoude het gevoel dat op aarde de kinderen Gods aan elkander verbindt gebannen kunnen zijn uit den hemel; zoude dat kunnen geschieden zonder dat de volmaaktheid van het geluk, dat God beloofd heeft er hen te doen smaken, verminderd werd?

1) Epist. 201. 2) Orat. 24. 3) Joan. IV. 8.

XVIIe TOESPRAAK.

VOORDEELEN VAN HET LIJDEN DAT ZIJ DIE
WIJ BEWEENEN HIER VOOR HUN STER-
VEN VERDUURD HEBBEN.

De redeneringen die het verdriet waaraan uw hart is overgeleverd kunnen matigen of verzachten, vinden niet altijd een gunstig onthaal, ik weet het. Sedert het lijden en de smart zijn voedsel zijn geworden, vreest het hart in zekeren zin zich over te leveren aan alles wat niet den stempel der droefheid draagt, waarin het gelooft voortaan zijne geneugten te moeten zoeken. Uwe verbeelding, waaraan de godsdienst eene minder smartelijke beschouwing zou aanbieden, door haar eene gelukkige eeuwigheid waar eene altijddurende hereeniging zal plaats hebben voor te stellen, uwe verbeelding zeg ik, begeerig naar het voedsel der smart, keert altijd terug naar het verledene, waar zij nog den alsem en de bitterheid kan vinden die zij niet meer kan ontberen. Gelijk die zieken wier bedorven eetlust het heilzame en smakelijke voedsel weigert, om smakelijke en ongezonde spijzen te verslinden, vreest uw hart zich niet genoegzaam te bedroeven zoo het zich niet voedt met alles wat uwen geest, neergeslagen door

vrees en smart, zich als het smartelijkst voorstelt. Gij herdenkt daarom al het lijden dat de laatste uren van een dierbaar leven vergezeld heeft, gij stelt u al de kwalen voor die het voorwerp uwer tranen op het doodbed overstelpt hebben, en die schenen te vreezen dat de dood hun hunne prooi zoude ontrukken voor dat zij hunne woede hadden kunnen verzadigen. Gij zegt tot u zelve in de overmaat uwer droefheid: och, of dat laatste uur dat voor mij de eerste schakel eener noodlottige keten is geweest minder smartelijk geweest ware! Of dat beminde voorwerp mij alleen en in al hare volheid de kelk der droefheid had doen smaken die de dood met zich bracht! Die persoon die mijn geluk uitmaakte is voor mij niet meer; was die vreeselijke gedachte niet genoeg, moest ik er ook nog de gedachte moeten bijvoegen aan al de benaauwdheden die zijn dood vooraf gingen? Waarom troffen zij mij niet, die smarten die ik hem had willen sparen ten koste mijns levens, die smarten wier herinnering altijd levendig in mijn hart blijft, zelfs nadat de dood er door het noodlottigste vonnis een einde aan gemaakt heeft?

Bedroefde ziel, ik deel te zeer uw verdriet dan dat ik u niet zoude beklagen tot zelfs in de overdrijving waartoe het u ondanks u zelve brengt. Ik zal niet trachten

tot uwen geest te spreken, daar het uw hart is dat de vertroosting der vriendschap noodig heeft; ik zal u niet herinneren aan de rechten die de Schepper op zijn schepsel heeft, noch aan de onderwerping die het verschuldigd is aan den oorsprong van zijn bestaan; ik zal ook niet spreken van de voorzienigheid van den Almachtige, die geen haar van het hoofd zijner kinderen laat vallen wanneer Hij daarmee niet zijne vaderlijke inzichten heeft 1). Zoo gij de ware belangen kendet van dien persoon die de poorten der eeuwigheid nadert; zoo gij wist welken rijken oogst van verdiensten hij moest verzamelen in die uren van lijden, waarvan elk oogenblik hem eene nieuwe eeuwigheid van geluk aanbrengt 2); zoo gij er aan dacht dat één dag in het lijden doorgebracht dat ons van Gods hand toegezonden wordt, voordeliger is dan tien jaren lijden naar onze keuze, zooals eene groote ziel zeide die door zoodanige beproevingen tot een grooten trap van heiligheid steeg 3); zoo gij wist eindelijk welke de overmaat van vreugde is ter belooning voor de smarten die hem die gelijkens met zijn Verlosser hebben gegeven die alleen ons de deuren des hemels opent,

1) Matth. 19. 2) II Corinth. 4.

3) De H. Theresia.

zouden gevoelens van de levendigste dankbaarheid welhaast in uw hart de plaats innemen van die treurige gedachten, en gij zoudt uwe stem met de zijne vereenigen om die heilige lofzang te zingen waardoor de Koning-profeet zijn hart uitstortte voor den Heer wiens hand op hem drukte: „De dagen waarin gij ons bedroefd hebt, zijn voor ons een onderwerp van blijdschap geworden; onze harten worden met vreugde vervuld wanneer wij denken aan de jaren die voor ons in droefheid zijn voorbijgegaan 1).”

Overstroomd van de zuiverste vreugde in dat paradijs waar God al zijne macht bezigt om eene uitverkorene ziel gelukkig te maken, heeft zij iets om haren God aan te bieden in ruil voor de talrijke weldaden die zij van Hem ontvangt, namelijk de kelk van bitterheid die zij ter Zijner liefde gedurende haar leven gedronken heeft. Ja, zoo de mensch langs een anderen weg tot het smaken van de hemelsche genietingen konde geraken, en wanneer de vreugde der gelukzaligen bestaanbaar ware met eenig gevoel van spijt en schaamte, zoude die spijt en schaamte plaats vinden in het hart van hem die zijn God geen lijden voor lijden zou kunnen aanbieden. O, bedroefde ziel, wendt dan in die oogenblik-

1) Psalm 89.

ken van neerslachtigheid uwe oogen naar den Hemel, aanschouw er den luister die de smarten van dien beminden persoon vervangen hebben; of zoo uwe door tranen vermoeide oogen in hunne zwakheid den glans van die verblijfplaats van licht niet kunnen doorstaan, sluit dan ten minste uw hart niet voor de woorden van troost, door welke God zelve u aankondigt dat al het lijden dat ons tegenwoordig leven vergezelt in geen verhouding staat tot den luister dien God voor ons in zijne barmhartigheid bewaart 1).

XVIIIe TOESPRAAK.

VERTROOSTINGEN WANNEER ER VEEZÈN ZIJN.

Helaas! zegt gij, wanneer de slag die mij op aarde alle hoop op geluk ontrukkt heeft, slechts mij alléén getroffen hadde! Wanneer ik slechts alléén al de treurige gevolgen er van had mogen gevoelen! Ik zoude met den Profeet de hand eens vaders herkend hebben die als vader straft, ik zoude met den heiligen Koning gezegd hebben: het is goed voor mij bedroefd te zijn: *bo-*

1) Rom. 8.

num mihi quia humiliasti me 1), dewijl die slag mij tot u teruggevoerd heeft, o mijn God: *Castigasti me et eruditus sum* 2). Maar die gevoelens maken weldra plaats voor anderen van geheel tegenovergestelden aard. Mijne oogen, na zich ten hemel gewend te hebben, waar ik in mijne smart voortaan een toevluchtsoord moet zoeken, ontmoeten schuldelooze en reeds ongelukkige wezens. Zij schijnen van de voorzienigheid van een God het leven van een persoon terug te vragen, wiens zorgen zij niet kunnen ontberen!

Aldus moest Jacob het verlies van Rachel beweenen! Hoe dikwijls moest deze gedachte niet zijn verdriet vermeederen, wanneer hij zich genoodzaakt zag zijn zoon te berispen over de gesprekken wier geheimzinnige eenvoudigheid de broeders van Joseph vertoornde 3). Hoe dikwijls moest deze ongelukkige vader tot zich zelve zeggen: waarom leeft zij niet meer die moeder die nauwelijks den troost mocht smaken zich bij dien teederen naam te hooren noemen, en de zoetheden te kennen waarvan die naam de bron is! Het hart eener moeder had in een beminden zoon de minder volmaakte neigingen weten te ontdekken, die aan elk

1) Ps. 118. 2) Jerem. 31. 3) Gen. 37.

ander dan aan het moederoog ontsnappen; zij had de noodlottige gevolgen er van kunnen voorzien!

Maar die groote ziel, erfgename van het geloof zoowel als van de beloften zijner vaders, geloofde niettemin dat die God, tot wiens troon zelfs de klachten der jonge vogels, in hun nest van voedsel beroofd ¹⁾, opstijgen, niet ongevoelig kon zijn voor de tranen der schuldellooze schepselen die op aarde om eene hulp vragen die de hand der moeder voortaan niet meer kan bieden. Jacob had de overtuiging dat die vaderlijke voorzienigheid, door de H. Schrift het middenpunt en de bron van alle vaderschap genoemd ²⁾, de stamelende stem niet versmaadt, aan wie het ongeluk reeds met den Profeet heeft leeren zeggen: hen aan wien ik het leven verschuldigd ben hebben mij verlaten; maar de Heer heeft mij in zijne armen ontvangen ³⁾; Hij is het die nu al mijne hulp is ⁴⁾.

Wanneer gij in den ongelukkigigen Jacob eenige gelijkenis vindt met den toestand waarin God u geplaatst heeft; zoo uw hart diezelfde gevoelens koestert, die hem het gemis van den moederlijken bijstand voor zijn beminden zoon deed betreuren, gedenk dan

1) Job. 38. 2) Eph. 3. 3) Ps. 26.

4) Ps. 38.

het oogenblik waarop Jacob, in de overmaat van bewondering over den roem van Joseph die onderkoning van Egypte geworden is, gedwongen is uit te roepen: was het dan niet genoeg, heer, dat mijn zoon mij werd terug gegeven en dat het mij toegestaan werd zijn gelaat te aanschouwen ¹⁾? Gij hebt andere redenen genoeg om bedroefd te zijn, tracht uw verdriet niet te vermeerdereu door klachten die beleedigend zijn voor de vaderlijke voorzienigheid van een God. Wanneer fouten der jeugd of het gedrag dier weezen de smart van uwen toestand vermeerderden, wijt dat dan niet aan een verlies dat God zelf op zich genomen heeft om te herstellen; verdubbel liever uw vertrouwen en zeg tot u zelveu: helaas! mijne zorgen voor die beminde wezens werden vroeger gedeeld, en die verdeeling maakten den last zoet en verlichtte de moeite. Maar zoo God mij alleen al het gewicht heeft willen doen voelen, belooft Hij mij zijne hulp om mij te ondersteunen, en die beminde schepselen, van uit den hemel geholpen door de gebeden van eene gelukzalige ziel die over hen waakt, zullen behalve mijne zorgen ook die van de vaderlijke en almachtige voorzienigheid van een God ontvangen:

1) Gen. XLV.

de zoetste titel van zijn hart is die van beschermer der kinderen 1) en van vader der weezen 2).

XIXe TOESPRAAK.

HET IS OP DE PERSOON DIE OVERBLIJFT DAT DE
GEHEELE ZWAARTE VAN HET ONGELUK TERUG-
VALT. GELUK VAN ALSDAN DEN WAREN
GODSDIENST TE KENNEN.

Als ik, toen ik getracht heb uwe blikken naar den hemel te wenden, gelukkig genoeg geweest ben u de plaats te doen zien die Jesus zelf voor de dierbare ziel, die gij beweent, bestemd heeft, die plaats die zij misschien reeds bezit, door de hulp die zij van uwe gebeden en zelfs van uwe smarten gehad heeft; als ik er in heb kunnen slagen de tranen te droogen, die uit uwe oogen stroomden bij de gedachte aan de verlatenheid waarin die smartelijke slag misschien onschuldige wezens gestort heeft, die slechts door kreten den bijstand des Hemels kunnen inroepen; ach! hoeveel tranen verdient uw toestand dan nog, bedroefde ziel, die geen andere vrucht uit deze vertroostingën weet

1) Ps. 146. 2) Ps. 67.

te trekken dan deze treurige gedachte: ik ben dan slechts de eenige die door deze gebeurtenis volkomen ongelukkig ben geworden.

Sombere eenzaamheid van het ongeluk, die het juk nog zwaarder schijnt te maken! Ja, die slag drukt op u; het is voor u alleen dat de hemel al de bitterheid van den kelk van droefheid bewaard heeft. Het voorwerp dat gij beweent heeft de verblijfplaats der Heiligen voor erfdeel; zij, die daardoor weezen geworden zijn, zijn onder de bescherming van dien God geplaatst, die zelf verklaard heeft dat Hij hun Vader is ¹⁾; uw deel is het kruis, en welk kruis, mijn God! het vreesselijkste, het onverdragelijkste der kruisen; een kruis in vergelijking met anderen te smartelijker, omdat het lijden des harten voor eene gevoelige ziel elk ander lijden te boven gaat; een kruis te moeilijker om te dragen, omdat het niet ophouden zal uw deel te zijn gedurende al den tijd die uw nog te leven overblijft. Dat de menschen die weinig gevoel hebben den invloed des tijds trachten te bewijzen; dat zij de verwoestingen aantonen die hij overal aanricht: de tijd, die alles vernietigt, vernietigt zijne eigene verwoestingen niet door te herstellen wat hij vernietigt

1) Ps. 67.

heeft, en het is slechts daardoor dat hij u een geneesmiddel zoude kunnen aanbieden voor de kwalen die u overstelpen.

Maar zoo ik, naar welken kant ik mijne oogen wend, nergens aan de zee van droefheid waarin gij gedompeld zijt, een andere grens zie, dan den hemel: zoo er voor u geen hoop op geluk meer is gedurende uwen overigen leeftijd, veroorloof mij dan ten minste dat ik mij aan de voeten van den Almachtige nederwerp, en dat ik Hem de schatting van mijnen dank breng omdat Hij u tot de kennis van zijn Godsdienst geroepen heeft. Waartoe zoudt gij nu gekomen zijn, ongelukkige ziel, wanneer in de overmaat van droefheid, die u even als Job slechts de bitterheid uwer ziel ¹⁾ laat om u op de aarde te ondersteunen, de hemel voor u gesloten was? wanneer de eeuwigheid voor u hare poorten niet opende en u niet toestond in uwe gedachte de afstand te doen verdwijnen die er u nog van scheidt? Welk hulpmiddel zoude u overblijven, zoo geen straal van hemelsch licht de sombere verblijfplaats van ongeluk en tranen die gij bewoont kwam verlichten?

Hoe weinig kennen zij de behoeften des harten, zij, die alles inspanssen om het zijn

1) Job. 7.

grootsten troost. God en de eeuwigheid, te ontnemen. Mocht hun afschuwelijk stelsel ook al eenige rozen gevoegd hebben bij die, waarmede de weg der weelde bezaaid schijnt, hoeveel doornen deed het ook op den weg des ongeluks groeien, onder de voetstappen van het grootste deel der kinderen van Adam! Stel uw hart gerust, gij aan wien slechts dat treurig lot overblijft; terwijl de wereldlingen, die de wet der tegenspoeden ondervinden, er hun studie van schijnen te maken om het gewicht er van te verzwaren, heeft God, die dat kind der eerste zonde niet kon kennen, die het geluk zelve is, medelijden met den bedroefden mensch; Hij komt zelve, gelijk zijn Profceet het zoo krachtig uitdrukt ¹⁾, het juk van uw lijden ondersteunen, opdat gij niet onder den last bezwijken zoudt. Nog meer, uwe droefheid is een nieuwe beweegreden voor Hem om eene bijzondere zorg voor u te dragen, die er Hem toe brengt om tot u te komen, om bij u te blijven, gereed om zijne machtige hand uit te strekken wanneer gij valt, opdat gij daarover geen leed zoudt gevoelen ²⁾, terwijl Hij in den hemel alleen door gelukzaligen omringd is, wil Hij in dit tranendal zijne omgeving slechts samenstel-

1) Osec. 12. 2) Ps. 36.

len uit ongelukkigen; Hij staat hen niet alleen toe om bij Hem te komen, neen, Hij roept hen, Hij trekt hen tot zich: *Komt allen tot Mij, die belast en vermoeid zijt* 1), de tranen en de droefheid geven een zeker recht op zijne voorliefde. Verzuchtig op den schoonen naam van God van alle vertroosting 2), zoekt Hij de harten die in smart gedompeld zijn, alsof de verlichting hunner kwalen voor Hem eene behoefte ware, wier voldoening voor zijn geluk noodzakelijk was; Hij zelf schildert ons den ijver, waarmede Hij tot hen komt; Hij is aan de deur, Hij klopt aan, Hij vraagt dat wij ons hart voor Hem openen 3), om onze tranen af te droogen, om onze smarten te verzachten 4). Luistert naar die goddelijke stem, die zich doet hooren in de eenzaamheid, waarin uw hart voortaan voor altijd geplaatst is. Die vertroostende stem zal niet de taal der stervelingen tot u spreken: zij zal de smarten uwer droefheid niet verzachten door u verstrooijingen aan te bieden, waarvan het denkbeeld alleen u reeds tegen de borst stuit, noch door u het einde dier smarten te doen zien op aarde. Maar die God van zoetheid 5), die weet hoe dierbaar uwe wonden u zijn, zal voor u het wonder der

1) Matth. 11. 2) Corinth. 11. 3) Apoc. 3.

4) Matth. 11. 5) Ps. 144.

wateren van Mara hernieuwen, wier bitterheid Hij in zoetheid veranderde 1); diezelfde wonden zullen voor u een bron van zoetheid worden, en Hij zal, volgens zijne belofte, de maat der vertroosting, die Hij u bereidt, weten af te meten naar de smarten, die gij verduurd hebt 2).

XXe TOESPRAAK.

HET IS VOORAL TOT HET HART DAT DE GODSDIENST
SPREEKT; HET IS DOOR HET HART DAT WIJ
HAAR BEGRIJPEN EN HARE VERTROOS-
TINGEN ONTVANGEN.

Hoe luide verkondigt de Godsdienst de wijsheid en goedheid van haren schepper, de godsdienst, die alleen het recht heeft om tot de ongelukkigen de taal der vertroosting te spreken, zonder dat de toon dier verheven woorden op smartelijke wijze in tegenstelling is met de klachten die de smart aan het hart ontrukkt! Die dochter der Godheid, die, door den overvloed der vertroosting die zij der bedroefde ziel aanbiedt, eeniglijk voor de ongelukkigen geschapen zoude schijnen, zoo de sterveling die zich

1) Eeel 15. 2) Ps. 93.

in voorspoed bevindt niet evenzeer de voordeelen, die hij uit haar trekt, als noodzakelijk voor de duurzaamheid van zijn geluk beschouwde, die heilige godsdienst opent u hare armen, zij roept u tot zich, zij spreekt tot uw hart en belooft het troost en kalnte. Hoe gelukkig zijt gij als uw hart niet ongevoelig voor hare uitnoodigingen is; als zij er in slaagt om, even als uw geest onderworpen wordt door hare grootheid, ook uw hart door haar bekoorlijkheden te winnen! Dan zult gij kunnen ondervinden hoe getrouw zij aan hare beloften is; gij zult zelfs gedwongen zijn te bekennen dat gij u hare onuitsprekelijke zoetheid niet kondt voorstellen vóór dat de ondervinding u die had doen smaken! Hoe zoet toont zich die groote, die zoo verhevene godsdienst, wanneer zij voor den sterveling niet slechts het gevolg en het uitwerksel van de overtuiging des geestes, maar het voorwerp van het zoeken des harten is! Het is die godsdienst des harten, die zooveel zalving heeft weten te storten in de geschriften van den heiligen Franciscus van Sales, van Fenelon, van Huby, en van hunne aandoenlijke lessen een voor de behoefte van het geschokte hart zoo geschikt voedsel te maken.

Vreezen wij niet het te zeggen; zoo lang de geest voor den mensch de eenige gids is

naar den godsdienst, ziet hij in hare geheimen slechts zaken, die oneindig boven zijn verstand verheven zijn, hij ontdekt in God slechts diens heiligheid en eene grootheid, die alles wat haar nadert en van nabij aanschouwt, met schrik vervult. Het hart integendeel, dat geene terughouding kent wanneer de liefde het geleidt, vindt, in plaats van door de volmaaktheden van God verblind te worden, daarin juist een nieuwe beweegreden om tot Hem te naderen. Het is waar, het hart weet de goddelijke Majesteit te aanbidden en aan de voet van haren troon te blijven staan; maar weldra vliegt het in de armen van dien God, het werpt zich zonder bedenking aan zijn vaderlijk hart. De Godheid is voor den mensch die tot haar gaat door het hart, niet meer omringd door de vlammen die de nadering beletten; eene ontzagwekkende stem belet hem niet, zooals aan Mozes, haar van nabij te aanschouwen. Hij hoort integendeel eene stem die hem aandrijft om tot haar te naderen; *venite ad me*, komt tot mij ¹⁾, of om beter te zeggen, het is eene uitnoodiging om binnen te treden in uw eigen hart dat de zekerste gids zal wezen om u uwen God te doen vinden, en in Hem den troost, de rust, den

1) Matth. 11.

vrede: *redite ad cor*, keer tot het hart terug. 1)

De mensch wiens hart na een onherstelbaar verlies, dat hem als het ware los maakt van alles wat hem omringt, gevoelt dat hij geen hechten en duurzamen troost op aarde kan vinden, wordt door zijn hart naar de vertroosting der godsdienst geleid, en ziet alsdan die verhevene godsdienst onder eene geheel andere gedaante dan waaronder hij haar beschouwde toen de overtuiging des geestes hem alleen onder het juk van de wet Godshield; een nieuwe toekomst schijnt zich voor hem te openen, en de godsdienst, onder wier bescherming hij haar gaat doorloopen, schijnt hem niet meer dezelfde toe, dewijl hij eerst thans de overeenkomst bemerkt die er bestaat tusschen hare voorschriften en de neigingen van zijn eigen hart.

De waarheden des geloofs, die door hare verhevenheid het verstand van den zwakken sterveling vermoeien, vervullen het hart des christens met zoetheid; in zijn God ziet hij slechts een Vader die hem met eene teedere en mededoogende liefde bemint; in de geheimen van den God-Mensch herkent hij een broeder en een Verlosser die hem nu eens wordt voorgesteld in zijne kindsche ja-

1) Is. 46.

ren, om hem vertrouwen in te boezemen, dan weder in zijn lijden om zijne liefde te verwerven; in de moeder van zijn God vindt hij de gevoelens van de teederste der moeders. De bewoners van de verblijfplaats der glorie zijn voor hem vrienden, medeburgers die hem afwachten, die hem tot zich roepen. De zegepraal der martelaren des geloofs is in zijne oogen de zegepraal zijner wapenbroeders; hij ziet daarin overwinningen wier luister even schitterend is voor het leger waarvan ook hij deel uitmaakt, als zij hem nuttig zijn om er eene nieuwe kracht, een nieuwen moed uit te putten. Al het geschapene verkondigt hem de goddelijke goedheid die de Schepper met volle handen uitgestort heeft over de werken zijner almacht, opdat zij tot het hart des menschen de taal zijner liefde zouden spreken; de hemelen openen zich voor hem in zijne droefheid en laten hem de kroon aanschouwen die God hem voor zijne trouw bewaart; in zijne ontberingen en vernederingen herkent hij trekken van gelijkenis met zijn Meester. Het naleven der goddelijke wet is voor hem vergezeld van den gebeelen overvloed der hemelsche zoetigheden, waarover de gedachte aan eene eeuwige belooning nog een nieuwe liefelijkheid spreidt.

Het gebed, eene oefening die aan de meeste

christenen zoo moeyelijk toeschijnt, en dikwijls zoo onaangenaam is voor hen die, alleen omdat zij de noodzakelijkheid er van inzien, het niet durven verzuimen, wordt voor hem de aangenaamste bezigheid; het opent zijn hart voor den dauw der goddelijke vertroosting en voedt hem met de lessen van heil die hij in de school van God zelve hoort. Het mondeling gebed is voor hem geen lastige schatting, geene hulde slechts aangeboden uit besef van plicht of uit behoefte aan den bijstand Gods, maar het middel om zich met Hem te onderhouden over zijne liefde en zijne dankbaarheid voor de weldaden die hij reeds van Hem ontvangen heeft, en voor die welke zijne barmhartigheid hem nog bereidt. Zijne zwakheden vernederen hem zonder hem te verwonderen, even als zijn vertrouwen in God hem ondersteunt zonder hem hoovaardig te maken; en diezelfde zwakheden maken door hem te vernederen een deel zijner geneesmiddelen uit; nog meer, door de zorg die hij heeft van altijd weder op te staan, zonder zich te laten ontmoedigen, en zonder iets te verliezen van zijn voornemen om zich geheel aan God te wijden, worden zij voor hem, volgens de uitdrukking van den heiligen bisschop van Genève, de oorzaak van het beoefenen eener heldhaftige deugd.

De gedachte van door zijn God bemind te

worden, het vertrouwen dat hij heeft van in zijne genade te leven, het denkbeeld van de Voorzienigheid die waakt over het welzijn van hen die zich aan haar toevertrouwen, ondersteunt hem te midden der wederwaardigheden, en doet eene onverstoorbare kalmte in zijn hart heerschen, zelfs dan als de waten der verschrikking over hem komen en gereed zijn hem te verzwelgen. De herinnering zijner fouten, zijner vorige misdaden, is voor dien christen een nieuwe bewegreden om te verkondigen dat de Heer goed is, dat zijne barmhartigheid geen grenzen kent, als hij ziet dat de eeuwige straffen die hij verdiend had, door die goddelijke barmhartigheid veranderd zijn in straffen van geringen duur, in straffen die in zijne oogen eerder nieuwe middelen zijn om verdiensten voor zijn God te verzamelen, dan uitwerkselen zijner gramschap. De Sacramenten der Kerk zijn voor hem een onuitputbare schat van vertroosting en geneugten die geboren worden uit de vereeniging der ziel met het beginsel en het middelpunt harer genegenheden. Het leven is een kostbaren tijd waarvan elk oogenblik hem nader bij zijn God brengt en hem in zijne liefde doet toenemen; de dood is het gelukkig tijdstip dat den eeuwigen duur dier liefde bekroont en verzekert.

Wanneer gij de schets van de godsdienst des harten die ik u geef beschouwt, schijnt hare toepassing u misschien boven uwe krachten; haar met de hoogste en volmaaktste godsvrucht verwarrende, gelooft uw hart, door langdurige smarten ontmoedigd en verdord, zich onbekwaam om zich daartoe te verheffen, of durft misschien zich niet aan eenen staat wijden dien het zich als de vrucht voorstelt eens langen strijds, van onophoudelijke krachtsinspanningen, moeiten en ontberingen, gelijk aan die waarin de strengste kluizenaars hunne dagen sleten.

Stel u gerust, ongelukkige en bevreesde ziel, ik stel mij dat niet voor. Neen, u de bekoorlijkheden dier godsdienst schilderende wanneer het hart onze gids is om tot haar te geraken, heb ik u de middelen slechts willen aanwijzen die God bewaart voor hen die Hij door de droefheid bezoekt; middelen die zij kunnen vinden zonder buiten hun staat te treden, zonder zich aan buitengewone oefeningen over te geven, zonder zich af te zonderen; middelen die uit den toestand zelve voortkomen waarin eene ongelukkige gebeurtenis u gebracht heeft. De gelukkige wien alles toelacht darft zijn hart niet overgeven aan eene godsdienst die hem door den afstand waarop hij haar ziet niets anders doet ontdekken dan het kruis dat

zij in de eene hand heeft, zonder dat hij de kroon van vertroosting kan onderscheiden die zij in de andere houdt; hij vreest zijn tegenwoordig geluk te verlaten om zich in de armen van die godsdienst te werpen die hem dat ware geluk belooft waarvan hij de bekoorlijkheden nog niet kent, evenals een bevreesde reiziger die te midden eener woedende zee het broze bootje niet durft verlaten waarvan hij zijne redding hoopt, om zich door het water een weg naar de kust te banen. Door uw ongeluk in een minder gevaarlijken toestand geplaatst en onverschillig voor de aantrekkelijkheden van een gelukkig leven, hebt gij, na de treurige schipbreuk die gij geleden hebt, niets te verlaten wanneer gij u aan die godsdienst overgeeft; zij zal u ondanks de gevaren die gij meent te ontdekken, naar de haven van vrede en troost brengen.

Die staat van vrede en troost zal te zoe-ter voor u zijn, dewijl zij u geenzins van het gevoel uwer droefheid zal aftrekken. Neen, die godsdienst, zich aan u voordoende met al de teederheid van de mededoogēndste der moeders, zal uwe tranen niet doen ophouden; maar aan de bittere herinnering die deze bij u vloeyen doet, paart zij de troostende herinnering aan dien God, die u in zijn schoot zal vereenigen met het voorwerp uwer

tranen. Toen de Heer het verdriet wilde verzachten dat Job over het verlies van zijne beminde kinderen gevoelde die hem in de lente huns levens ontrukkt waren, troostte hij hem niet door uit zijn hart dat vaderlijk gevoel te wisschen dat hem met hen verbond, noch door hem de herinnering aan het aangename van hun bijzijn weg te nemen, zooals Hij gedaan had met de rijkdommen die Hij hem later dubbel terug gaf; neen, de Heer troostte hem door zijne gedachten te verheffen naar dat oogenblik en die plaats waar hij zich met hen zoude vereenigen; door, om zijne eigene uitdrukking te bezigen, „die hoop voor hem in het midden van zijn hart te bewaren 1)“

XXIe TOESPRAAK.

VERTROOSTINGEN DIE MEN VINDT AAN DEN
VOET VAN HET KRUIS.

Die God van vertroosting, bij wien het ongeluk aanspraak maakt op zijn bescherming zooals de behoefte er aanspraak op maakt om zijne genaden te verkrijgen, die

1) Job 19.

God die met zijne verontwaardiging dreigt hen, die de wees en de weduwe zouden durven verdrukken wier verdediger en vader hij zich verklaart 1), die God zag hoezeer de majesteit die Hem omgeeft verschrikkelijk is voor zwakke stervelingen, hoezeer zijne grootheid hen met vrees moest vervullen, ter oorzaak van de onmacht waarin zij zich bevinden om ooit waardiglijk tot Hem te naderen. Het hart des ongelukkigen opent zich slechts voor het ongeluk; elk woord wat niet door het gevoel van het ongeluk ingegeven is, elke uitdrukking die den indruk er van niet weergeeft, is smartelijk voor hem en kan slechts moeyelijk tot zijn hart doordringen; zijne oogen, door de tranen verzwakt, door de smart verzwaard, dikwijls door de vergetelheid en helaas! ook door de verachting die hij ondervindt van zijne gelijken verdoofd, zijn in dien treurigen toestand nog minder in staat zich tot God te keeren, en den glans zijner glorie te verdragen. God is dan te gelukkig voor den ongelukkigen mensch, even als Hij te groot is voor het hart van zijn schepsel 2). Om den mensch te naderen maakt die God, die de gelukzaligheid zelve is, zich mensch, en wil Hij de meest gepijnigde, de meest bedroefde

1) Ps. 67. 2) Cant. 8.

mensch wezen: het is tot dien prijs dat Hij zich het recht wil verwerven om zich door den ongelukkige te doen verstaan, het is van het kruis, waaraan Hij zich uit liefde tot hem laat vasthechten, dat Hij woorden van troost tot hem richt, en dat Hij hem den toegang tot zijn hart vraagt. Bedroefde ziel, ziedaar den eenigen waren vriend die u overblijft om uwe smarten deelen, den vriend die altijd bereid is u in zijne armen te ontvangen, zijn eigen verdriet vergeet om dat waarmede gij overstelpt zijt te verzachten. In de benaauwdheden van een smartelijken doodstrijd vergat Hij zijne kwellingen om 'den goeden moordenaar door de gedachte aan den hemel te ondersteunen, om eene troosteloze moeder te vertroosten, om voor zijne beulen bij zijn hemelschen Vader te spreken, om voor zijne vijanden datzelfde bloed op te offeren waaraan zij hunne woede koelden. Nadert dien Man van Smarten aan het kruis gehecht, vreest niet wegens uwe onwaardigheid door Hem verstooten te worden; die God van liefde die zich voor u opoffert, ziet slechts uwe smart, of zoo Hij in u een slachtoffer ziet der verleidingen van deze wereld, een slaaf der hartstochten die het erfdeel der kinderen van Adam zijn, zullen uwe zwakheden, uwe ellende, uwe fouten u zijne toenadering zelfs vergemakkelijken even als aan de

overspelige vrouw ¹⁾, aan de openbare zondares ²⁾, aan het hoofd der tollenaars ³⁾. Gelijk aan den vader van dien verloren zoon, beeld der ziel zooals zij door de harts-toebten op den dwaalweg is geleid, zal die grootmoedige en gevoelige vriend, die teedere en goedertieren vader tot u komen, zich aan uwen hals werpen, zoodra Hij ziet dat gij tot Hem wilt terugkeeren; Hij zal slechts denken aan de ongelukken die u tot Hem teruggevoerd hebben om in uw hart den balsem zijner vertroosting te storten; wel verre van u de dwalingen te verwijten waarvan een zoo smartelijke slag alleen u heeft kunnen terugbrengen, zal Hij zich slechts bezighouden met de genezing uwer kwalen, met de verzachting dier smarten door welke gij tot Hem teruggekeerd zijt; Hij zal u, volgens de uitdrukking van zijn Profeet, in de eenzaamheid geleiden, en daar zal Hij tot uw hart spreken ⁴⁾; uwe ziel, gelijk aan eene woelige zee, zal langzamerhand op de stem van Hem die de winden en de zee gebiedt de kalnte voelen herborren worden; Zijne woorden zullen tot het diepste uws harten doordringen en er een vrede brengen wiens zoetheden gij niet meer

1) Joan. 8. 9) Luc. 7. 3) Luc. 19.
4) Osie. 2.

geloofdet te kunnen smaken te midden der smarten die u overstelpen. O! wat heeft de stem van dat vlekkeloos lam eene bekoorlijkheid voor de ziel, wanneer zij, afgescheiden van de wereld die hare kwellingen slechts verscherpt heeft, haar hart aan den voet des kruises uitstort! Hoeveel voldoening gevoelt die ziel, zelfs in de overmaat harer ongelukken, wanneer zij zich aan Hem over hare smarten beklaagt, of wanneer zij luistert naar de woorden van leven die Hij tot haar richt! Het is dáár dat die Verlosser aan den ongelukigen mensch al de verdiensten van zijne lijden doet kennen; in het lijden van dien gekruisten God de noodlottige gevolgen der zonde ziende, leert hij de grootheid van de straffen der hel afmeten, die hij hoopt te ontgaan door op aarde te lijden; nadenkende over de onschuld van dat aanbiddelijk slachtoffer gevoelt hij in den grond zijns harten de berusting in zijn eigen lijden geboren worden, hij onderwerpt zich met minder tegenzin aan smarten, die een God-Mensch met hem en voor hem lijdt; overwegende, dat het diezelfde Zoon des menschen is, die nu met glorie en eer gekroond is in den Hemel, en om zijn lijden boven alle schepselen ¹⁾ verheven, leert hij de waarde kennen van

1) Hebr. 2.

het lijden, dat hij verduurt, waarvan elk oogenblik hem eene onmetelijke en eeuwige glorie zal doen verwerven 1); hij leert dat lijden vergelijken met dat, hetwelk hij in het vagevuur zoude moeten verduren waar hij slechts vlammen zal vinden, wel geschikt om hem van zijne smetten te zuiveren, maar niet in staat, om, al duurden zij ook eeuwen, ooit zijn eeuwig geluk te verhoogen; hij leert eindelijk aan de voeten van dien Verlosser, die aan het kruis sterft, dat al wat een sterveling in dit dal van tranen kan lijden, niet kan vergeleken worden bij de vertroosting en de belooningen, die God voor hem in de verblijfplaats Zijner glorie bewaart 2).

Ik zal het niet wagen u hier alles aan te toonen, wat die teedere vriend u zeggen zal zoo dikwijls gij hem uw hart zult gaan openen aan de voeten van zijn kruis. Ik heb noch de meening, noch de begaafdheden om u op geestelijke wijze over de wetenschap des kruises te onderhouden. Moge de Hemel u een waar vertrouwen in dien gekruisten Zaligmaker inboezemen; mocht gij in Hem den waren vertrooster der bedroefden, den vriend, den oprechten, medelijdenden, edelmoedigen vriend der ongelukkigigen zien! Mocht gij met de zuster van Lazarus aan zijne voeten blij-

1) II Corinth. 4. 2) Rom. 8. 18.

ven, en daar in stilte naar de woorden van troost luisteren, die Hij u zal doen hooren, ze ontvangen, zooals de Apostel u waarschuwt, niet als de woorden van een mensch, maar als de woorden van een God ¹⁾, woorden van eeuwig leven ²⁾, woorden, die hunne uitwerking niet kunnen missen ³⁾; mocht gij eindelijk, naar het voorbeeld der heilige Maagd, ze in den grond uws harten bewaren ⁴⁾! Uw hart zal zich weldra aan die verheven lessen hechten; die woorden van leven zullen het met een heilig vertrouwen op het geluk van het voorwerp, dat het beweent, vervullen, en uwe oogen, aan de tranen der droefenis gewoon, zullen zich vullen met tranen van de zoetste dankbaarheid jegens Hem, die met de teederheid eens Vaders straft, maar die ook met de almacht van een God vertroost.

1) I Thessal. 2. 2) Joan. 6. 3) Is. 55.

4) Luc. 2.

XXIIe TOESPRAAK.

OVER DE VREES VAN EENE BEDROEFDE ZIEL VAN
 NIET ZUIVER GENOEG TE ZIJN OM IN DEN HEMEL
 VEREENIGD TE WORDEN MET DEN PERSOON,
 DIEN ZIJ BEWEENT. REDENEN OM TE HOPEN,
 MEER DAN OM TE VREEZEN, GEDEELTE-
 LIJK GEPUT UIT DE SMARTEN, HIER
 BENEDEN GELEDEN.

De gedachte aan die onverstoorbare vreugde, aan dat volmaakte geluk dat ons beloofd is, en waarnaar wij nog te meer begeeren omdat wij de hoop hebben daár vereenigd te worden met hetgeen wij hier beminden; die gedachte, die voor u een bron van troost moest wezen, maakt u somtijds ongerust, en terwijl zij een balsem voor uw hart moest zijn, wordt zij de bron eener nieuwe smart. Ach, zegt gij, wie weet of de toegang tot dat vaderland voor mij niet gesloten zal zijn, dat vaderland, waarin slechts datgene kan binnengaan, wat zuiver genoeg is om den glans van de zuiverheid van God zelve te verdragen: de weg die er heen leidt is slechts voor een klein getal; zou ik blind genoeg kunnen zijn voor mijne ellende en zwakheden, om te kunnen hopen er deel van uit te maken?

Helaas! uwe ellende is mij genoeg bekend; gij stamt af van dien eersten vader die aan zijne kinderen het rampzalig erfdeel van de neiging tot het kwaad nagelaten heeft. De plant, wier wortel bedorven is, kan niet gezond en rein zijn; maar zoo die ongelukkige vader zulke kwade neigingen op u overgeplant heeft, de nieuwe Adam, de hersteller van het menschelijk geslacht, heeft u een erfdeel verworven, dat veel rijker in barmhartigheid is, dan de eerste vruchtbaar in gramschap kon zijn; die overvloedige *verlossing* 1), die *grootte overloed van genaden* 2), laat ons niet toe ons over onze zwakheden of onze ellende te beklagen, dewijl zij niet zoo groot kunnen wezen dat de middelen om ze te overwinnen ontoereikend zouden zijn.

Zijn zij niet toereikend geweest die middelen ter overwinning, en zijn zij het nog niet dagelijks voor zoovele christenen! De hemel wordt vervuld met eene menigte heiligen, wier aantal ontelbaar is 3), en wij zouden er niet met hen naar durven dingen! En waarom zouden wij niet kunnen wat zij hebben kunnen doen die kinderen van Adam, jong en zwak even als wij en meer dan wij? 4)

1) Ps. 129. 2) Rom. 5.

3) Apoc. 7. 4) August Confess. VIII, 11.

Ik weet dat men maar al te dikwijls zegt dat het heiligen zijn, dat zij wel in de deugd kunnen vorderen bij het gezicht van het paradijs dat God voor hen bereid houdt; maar, voegt men er bij, dat is het geval niet met ons, wier leven zoo weinig overeenkomst heeft met dat der heiligen. Maar kan uw leven dan die overeenkomst niet hebben met dat van hen, die gij in denzelfden staat geplaatst ziet waarin gij zijt? Het voorbeeld der heiligen schijnt ons onnavolgbaar toe, omdat wij in hen die buitengewone genaden, die gaaf van wonderen te kunnen doen, die geestverrukkingen waarmede zij begunstigd waren, beschouwen; maar die buitengewone genaden zijn niet de oorzaak, veel minder nog het wezenlijk bestanddeel der heiligheid. Het is door de vervulling der plichten van hunnen staat dat de heiligen zich geheiligd hebben. Gelijk aan *den goeden en getrouwen knecht*, die, verre van altijd het gezelschap zijns meesters te zoeken, zich aan de eer van zijne tegenwoordigheid weet te onttrekken, om zich er op toe te leggen zijne plichten wèl te vervullen, hoe gering of wel hoe eervol die ook zijn, waren hunne dagen altijd even goed vervuld voor het aanschijn des Heeren, hetzij ze doorgebracht waren in de afzondering en het gebed, hetzij de wil Gods hen

riep in de beslommeringen der wereld of in het leger, in den boezem van het huisgezin of tot het bearbeiten der velden in het zweet huns aanschijns. Het is de wijze, waarop zij zich kweten van de geringste hunner plichten, die wij in de heiligen moeten bestuderen, dewijl het door de vervulling dier plichten is, dat de meesten de heiligheid verworven hebben; het is, zoo drukt zich een heilige Kerkvader ¹⁾ uit, door het verrichten van de geringe zaken op eene niet geringe wijze: *communia facere sed non communiter*; en die vervulling der gewone plichten, die ons door de wet Gods zijn opgelegd, kan onze krachten evenmin als de hunne te boven gaan. Is het dan zoo moeyelijk om de voorschriften van eene wet van liefde op te volgen, die voorschriften, wier gemakkelijke nakoming ons door God zeiven gewaarborgd wordt? *Mandata ejus gravia non sunt*: zijne bevelen zijn niet zwaar ²⁾).

Ja, zij zijn makkelijk die voorschriften, wat de ongelukkige slaaf zijner hartstochten ook zegge, die door eene lange en blinde gehoorzaamheid aan hunne schandelijkste grillen, zich eene ingebeelde noodzakelijkheid geschapen heeft om ze te voldoen, minder om het genoegen, waarvan de gewoonte

1) De H. Bernardus.

2) I Joan., 5.

de aantrekkelijkheid weggenomen heeft, dan omdat hij niet weet wat het is zich die voldoening te weigeren. Wat is hij te beklagen die man, te meer omdat hij de gemakkelijkheid wil ontkennen waarmede hij zijne ketenen zou kunnen verbreken! Zoo beklagt men den toestand van een krankzinnige die siddert bij het gevaar dat zijne krankzinnigheid hem voorspiegelt terwijl alles rondom hem rustig is; zoo beklagt men de zieke die over de hardheid van zijn bed spreekt terwijl hij op ons ligt.

Maar als wij dien ongelukkige beklagen, beklagen wij hem over zijne dwaling, maar niet over de moeyelijkheid en strengheid van de wet die hem door zijn Schepper is opgelegd en die voor allen even makkelijk is: *mandata ejus gravia non sunt*; die altijd even zoet is: *de uitspraken des Heeren zijn zoeter dan honig* 1). O, als die ongelukkige toegankelijk was voor de stem van Hem, die misschien zonder hem te kennen, echter door zijn ongeluk getroffen is, ik zoude hem zeggen met die levendige belangstelling die de christelijke liefde alléén kan inboezemen: wendt alles aan om de ketenen te verbreken die weldra door den dood evenzeer zullen verbroken worden, maar dan te laat voor

1) *Judicia Domini dulciora super mel.* Ps. 18.

uw heil; hoe onmogelijk het u ook toeschijne om die noedlottige neigingen te overwinnen, poog het slechts; bij de minste inspanning uwerzijds zal, indien zij oprecht gemeend is, de kracht van den Almachtige u te hulp komen; en *wanneer die God met u is, wie kan u wederstaan?* Geloof dien helder boetvaardigheid ¹⁾ die, door de wroeging aangezet en door de oude gewoonte terughouden, naauwelijks besloten hebbende om eindelijk aan de stem des hemels gehoor te geven, gevoelde, zoals hij zelf zegt, dat *het licht der gerustheid zijn hart vervulde* ²⁾. Door een eerste overwinning aangemoedigd, zult gij weldra de zoetheden van een boetvaardig leven leeren kennen, en in de overmaat van verwondering over de makelijkheid van het nakomen der goddelijke wet, zult gij met dien heiligen boeteling moeten erkennen *hoe zoet het u is de genoegens op te offeren, waarvan gij tot dusverre zoo zeer greefde had eenmaal verstoeken te zullen zijn* ³⁾.

Eenmaal van die schandelijke slavernij verlost, blijft ons slechts over om op de best mogelijke wijze, even als de heiligen, onze dagelijksche plichten te vervullen jegens God, jegens den naaste en jegens ons zel-

1) De H. Augustinus. 2) Confess. VIII. 12

3) Confess. IX. 1.

ven; ze te vervullen met naauwkeurigheid, voor zooverre het den mensch gegeven is het te doen, met de begeerte om aan onzen oppersten Meester te behagen en zijn wil te doen. Dat is de ware heiligheid, die veel menigvuldiger onder de christenen is dan men misschien denkt; zij is het die ons naar den Hemel moet geleiden, en zij zal er ons zonder twijfel brengen, als wij haar gaan beoefenen, welke ook het uur zij waarin God ons roept.

Die zoo makkelijke en zoete weg is voor u, die voortaan aan de tranen en het verdriet overgegeven zijt, nog gemakkelijker gemaakt. De Heer verleent u een nieuw onderpand van dat gelukkig leven dat Hij u beloofd heeft, en dat onderpand, het is uw toestand zelf. Laat aan de gelukkigen dezer aarde de ongerustheid over hun toekomstig lot over. Helaas! het is reeds beslist: *wee den rijken!* 1). Toen alles hen toelachte, toen hunne dagen in voorspoed en geluk voorbijgingen, geloofden zij zich in veiligheid; nooit echter waren zij dichter bij den afgrond. *Wee den rijken die hunne vertroosting al weg hebben* 2). Die dagen van geluk zijn

1) *Væ vobis divitibus.* Luc. 6.

2) *Væ vobis quia habetis consolationem vestram.* Luc. *ibid.*

voor u even als voor Job voorbijgegaan met de vlugheid van den arend, met de snelheid van den pijl 1); zij hebben plaats gemaakt voor dagen van droefheid en smart; evenals hij voedt gij u met zuchten en tranen 2). Het is van u dat geschreven staat: Gelukzalig zij die weenen. *Beati qui lugent* 3). Het is het woord van een God die u eene vertroosting zonder einde belooft, het is op Hem dat gij u in afwachting van uw eeuwig geluk moet verlaten: *quoniam ipsi consolabuntur*, dewijl zij vertroost zullen worden 4).

XXIIIe TOESPRAAK.

OVER DE MOEYELIJKHEID OM ZALIG TE WORDEN
WANNEER MEN IN VOORSPOED IS.

Het leven van den Christen is een leven van onttrekking aan het aardsche; die onttrekking is de voorwaarde, waarop het hem toegelaten wordt zijn Meester te volgen. Degene die niet verzaakt aan al wat hij bezit, kan zijn leerling niet wezen. 5) De blikken des Christens moeten zich met zijn hart ten hemel verheffen. 6) Die voorwaarde is de

-
- 1) Job. 9. 2) Job. 3. 3) Matth. 5.
4) Ibid. 5. 5) Luc. 14. 6) Colass. 3.

eenig wezenlijke voor zijne heiliging; de rijkdom, de eer, de goederen dezer wereld, de welvaart kan hem niet schaden, zoo zijn hart er slechts niet de slaaf van is. 1) Maar hoe moeyelijk is het niet alles in overvloed te hebben, en tevens onverschillig te zijn voor de goederen, die ons omringen! Wat is het moeyelijk gelukkig te zijn en zijn troost niet te zoeken in een leven, dat ons slechts rozen biedt! Er zijn van die ware geloovigen, wier hart ongenaakbaar is voor zooveel bekoorlijkheden, die door het geluk niet bedorven worden, die de welvaart niet heeft kunnen verleiden; maar hoe zeldzaam zijn zij niet die geloovigen, die heiligen, die hare aantrekkelijkheden, de gevaarlijkste van allen, hebben overwonnen! De Heilige Geest schroomt niet hun lofredenaar te zijn; Hij daagt ons om zoo te spreken uit er te vinden: Wie is hij? en wij zullen hem prijzen. *Quis est hic, et laudabimus eum.* 2) Onze ondervinding leert ons maar al te zeer deze waarheid, en hij die de zoetheden van den voorspoed gesmaakt heeft, weet met welke gemakkelijkheden onze natuur die verzaking, die echter noodzakelijk is, terugstoot. Gelukkig als de goddelijke barmhartigheid ons uit dien noodlottigen slaap van den voorspoed,

1) Eccles. 31.

2) Eccli. 31.

welks einde de eeuwige dood is, opwekt; gelukkig als die goddelijke goedheid, door ons aan een staat te onttrekken, welke wij niet tot ons voordeel hebben weten aan te wenden, de ketenen verbreekt welke door die der eeuwige verwerping zouden vervangen worden; als het ongeluk, onze blikken en begeerten richtende naar die verblijfplaats waar wij het voorwerp onzer tranen zullen terugvinden, aan onze oogen en aan ons hart die richting geeft, die elken Christen moest onderscheiden, die met Jesus Christus tot het leven des geloofs verzezen is. 1)

XXIVe TOESPRAAK.

WANNEER GIJ IN DROEFHEID ZIJT, BIDT.

Tristatur aliquis vestrum? oret: is iemand uwer in droefheid? dat hij bidde. 2) Dit geneesmiddel tegen de droefheid is ons gegeven door den Heiligen Geest: het is dus onfeilbaar. Het is niet alleen een middel om de droefheid te heiligen, het is ook een middel om haar te verlichten. Maar helaas! het enkele woord gebed verschrikt u, en gij vreest een geneesmiddel, welks aan

1) Coloss. 3.

2) Jac. 5.

wending u toeschijnt boven uwe krachten te zijn. De Heilige Geest, zegt gij, sprak hier tot volmaakte zielen, tot die verhevengeesten, die, sterk door de kracht Gods zelve, in de smart hun welbehagen schiepen: *Placeo mihi in angustiis* 1), die de vermeerdering der smarten wenschten: *Amplius, Domine, amplius*, nog meer, Heer, nog meer 2), die er slechts het einde van vreesde: *Aut pati aut mori*, of lijden of sterven 3). Neen, ongelukkige ziel, die godspraak betreft niet alleen dat kleine getal van uitverkoren zielen; en zoo zij zich ook al tot hen richt, dan is het niet in het oogenblik, waarin die verheven gevoelens hen als het ware boven de menschelijke zwakheden plaatsnemen. Het is in de droefheid, het is wanneer zij hunne zwakheden gevoelen, dat zij hen uitnoodigt zich tot God te wenden, dat zij hun dit middel aanwijst als het eenige, dat hun een ware verlichting schenken kan. Ach! zegt gij nog, wie is hij, die in de overmaat der droefheid zich tot den troon van God kan begeven, zich met het denkbeeld zijner majesteit vervullen, Hem zijne wenschen aanbieden, tot Hem spreken en zijn hart met iets anders bezig houden dan met zijn onge-

1) II Corinth. 12.

2) H. Franc. Xaverius.

3) De H. Teresia.

luk? Neen, God eischt van ons die gestel-
 nis niet; Hij vraagt ook niet van onze lippen
 een hulde in de uren van benaauwdheid;
 het gebed bestaat niet altijd in de herhaling
 van de woorden of formulieren, die men ons
 geleerd heeft; dit gebed zou in droefheid
 inderdaad dikwijls onuitstaanbaar zijn. Wat
 Hij ons vraagt is, dat wij ons tot Hem wen-
 den, onzen geest vervullen met de lessen
 van het geloof, dat ons leert dat Hij aan
 onze zijde is; Hem tot onzen vertrouwing
 nemen in de smarten, die wij zoo dikwerf
 mededeelen aan onze vrienden die somtijds
 ongevoelig en altijd onbekwaam zijn om ons op
 duurzame wijze te vertroosten. De Koning-
 profeet aan de bitterste smarten ter prooi
 vindt geen vertroosting meer; *renuit conso-
 lari anima mea*, mijne ziel heeft elke ver-
 troosting geweigerd ¹⁾; de slaap heeft hem
 verlaten; ten buit aan eene diepe treurig-
 heid, ziet hij zich door de verschrikkelijkste
 vrees overvallen, hij is met schrik vervuld;
 in dien treurigen toestand denkt hij aan
 zijn God, hij wendt zich tot Hem, en in
 Hem vindt hij troost en kalmte; *memor fui
 Dei et delectatus sum*, ik heb mij God her-
 innerd en mijne vreugde gevonden ²⁾. He-
 laas! als God het ons niet beval, zouden wij

 1) Ps. 76.

2) Idem.

tot Hem durven naderen met een hart, dat zoo weinig in staat is zich van zijne grootheid te doordringen? Zijne liefde scheen die uitwerkselen van het gezicht onzer ellende te duchten, daarom verdrijft Hij zelf die vrees. Luistert, zegt Hij, o mijn volk, het is uw God die tot u spreekt; het zijn geen offeranden die ik u vraag; doet mij uwe behoeften kennen, komt tot mij in den dag der benaauwdheid, gij zult in mij een vader, een vriend, een trooster, een verlosser vinden. *Audi popule meus et loquar: Deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te, non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos. Invoca me in die tribulationis, eruam te, et honorificabis me* 1). De bedroefde mensch, die zijn hart aan den voet des altaars in de schaduw van het kruis uitstort, beschouwt het ongeluk met een geheel ander oog dan hij, die het met de oogen der wereld beziet! Hoezeer wordt de druk der tegenspoed niet verlicht voor de ziel, op wie de dauw van den goddelijken omgang nederdaalt. Hoe welsprekend is het zwijgen der bedroefde ziel voor haren hemelschen Vader, en hoeveel macht heeft zij niet op het hart van God! Het is alsdan dat die God haar zijne stem doet hooren, die stem van den

1) Ps. 49.

Welbeminde, die, zijne vriendin in smart en droefheid ziende, dadelijk toesnelt en aan de deur van haar hart klopt 1). Het zijn niet de lange gebeden, welke hem hebben doen komen, het zijn geen wenschen op duizend verschillende manieren uitgedrukt; neen, het hart zijner welbeminde verkeert in bittere smart 2), zij is aan de droefheid ter prooi, zij heeft slechts één wensch: *Veniat dilectus meus*, dat mijn welbeminde kome! 3) als zij hare zwakke en kwijnende stem niet verheffen kan zal hij haar evenwel hooren, want hij is bij haar 4), en hij wacht slechts het oogenblik af, waarin zij hem zal roepen.

Het is de bruid van het Hooglied zelve die ons aldus over de goedheid des Heeren onderricht, en dit gebeurt nadat eene gelukkige ondervinding ze haar heeft doen kennen; ik heb mij nauwelijks tot mijn welbeminde gewend, zegt zij, of Hij is tot mij gekomen. *Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus* 5).

1) Cant. 5. 2) Idem 5. 3) Idem 1.
4) Idem 11. 5) Idem 7.

XXVe TOESPRAAK.BESCHOUWING OVER HET OFFICIE DER OVER-
LEDENEN.

Wij hebben reeds de treurige gesteltenis beklaagd van die ongelukkigen, die door de zucht naar het nieuwe of door een geest van haat tegen de leer der Kerk verleid, het geloof verloren hebben aan dien staat van zuivering, die aan de ziel welke nog met kleine smetten bevlekt is, of beladen met de straffen voor hare verledene fouten, het middel laat om de eeuwige gelukzaligheid te verwerven door de voorbijgaande straffen die zij na haren dood ondergaat. Hunne dorre en stroeve klachten kunnen niet verzacht worden door die goddelijke zalving welke op de wonden druppelt van het hart des geloovigen door de gebeden die hij voor zijne overledene broeders tot God richt. Het kruis, dat, geplant op de graven onzer vrienden, nog ter hunner gunste eene taal van barmhartigheid en vergiffenis spreekt, wanneer zij in den slaap des doods de stem van den laatsten engel afwachten, die beschermende boom bedekt niet met zijne weldoende schaduw de rustplaatsen dier ongelukkigen! Alles draagt op die graven het werk eener

treurige onveranderlijkheid in de bestemming van hen die zij besluiten! Verzakende aan elk denkbeeld van zuivering in het toekomstig leven, verzaakt hij, die het verlies eens beminden persoons beweent, aan elke hoop van hem nog in enig opzicht van nut te kunnen zijn, en wat blijft er voor den ongelukkige over wanneer die hoop hem ontrukkt is! De klachten der ware geloovigen gelijken in niets op de hunne; zij hebben geen deel met hem in het vonnis van onvruchtbaarheid dat tegen den boom in het Evangelie genoemd geslingerd is ¹⁾.

Wanneer de roerloosheid van het stofelijk overschot eens tedergeliefden een onherroepelijk einde schijnt te maken aan die betrekkingen die ons geluk uitmaakten, worden andere betrekkingen door ons aangeknoopt, betrekkingen die zeer troostrijk zijn voor het hart dat bemint en zeer voordeelig voor den beminden persoon. Door hen arbeiden wij aan zijn waar geluk, terwijl wij tevens de zoetste onzer neigingen voldoen: het opstreven naar hem-zelfen. Aldus heeft de weldoende Voorzienigheid van God gewild dat het gebed, dat verheven middel dat altijd aan de ongelukkigen

1) Matth. 21.

overblijft, ons tegelijker tijd dienstig zoude zijn én om het lijden der personen die wij beweenen te verminderen, én om de smarten te verzachten die hun verlies ons moest veroorzaken. De H. Geest, ons door de stem zijner Kerk leerende hoe men voor de overledenen moet bidden, heeft gewild dat die gebeden elk oogenblik in ons de verhevenste en de meest troost aanbrengende gedachten zouden opwekken. Sta eenige oogenblikken stil bij die beschouwingen, bedrukte ziel, die het verlies van een dierbaren persoon beweent; treed, dewijl gij het geluk hebt dat ware geloof te belijden dat ons in gemeenschap houdt met de zielen onzer overledene broeders, treed met mij die bedehuizen binnen, de eenige plek op aarde die zij nog met ons deelen; naderen wij die altaren, in wier nabijheid zij nog leven in de herinnering der Kerk en hare bedienaren, die niet ophouden de goddelijke barmhartigheid af te smeeken voor die geloovigen die den slaap des vredes slapen. Laten wij ons daar niet overgeven aan die smartelijke gedachten van vrees voor de oordeelen Gods, voor de onherroepelijkheid zijner eeuwige vonnissen die zich het eerst aan onze verbeelding voordoen, en die vele harten van al de zoetheid berooven die gelegen is in de vervulling dier laatste plichten.

Aan God het offer van het Lam zonder vlekken opdragende dat alleen in staat is zijne rechtvaardigheid te bewegen maar ook alleen in staat de vergiffenis te verwerken van al de misdaden van het menschelijk geslacht, zoo de verlossing niet reeds op den Calvarieberg voltrokken was, nadert de Kerk, sterk door de rechten die de Zoon Gods op de barmhartigheid zijns Vaders heeft, met een volkomen vertrouwen tot den troon zijner Almacht. Ons in de eerste plaats bezighoudende met de gedachte aan het eeuwig geluk dat zij voor hare overledene kinderen aan Hem vraagt, schijnt de Kerk God te willen herinneren dat het in het belang van zijne glorie zelfs is, dat zij Hem de eeuwige rust vraagt voor de zielen die Hij geschapen heeft, opdat die zielen eenmaal zijn lof zouden zingen: *requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis: te decet hymnus Deus in Sion et tibi reddetur votum in Jerusalem* 1).

De Kerk betuigt ook nog, wanneer zij aan God die rust vraagt, dat zij vertrouwt op de uitgestrektheid zijner barmhartigheid, op

1) Heer, verleen hun de eeuwige rust, dat het eeuwig licht hen verlichtte. Gij zijt het die eeuwig in den hemel moet geprezen worden, het is tot U dat wij onze lofzangen opzenden.

zijne bereidwilligheid om te vergeven en op de hoedanigheden die Hem van zijne schepselen onderscheiden. *Deus, cui proprium est misereri semper et parcere: Deus veniae largitor, et humanæ salutis amator* 1).

De Kerk ontleent aan de heilige boeken waardoor zij hare kinderen wil onderrichten, de woorden der apostelen, en kiest onder de onderwijzingen, die zij den geloovigen van hun tijd gaven, die welke zij het meest geschikt acht om ons verdriet te verzachten. Nu eens de taal der smart sprekende stort zij met ons tranen over onze broeders, maar tegelijkertijd doet zij in ons hart den balsem der vertroosting druppelen, door onze gedachten naar den hemel te richten, waar wij eenmaal met hen in den schoot van God zullen vereenigd worden: *hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quoniam mortui qui in Christo sunt resurgent primi; deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in æra et sic semper cum Domino erimus* 2). Dan weder

1) O God aan wien het eigen is erbarming te hebben met de menschen en ze te sparen: O God die behagen scheidt in het vergeven en die het heil der menschen bemint.

2) Wij verklaren u als het van den Heer gehoord hebbende, dat zij, die in Jesus Christus ge-

stelt zij ons de zielen onzer broeders voor als reeds versierd met het kleed der onsterfelijkheid, in den hemel de overwinning vierende die zij op den dood behaald hebben door hunne deelneming aan de zegepraal van Jesus Christus: *mortui resurgent incorrupti...* *Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum* 1). Elders doet zij ons eene hemelsche stem hooren die ons spreekt over het geluk van hem, die in den Heer sterft: *audavi vocem de caelo dicentem mihi: scribe: beati mortui qui in Domino moriuntur* 2).

De Kerk hernieuwt vervolgens het gebed dat zij, door den mond van den priester, tot God gericht heeft om de rust voor de overledene geloovigen te verwerven, en herinnert Hem de belofte die zij van Hem ont-

sterven zijn, het eerst zullen opstaan. Daarna zullen wij die leven en tot dan toe bewaard zullen zijn, met Hem in de wolken opgenomen worden, om den Heer te gemoet te gaan, en aldus zullen wij altijd met den Heer zijn.

1) De dooden zullen in onbederfelijken staat verrijzen... daarom zullen wij God loven, die ons de overwinning geeft door Jesus Christus onzen Heer.

2) Ik hoorde eene stem die uit den Hemel kwam en mij zeide: schrijf: gelukkig zijn de dooden, die in den Heer sterven.

vangen heeft, dat de rechtvaardige altijd voor zijne oogen is en Hij hem beschermen zal tegen de beschuldigingen zijner vijanden: *requiem æternam dona eis Domine... In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit* 1).

Om haren kinderen de voorbeelden die zij voor oogen hebben van de onstandvastigheid der aardsche dingen, nuttig te doen zijn, paart de Kerk, hier zoowel als in de verdere getijden voor de overledenen, de waarschuwingen die zij den levenden geeft aan de gebeden voor de afgestorvenen; zij grijpt deze gelegenheid aan om den eersten de oordeelen Gods te herinneren; zij schildert hun de ontsteltenis van den zondaar in den jongsten dag; zij vraagt voor hen vergiffenis en de genade van bekeering voor dat vreeselijk oogeblik (*Dies iræ*). Zich bezig houdende met het onderrichten der levenden door zulke krachtige lessen, schijnt het evenwel dat de Kerk getracht heeft onze harten, door de woorden van haren bruidegom zelve, gerust te stellen omtrent de oordeelen Gods jegens hen die wij beweenen. Onder

1) Heer geef hem (haar) de eeuwige rust... De gedachtenis van den rechtvaardige zal eeuwig zijn (voor den Heer); welk kwaad hij ook hoore, hij zal zonder vrees zijn.

de evangelisten die ons die woorden doen hooren, kiest zij altijd den apostel der liefde als dengene die het meest de taal des harten spreekt: hier doet zij ons naar Jesus luisteren die ons aankondigt dat er geen dood is voor hen die zijne stem hooren; *mortui audient vocem Dei et qui audierint vivent* 1); dáár stelt zij ons het heil des christens voor als het voorwerp van de begeerten des hemelschen Vaders, en als de reden van de komst van Gods Zoon op aarde; *haec est autem voluntas patris mei, qui misit me, ut omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam æternam* 2). Elders is het Jesus die ons gerust stelt over het heil onzer broeders, omdat, zegt Hij, degene die met mij in het H. Sacrament der Eucharistie vereenigd is, het eeuwig leven zal beërven. *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam æternam* 3). Wederom op eene andere plaats, zich meer bijzonder

1) De dooden zullen de stem van den Zoon Gods hooren, en zij, die haar hooren, zullen leven.

2) Dit is de wil mijns Vaders, die mij gezonden heeft, dat al wie den Zoon ziet, en in Hem gelooft, het eeuwig leven hebbe.

3) Hij, die mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, heeft het eeuwig leven.

bezig houdende met de smart harer kinderen, schildert de Kerk hun den Zoon Gods op het oogenblik dat Hij eene zuster troost, die even als zij in de diepste smart gedompeld is over het verlies van een broeder dien zij teeder bemide, en door hen die treffende geschiedenis, waarmede wij onze beschouwingen begonnen zijn, in het geheugen te roepen, bereidt de Kerk hen voor om de zaiving der goddelijke vertroosting te ontvangen, die alleen in staat is de smart hunner wonden te verzachten ¹⁾).

Als wij de Kerk volgen in de andere gebeden, waarmede zij het offer vergezelt dat zij voor de overledenen opdraagt, zullen wij zien dat zij de rust hunner ziel vraagt, nu eens hen aan God voorstellende als kinderen van Abraham en met hem erfgenamen van de eeuwige glorie, die Hij hem beloofd heeft: *Domine Jesu Christe rex gloriæ, fac eas, Domine, de morte transire ad vitam, quam olim Abrahe promisisti et semini ejns* ²⁾); dan weder zich wendende tot het vlekkeloos Lam dat op het altaar tegenwoordig

1) Joan. 11.

2) Heer Jesus Christus, Koning der glorie... doe de zielen, voor welke wij U bidden, uit den dood overgaan tot dat leven, dat Gij beloofdet aan Abraham en zijn geslacht.

is, en smeekende dat het Lam hen de uitwerkselen zijner verlossing doe gevoelen: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona eis requiem*. Op het oogenblik eindelijk, waarin het offer volbracht wordt, herhaalt zij dat schoone gebed, waarmede zij begonnen is, zij smeekt op nieuw voor hen de rust van het eeuwige leven af; en, vervoerd door eene heilige stoutmoedigheid, veroorzaakt door de gedachte aan het offer, dat ter harer gunste voltrokken wordt, wil zij God ditmaal geen anderen titel geven om verhoord te worden, dan dien van zijne goedheid; *lux aeterna luceat eis, Domine, cum Sanctis tuis in aeternum, quia pius es: requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis, cum Sanctis tuis in aeternum, quia pius es* 1). Na de communie herhaalt zij nogmaals hare smeekingen, en zij eindigt hare verzoeken met dien aanbidde-lijken naam, wiens tusschenkomst, volgens de belofte van God zelve 2), ons de verhooring van ons gebed verzekert: *per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum*.

1) Dat het eeuwig licht hen verlichte, o Heer, in de vergadering uwer Heiligen door een uitwensel uwer goedheid. Dat diezelfde goedheid hun de eeuwige rust verleene.

2) Joan. 16.

XXVIe TOESPRAAK.

HETZELFDE ONDERWERP. AVONDGETIJDEN.

De gevoelens die de Kerk ons in de Getijden, die zij voor de rust van de zielen der overledenen houdt, tracht in te boezemen, zijn niet minder troostrijk, niet minder zoet voor het bedroefde hart, dan die welke daarin opgewekt worden door de gebeden, waarmede zij het hoogheilig offer der Mis verzegelt. Laat ons een oogenblik die gebeden nagaan! Welke zoeter bezigheid in uwe smart, dan u te onderhouden over hetgeen aan het voorwerp welks scheiding gij beweent, de rust kan doen verwerven? Zal uw hart kunnen weigeren zich over te geven aan de gevoelens, vervat in die gebeden, het werk van God zelven, die ze aan zijne profeten ingegeven heeft?

God heeft, den mensch in die droevige omstandigheden tot het gebed 1) aanspoerende, als zijnde het eenige middel tot verzachting zijner smarte, en hem daarin het dubbele voordeel te doen vinden van mede te werken tot het geluk van het beweende voorwerp en tot verlichting zijner eigene smarten, gewild dat de gebeden, die

1) Jac. 5.

de Kerk hem in die omstandigheden aanbiedt, op twee verschillende gedeelten van den dag zouden verricht worden; en dat het bedroefde hart in twee gedeelten uit hare moederlijke handen het voedsel zoude ontvangen, waaraan hij behoefte heeft. 's Avonds onderhoudt de Kerk hem over het verlies, dat hij geleden heeft; 's morgens bereidt zij hem voor tot de gedachte aan het geluk, dat voor de getrouwe ziel bewaard is, een geluk, dat zij door diezelfde gebeden bespoedigt.

Dewijl de Kerk de twee machtige drijfveeren van het menschelijk hart, de droefheid en de hoop, kent, wil zij 's avonds het bedroefde hart voeden met het brood der smarte en het met hem deelen; 's morgens biedt zij hem den kelk der hemelsche vreugde aan, die zij hem voorhoudt als eenmaal te zullen deelen met de ziel die haar nu smaakt 1).

Aldus kondigde David ons de tranen aan op den avond van ons leven, en beloofde hij ons eene heilige vreugde op den morgen van onze hemelsche verrijsenis met onzen Zaligmaker 2).

In dien geest spreekt de Kerk bij het begin der getijden over het vertrouwen dat

1) Matth. 25.

2) Ps. 29.

wij in God moeten stellen te midden onzer smarten; zij wekt ons op tot dat heilig vertrouwen door het voorbeeld van den Profeet die, zich voor den Heer vernederende en Hem te hulp roepende, door Hem van zijne kwellingen bevrijd werd. *Circumdederunt me dolores mortis.... tribulationem et dolorem inveni, et nomen Domini invocavi; humiliatus sum et liberavit me* 1).

Om onzen moed te steunen, richt zij langzamerhand onze gedachten naar den eindpaal onzer kwellingen, naar het eeuwig leven, die ware verblijfplaats der levenden, der vrienden van God, die zelf de tranen zijner dienaren zal droogen: *convertere anima mea in requiem tuam.... eripuit oculos meos a lacrymis.... placebo Domino in regione vivorum* 2).

Zij spreekt ons van onze ballingschap om ons te herinneren dat onze scheiding van God een einde zal hebben, zoowel als die

1) De smarten des doods hebben mij omringd; ik heb verdriet en droefheid gevonden en den naam des Heeren aangeroepen, ik ben vernederd geworden en Hij heeft mij verlost. Ps. 114.

2) O, mijne ziel, treed die plaats uwer rust binnen; de Heer heeft mijne oogen bevrijd van de tranen, die zij vergoten; ik zal den Heer aangenaam zijn in de streek der levenden. Ps. 114.

der lijdende zielen. *Incolatus meus prolongatus est! . . . ad Dominum cum tribularer clamavi, et exaudivit me* 1).

Zij stelt ons de Heer voor als wakende over de bedrukte zielen die tot Hem hunne blikken wenden: *Non dormitabit nequi dormiet qui custodit Israël. Dominus protectio tua: Dominus custodit te ab omni malo* 2).

Zij onderhoudt ons over de rijkdommen der goedheid van God, over de schatten zijner barmhartigheid jegens den zondaar, *apud te propitiatio est. . . speret Israël in Domino, quia apud Dominum misericordia, et copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus ejus* 3).

Zij herinnert ons eindelijk dat wij bestemd zijn om eeuwig met de engelen des hemels de barmhartigheden van God en de getrouwheid zijner belofte te verheffen; dat Hij zelf

1) Wat is den tijd mijner ballingschap lang! in mijne beuaauwdheid heb ik tot den Heer geroepen en Hij heeft mij verhoord. Ps. 119.

2) Hij, die Israël bewaakt, zal niet inslapen, de Heer is uwe verdediging, de Heer zal u voor alle kwaad behoeden. Ps. 120.

3) U komt het toe te vergeven; dat Israël op den Heer hope, want bij den Heer is barmhartigheid en eene overvloedige verlossing; Hij zelf zal Israël van al zijne misdaden bevrijden. Ps. 129.

zich belast met onze schulden jegens zijne rechtvaardigheid, om die oneindige barmhertigheid te doen zegevieren. *In conspectu Angelorum psallam tibi; adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo super misericordia tua et veritate tua.... Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum* 1).

Vervolgens onderhoudt de Kerk ons over het voorwerp dat wij verloren hebben, zij doet ons de Godspraak hooren die ons spreekt van het geluk dat verborgen is in den dood van den rechtvaardige: *audivi vocem de cælo dicentem mihi: beati mortui, qui in Domino moriuntur* 2).

De Kerk herinnert ons aan de zoetheid van dien goddelijken Herder die geen enkele der schapen die tot Hem komen verjaagt. *Eum, qui venit ad me, non ejiciam foras* 3).

1) Ik zal U door mijne lofzangen verheffen in tegenwoordigheid der engelen, ik zal U in uwen tempel aanbidden, ik zal uwen naam dankzeggen ter oorzake uwer barmhertigheid.... De Heer zal voor mij borg blijven... Heer, uwe barmhertigheid is eeuwig. Ps. 137.

2) Ik hoorde eene stem des Hemels, die mij zeide: gelukkig zijn zij, die in den Heer sterven. Apoc. 14.

3) Ik zal hem, die tot mij komt, niet buiten werpen. Joan. 7.

Sprekende in naam der zielen voor wie zij bidt, verheft zij de grootheden des Heeren, die hen gedurende hun leven met zoo vele genaden begunstigd heeft, door hen in den boezem zijner Kerk op te nemen: en om Hem des te beter in hunnen naam die schatting der dankbaarheid te brengen, bezigt zij de uitdrukkingen van dat hemelsche wezen, de Moeder der geloovigen, die het eerste en met meer reden dan eenig ander kon zeggen dat de Heer haar eene barmhartigheid had bewezen, geëvenredigd aan zijne almacht: *Magnificat anima mea Dominum... quia fecit mihi magna qui potest est* 1).

XXVIIe TOESPRAAK.

ZELFDE ONDERWERP. MORGEN-OFFICIE.

Van de avond-Getijden tot de morgen-Getijden overgaande, noodigt ons de Kerk, die onze zielen bereid wil maken voor de verhevenste gevoelens van het geloof, in de eerste plaats onze schatting van aanbidding.

1) Mijne ziel verheft den Heer, omdat Hij groote dingen in mij gedaan heeft, Hij die almachtig is. Luc. 1.

ding te brengen aan Hem voor wien het aanschijn des doods al zijne macht verliest, aan Hem die de God der levenden en niet de God der dooden genoemd wil worden. *Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus* 1). Zij wil dat deze gedachte en die aan de oneindige goedheid van de Almachtige ons eene heilige vreugde inboezeme, die evenwel vermengd is met een waar berouw over de ongetrouweden waaraan wij ons schuldig gemaakt hebben, naar het voorbeeld van dat volk dat om den wederstand aan de goddelijke stem verdiend heeft verworpen te worden. *Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro; preoccupemus faciem ejus in confessione et in psalmis jubilemus ei... non repellat Dominus plebem suam... venite adoremus et procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster... hodie si vocem ejus audieritis nolite obdurare corda vestra* 2).

1) Komt, laat ons den Koning aanbidden, voor wiens aanschijn elk schepsel levend is. Luc. 20.

2) Komt, laat ons den Heer met vreugde prijzen, verheffen wij door onze verrukkingen den God onzes heils. Haasten wij ons zijne tegenwoordigheid te voorkomen door het erkennen zijner glorie. Laat ons onze vreugde doen blijken door lofzangen ter zijner eere... De Heer

Vervolgens maant de Kerk ons aan tot gevoelens die ons moeten opwekken om voor ons zelve de gebeden van nut te doen zijn die wij voor de overledenen tot den Heer opzenden. Als zij ons in den vijfden psalm opmerkzaam maakt op het vreeselijk lot van den man des bloeds, van den man die gedurende zijn leven gespot heeft met de goddelijke goedheid die hem tot boetvaardigheid opwekte; als zij over den goddelooze de verschrikkelijke oordeelen van een vertoornden God afroept, wil zij door de voorstelling van den zondaar die in zijne boosheid gestorven is, de tegenstelling beter doen uitkomen tusschen zijne gestrengheid en zijne barmhartigheid; zij wil tegelijkertijd ons tot een zoet vertrouwen opwekken in het lot van hen die in den Heer ontslapen zijn, en ons het berouw inboezemen dat alleen ons gebed aangenaam kan doen zijn, maar een berouw vermengd met hoop en zoetheid 1).

zal zijn volk niet verwerpen... Komt, aanbid-
den wij Hem, werpen wij ons neder, weenen wij
in de tegenwoordigheid van den Heer, die ons
gemaakt heeft, want Hij is de Heer onze God,
wij zijn zijn volk, wij zijn de schapen zijner
schaapstal... Als gij heden zijne stem hoort,
verhardt uwe harten dan niet. Ps. 94.

1) Ps. 5, 6, 7.

De boozen zijn voor u voorwerpen van afschuw, doet zij ons zeggen, maar voor ons is het de overmaat uwer barmhartigheden die ons den ingang uwer tabernakelen zal openen ¹⁾. Oordeelt hen, voegt zij er bij, die mannen van boosheid die u vertoornd hebben; maar voor hen die in u hunne hoop stellen is het de hemelsche vreugde, is het uw gezelschap, o mijn God, dat hun erfdeel zal zijn voor alle eeuwigheid ²⁾. Dat is het ware berouw dat aangenaam is in de oogen Gods, omdat het Hem volgens de aanbeveling des apostels vooral eert in zijne barmhartigheid; een bedaard en troostrijk berouw, zooals een hart kan gevoelen dat reeds onder de bewaking van God gesteld is, een hart dat door God beloond wordt met een kroon uit de goedheid Gods zelve zamengesteld: *ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos*. Als de pogingen van den vijand van het menschelijk geslacht ons verschrikken, komt ons de H. Geest zelf gerust stellen door de vereeniging van de rechtvaardigheid

1) Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus; ego autem in multitudine misericordiae tuæ introibo in domum tuam.

2) Judica illos Deus... quoniam irritaverunt te, Domine; et latentur omnes, qui sperant in te, in æternum exultabunt, et habitabis in eis.

van God met zijne lankmoedigheid, eene vereeniging waardoor wij ondersteund en verdedigd worden. *Deus iudex justus, fortis et patiens, gladium suum vibravit, arcum suum tetendit, et paravit illum* 1). Vervolgens herinnert de Kerk ons de weldaden des Heeren 2), de hulp die wij van Hem in onze behoeften moeten verwachten 3), het vertrouwen waarmede wij tot Hem moeten naderen en de uitwerkselen zijner barmhartigheid afwachten in het land der levenden 4), waar Hij aan de getrouwe ziel eene plaats geeft onder de vorsten zijns volks. *Collocet eum Dominus cum principibus populi sui* Wie is de christen die niet in den grond zijns harten de kalmte en vrede heeft voelen herleven, wanneer hij, zijn God biddende voor eene beminde ziel die hij beweent, zich de goddelijke barmhartigheid voorstelt als den mensch volgende zonder hem ooit te verlaten, veezende dat hij verdwalen zal op den weg die naar het huis des Heeren leidt dat hij tot zijne woonplaats voor de eeuwigheid zal maken. *Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitae meae, et ut inhabitem in*

1) God, die rechtvaardige, sterke en langmoedige Rechter... heeft zich met zijn zwaard gewapend, zijn boog gespannen en gereed gemaakt.

2) Ps. 22.

3) Ps. 24.

4) Ps. 26.

domo Domini in longitudinem dierum 1) Welke andere stem dan die der hoop heeft zich in zijne ziel kunnen doen hooren, wanneer hij, volgens de woorden van den profeet, even onfeilbaar als God die ze hem ingaf, tot zich zelve zegt: de wegen des Heeren zijn barmhartigheid en waarheid: *Universa via Domini misericordia et veritas* 2), wanneer hij niet vreest te veel te zeggen uitroepende dat de grootheid en het aantal zijner misdaden hem juist een grooter recht op vergiffenis geeft: *propter nomen tuum propitiaberis peccato meo: multum est enim*: Wanneer hij zelfs zijn vijand heeft kunnen uitdagen en hem nieuwe aanvallen vragen om nieuwe overwinningen te behalen: *si exurgat adversus me prolium, in hoc ego sperabo* 3).

Deze getijden schilderen ons vervolgens den lijdenden Jesus, eene schilderij wel geschikt om ons te beletten onder de droefheid te bezwijken, zooals de apostel ons zegt. De Kerk stelt ons met dienzelfden Apostel het

1) Uwe barmhartigheid zal mij al de dagen mijns levens volgen, opdat ik het huis des Heeren kunne bewonen in de lengte der eeuwen, Ps. 22.

2) Ps. 24.

3) Als men mij gevechten levert, worden die voor mij een voorwerp van hoop.

afbeeldsel van onzen Verlosser voor in den 39ⁿ psalm en ook in den 40ⁿ, waarvan Jesus zelf de toepassing is; in den volgenden psalm schildert zij ons Jesus ook nog als overstelpt door de stroomen der goddelijke rechtvaardigheid, en desniettemin met het levendigst vertrouwen bezielde door de gedachte aan de eeuwige glorie die Hem wacht. *Omnia exelsa tua et fluctus tui super me transierunt* 1). Aldus den lijdenden Heiland zelfdoende spreken, wil zij dat ons bedroefd hart uit den mond van den meest bedroefden der menschen die vertroostende les ontvangt, dat het tijdelijk leven den tijd der barmhartigheden van God is, en dat na den nacht des doods de dag zal aanbreeken waarop wij zijnen lof zullen zingen, de dag waarop wij in de algeheele uitstorting van ons hart tot God zullen kunnen zeggen: Gij zijt mijn Verlosser, die mij met u ontvangen hebt. *In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum ejus. . . dicam Deo, susceptor meus es* 2). De Kerk vereenigt met die psalmen de klachten waar-

1) Al uwe stormen en stroomen zijn over mij nedergekomen.

2) Gedurende den dag heeft God zijne barmhartigheid geboden, en gedurende den nacht zal ik zijnen lof zingen, ik zal hem zeggen: Gij zijt het, die mij ontvangen hebt. Ps. 4.

door de heilige man Job, verlaten op een mesthoop zittende en ten prooi aan de snij-dendste smarten, ons onderricht over de ijdelheden der menschelijke zaken en de broosheid van 's menschen leven. Het zijn die klachten die het onderwerp van al de lessen dezer Getijden uitmaken. In de antwoorden die als de uitdrukking zijn der gevoelens welke in ons door het hooren lezen der heilige boeken moeten opgewekt worden, heerscht die geest van berouw, van boete die de overweging van het nietige der aardsche goederen ons instort. De Kerk schildert ons aan het einde van hare nachtgetijden, evenals zij aan het altaar gedaan heeft, de dag der wrake Gods en tracht ons daardoor dat berouw in te boezemen welks noodzakelijkheid ons door alles schijnt gepredikt te worden. *Libera me, Domine, de morte aeterna etc.*

De laatste psalmen, waarmede zij de morgen-Getijden eindigt, zijn als de zang die de dageraad van den gelukzaligen dag der eeuwigheid aankondigt; de Kerk begint met ons te spreken over de glorie, die bewaard is voor de ontzielde overblijfselen der personen die de dood ons ontrukkt heeft, *exultabunt Domino ossa humiliata* 1). Zij onderhoudt ons verder over de gelukzaligheid die voor ons

1) De vernederde beenderen zullen van vreugde

zoowel als voor hen bereid is in het hemelsch Jeruzalem, over de vreugde, die de harten zijner bewoners vervult. *Replebimur in bonus domus tue.... exitus matutini et vespere delectabis.... clamabunt, etenim hymnum dicent* 2). Zij kondigt ons aan dat het geluk, dat wij zullen smaken in dat verblijf, waarin God ons in zijne barmhartigheid wil binnenleiden, ons ruimschoots schadeloos zal stellen voor alles, wat wij met het leven hebben moeten verlaten. *Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te et labiis exultationis laudabit os meum* 3). De ziel, even als Ezechias, verlost van den dood waar'toe zij wegens hare fouten veroordeeld was, bezigt de taal van dien vorst, prijst haren God die, volgens de krachtige uitdrukking van den Profet, hare boosheden achter zich heeft geworpen, en biedt hem een eeuwige

opspringen voor het aanschijn des Heeren. Ps. 50.

2) Wij zullen met de goederen van uw huis overladen worden... Gij zult vreugde verspreiden over den op- en ondergang der zon... ulles zal vreugdekreten slaken en het gerucht zijner lofzangen doen weêrklinken. Ps. 64.

3) Dewijl uwe barmhartigheid van grooter waarde is dan het leven zelf, zullen mijne lippen uwen lof verkondigen, mijn mond zal zich openen om U te prijzen door vreugdezangen. Ps. 62.

schatting van lofzangen en dankbetuigingen aan. *Eruisti animam meam ut non periret, projecisti post tergum tuum omnia peccata mea... Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini* 1).

In dien gelukkigen toestand noodigt de ziel alle schepselen uit om met haar haren hemelschen Welddoener te prijzen. *Laudate Dominum de cælis... laudate Dominum de terra... Cantate Domino canticum novum, quia beneplacitum est Domino in populo suo..., omnis spiritus laudet Dominum* 2).

Eindelijk, erkennende dat het eeuwig geluk harer kinderen een uitwerksel is der verlossing en der genaden die daaruit hunnen oorsprong hebben genomen, geeft ons de Kerk de uitdrukkingen in den mond, waardoor de vader des voorloopers zijne dankbaarheid betuigde aan den Heer voor die groote gebeurtenis die den Hemel met de aarde ver-

1) Gij hebt mijne ziel verlost, Gij hebt haar voor den ondergang behoed, Gij hebt al mijne zonden achter u geworpen om ze niet meer te zien... wij zullen uwen lof verkondigen al de dagen onzes levens in het huis des Heeren. Is. 38.

2) O gij bewoners des hemels, looft den Heer..., aardsche wezens, zingt den Heer een nieuw loflied...; dewijl de Heer zijn welbehagen schiept in zijn volk..., dat al wat adem heeft den Heer prijze. Ps. 148, 149, 150.

bindt, die de poorten der eeuwige verblijfplaats voor de mensch opent. Overweeg de grootheid der weldaad die God in de overmaat zijner barmhartigheid bewezen heeft aan dien beminden persoon dien Hij toegelaten heeft tot zijne liefde, tot zijne kennis, tot eene zoo overvloedige deelname aan de vruchten der verlossing, boven zoovele ongelukkige ongeloovigen die in de duisternis en in het koningrijk des doods zijn, boven zoovele ketters in wie eene betreuenswaardige hardnekkigheid de roeping tot het christendom onvruchtbaar maakt, dat daardoor voor hen een nieuwe grond van veroordeeling wordt. Hoe zoudt gij vervolgens niet de gevoelens van dien heiligen Profeet deelen om den Heer te bedanken voor zijne oneindige goedheid jegens die bevoorrechte ziel? Hij heeft haar veel meer gunsten bewezen dan die ongelukkigen; Hij heeft haar verlost uit de handen harer vijanden, Hij heeft haar de middelen gegeven om Hem in heiligheid en rechtvaardigheid te dienen, Hij heeft haar in zijne barmhartigheid bezocht om haar te verlichten en haar te geleiden op den weg van den eeuwigen vrede. *Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi, in sanctitate et justitia coram ipso, omnibus diebus nostris.... Per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens*

ex alto, illuminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis 1). Eindelijk, Hij heeft haar gelcid in het koningrijk van zijnen Zoon, van dien Zoon die al die in Hem gelooven van den dood verlost, en hun een eeuwig leven verleent. *Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet, et omnis qui vivit et credit in me non morietur in aeternum* 2).

XXVIII TOESPRAAK.

VERKLARINGEN VAN EN BESCHOUWINGEN OVER
HET H. MISOFFER.

Het hoogheilig Misoffer, dat onderpand van de teederheid en de voorliefde van onzen

1) Opatd wij, verlost uit de hand onzer vijanden, Hem zonder vrecze dienen in heiligheid en rechtvaardigheid voor hem, al onze dagen. Door de groote barmhartigheid van onzen God, door welke ons het Oosten uit den hoogen bezocht heeft, om te verlichten die in de duisternissen en in de schaduwen des doods gezeten zijn, om onze voeten in den weg des vredes te richten. Luc. 1.

2) Die in mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven; en al wie leeft en in mij gelooft zal in eeuwigheid niet sterven. Joan. 11.

God voor degenen zijner kinderen die Hij door de nieuwe wet met zich heeft willen vereenigen, biedt te troostrijke gedachten aan hen die het met het oog des geloofs beschouwen, dan dat ik zou kunnen besluiten dit onderwerp te verlaten, dat ons reeds in de voorgaande toespraken heeft bezig gehouden. Ik wil het u nog van eene andere zijde doen zien, die niet minder belangrijk is voor het bedroefde en gevoelige hart. Wij hebben het reeds beschouwd zooals de Kerk het aan God opdraagt voor de rust harer overledene kinderen die de pijnen des Vagevuurs lijden; beschouwen wij het nu zooals de Kerk het God aanbiedt om Hem voor zijne weldaden te danken, zoowel voor die welke Hij alle menschen in het algemeen bewezen heeft, zooals voor het geheim der verlossing, als voor die waarmede Hij zijne in den hemel verheerlijkte kinderen overladen heeft. Het zijn vreugdeklanken die in uw bedroefd hart zullen weerklinken, maar die vreugde zal er eene plaats vinden zonder de smart te verbannen die u dierbaar is; meer nog, zij zal die smart verzachten door uwe gedachten te doen opstijgen naar die goddelijke woonplaats, waar zij eindelijk door de vereeniging met den persoon wiens afwezigheid ze veroorzaakt, zal eindigen.

Die God die onze ellende kent; *die zich*

heeft herinnerd dat de mensch slechts stof is, zoude Hij, bij de instelling van het grootste der geheimen die de zoetste der wetten onderscheiden, hebben kunnen vergeten dat de menschen voor wie Hij ze instelde maar al te dikwijls onderworpen zijn aan de treurigheid, aan de droefheid? Of zoude Hij, door de ongelukkigen alleen te roepen tot de deelname er aan, het grootste deel der menschen er van hebben willen uitsluiten? Verwijdert die vrees van u! in dat doorluchtig Geheim is hij die offert en hij die geofferd wordt, is de offeraar en het offer een God; maar een God die mensch heeft willen worden om te lijden, om hen die lijden te troosten, om allen tot zich te roepen die in droefenis zijn, om hen te verlichten; *et ego reficiam vos.*

Op het oogenblik dat de God-Mensch de aarde verliet om voor zijne kinderen eene plaats te bereiden in de verblijfplaats der glorie, heeft Hij het recht om Hem op te volgen in het ambt van offeraar aan zijne apostelen afgestaan; en Hij heeft gewild dat een onafgebroken opvolging van godgewijde mannen, dat men mij die uitdrukking vergeve, door hen gevestigd werd; dat zij in alle tijden en in alle plaatsen een zuiver, een onbevlekt, een oneindig offer zouden kunnen opdragen. Zal de gewoonte ons die weldaad

met een onverschillig, bijna ongevoelig oog doen beschouwen? Ach, zoo het slechts aan een enkel man en op eene enkele plaats toegestaan ware dit geheim te vieren, welke zouden onze wenschen, onze begeerten zijn, roept de godvruchtige Thomas à Kempis uit, wanneer wij hem naderden die met een zoo heilig karakter bekleed zoude zijn, als wij de plaats bezochten waar God zich zóó aan de stervelingen vertoonde! Helaas, voegt hij er bij, moet de bijna oneindige menigvuldigheid der goddelijke gunsten geen ander uitwerksel hebben, dan ons onverschillig te doen zijn voor de goedheid van onzen God 1).

Het is mijne meening niet u op eene leestellige wijze te onderhouden over dit doorluchtig Geheim; ik zal mij zelfs niet ophouden met het u te doen kennen als het testament des nieuwen Verbonds, door welk Jesus Christus ons als erfdeel achterlaat al de rechten, die Hij op de goddelijke barmhartigheid heeft verworven; als het waarachtige slachtoffer, waarvan alle anderen slechts afbeeldsels waren, dat alleen de aarde met den Hemel, den mensch met God, den schuldige met de eeuwige rechtvaardigheid heeft kunnen vereenigen en verzoenen; als de eerste der Sacramenten dat ons hart op

1) Imit. Christ. IV.

de krachtigste en beminnelijkste wijze heiligt door de vereeniging van den mensch met zijn Schepper, door het deelhebben van den mensch aan de Godheid zelve: ik zal mij tevreden stellen met u te spreken over hetgeen de Kerk er van leert aan al hare kinderen, over hetgeen zij alle geloovigen wil inboezemen door de gebeden die zij er bij gebruikt en door de ceremoniën, waarmede zij het vergezelt.

De dienaar des Heeren nadert het altaar, dat eenen nieuwen Calvarieberg zal worden: op dien heiligen berg *gehoorzaamde God aan de stem des menschen* om door zijne hand den dood te ondergaan, waarvan deze, blinde uitvoerder der goddelijke rechtvaardigheid, het vonnis had uitgesproken; op het altaar gehoorzaamt Hij nog aan die stem om uit den hemel neder te dalen, en zich aan hen te geven voor wien Hij zich wil slachtofferen.

De priester onderscheidt zich van de andere geloovigen noch door de teekenen der menschelijke grootheid, noch door die van de majesteit van God die hem zendt: het kruis dat zijne kleederen versiert herinnert hem slechts de vernederingen en het lijden van Hem die hem tot zijn dienaar heeft gekozen; het herinnert hem dat hij slechts door het in zich zelve afschetsen van die

smarten beantwoorden kan aan de genade zijner verkiezing.

Aan den voet des altaars en terwijl de geloovigen den lof des Heeren en de grootheid der drie goddelijke Personen 1) zingen, herhaalt de priester den lofzang, waarin David reeds de gevoelens uitdrukte van den God-Mensch aan zijne vervolgers overgeleverd: oordeel mij, o mijn God, zegt hij, en neem mijne zaak ter hand tegenover het onheilig volk; verlos mij van den man des bedrogs en des onrechts. Dewijl Gij, o mijn God, mijne sterkte zijt, waarom hebt Gij mij verworpen en waarom gaan mijne dagen voorbij in bitterheid, terwijl de vijand mij vervolgt? Zend uw licht en uwe waarheid uit, zij zullen mij geleiden en mij brengen op uwen heiligen berg en in uwe tabernakelen, en ik zal het altaar des Heeren naderen, van den God die mijne jeugd verblijdt 2). Dat altaar des Heeren, waar de mensch tot de innigste vereeniging met zijn God wordt toegelaten door de deelname aan zijn Lichaam en Bloed, herinnert ons de eeuwige vereeniging, waar God altijd met ons zal zijn 3); maar het is slechts door de tegenspoed dat men het kan

1) In den Introitus en den Kyrie.

2) In den psalm: Judica me Deus.

3) Apoc. XXI.

bereiken; en de Koning-Profeet, en na hem de priester, zeggen zij ons iets anders dan hetgeen ons de apostelen aankondigen, *dat het door vele kwellingen is dat wij het koningrijk Gods moeten binnen gaan* 1). Maar zoo dit de eenige taal is die de dienaar Gods kan bezigen op het oogenblik dat hij het altaar gaat beklimmen waar hij zich met Hem zal vereenigen, is er geen enkele die troostrijker en meer geschikt is om den moed van den bedroefden mensch weder op te beuren.

Na dien psalm, waarin de priester de taal van den Profeet bezigt, gaat hij zelf spreken. En welke zullen de woorden zijn van dien man met eene goddelijke zending belast, om zoo te zeggen, geplaatst tusschen de hemel en de aarde, tusschen God en het niet? Welke kunnen de verheven lessen zijn waardoor hij de geloovigen die rondom hem geknield liggen gaat onderrichten? Helaas! die dienaar des Allerhoogsten is mensch en als zoodanig is hij zondaar, hij wil dat geen enkele zijner broeders er onbekend mede blijve, en hij wil zelve het hen herinneren; daarom doet hij daarvan eene openlijke en plechtige bekentenis; en hen doende kennen *de talrijke zonden waaraan hij zich heeft schuldig gemaakt*, bezweert hij hen zich te ver-

1) Act. XIV.

eenigen met de koren der heiligen om met hen zijne bemiddelaars bij God te zijn ¹⁾; hij versmaadt het niet om door hen de barmhartigheid van dien God over zich te hooren afsmeeken, die, rijk in barmhartigheid, aan de berouwvolle zondaren de vergiffenis hunner fouten en een eeuwig leven belooft ²⁾.

Gedurende de openlijke schuldbekentenis des priesters, roepen de geloovigen nog de barmhartigheid in van den driewerf heiligen God ³⁾, en de vreemde taal die men voor die inroeping bezigt, schijnt den mensch te herinneren dat er sedert de instelling der nieuwe wet *geen onderscheid van taal of volk bij God is, dat Hij de Meester en Vader van allen is en dat al degenen die Hem aanroepen deel hebben aan de rijkdommen, zijner liefde* ⁴⁾. Zoude de gedachte aan de vereeniging van alle volken in den boezem van ééne godsdienst die ontstaan is door de komst van den God-Mensch op aarde ons onverschillig kunnen laten, ons die aan die algemeene roeping het geluk danken van tot het koningrijk Gods te behooren, een geluk dat voor de komst des Verlossers slechts voor een enkel uitverkoren volk was weggelegd? Zouden wij onze harten niet kunnen

1) Confiteor etc.

2) Misereatur etc.

3) Kyrie Eleison.

4) Rom. X.

openen voor de gevoelens der levendigste dankbaarheid, of weigeren ons met den priester te vereenigen wanneer hij zijne vreugde doet kennen, en, om die God en Verlosser te bedanken, gebruik maakt van de woorden waarmede de engelen aan de herders Zijne geboorte en met die geboorte den vrede kwamen aankondigen, dien hemelschen en blijvenden vrede, die zonder onderscheid moest gegeven worden *aan alle menschen van goeden wil?* 1)

Het hart vol van die troostrijke gedachten, keert zich de priester naar zijne broeders en groet hen in de krachtigste en meest vertroostende bewoordingen: De Heer zij met u 2); hij wendt zich tot dienzelfden God, hij bezweert Hem dien wensch te bevestigen door hun al de genade te schenken die zij noodig hebben, en door hen de uitwerkselen te doen gevoelen van de voorspraak der uitverkorenen 3).

De geloovigen luisteren vervolgens naar de lessen die de apostelen en profeten hen hebben nagelaten 4); nu eens leert hen die lezing de middelen kennen om te beantwoorden aan zoovele genaden waarmede de Heer hen

1) In de Gloria in excelsis Deo.

2) Dominus vobiscum.

3) In de gebeden.

4) In den Epistel.

overlaadt; dan weder herinnert zij hen hunne verplichtingen jegens God, jegens den naaste en jegens hen zelve; elders verkondigt zij den lof der rechtvaardigen en der heiligen wier voorbeelden hen ter navolging worden voorgehouden; hier zijn het klachten van God over de ondankbaarheid van een volk dat hij met weldaden overladen had, dáár is het de schildering van het geluk dat Hij zijnen dienaars bereidt.

Op die lezing volgt de uitdrukking der gevoelens die zij in ons hart heeft moeten opwekken, en de Kerk kondigt ze naar hunnen aard aan door gezangen van vreugde of droefheid, door zuchten of door lofprijzingen: geen enkele der gevoelens die ons hart dicht bij de Godheid brengen, kan aan dit offer, dat het middelpunt en de volmaking onzer godsdienst is, vreemd zijn. Het wekt ons evenzeer op tot bewondering over de vernietiging van een God die mensch wordt in den schoot eener maagd ¹⁾, als tot de liefde voor een goddelijk Kind dat in eene kribbe geboren wordt; tot dankbaarheid jegens een God die zich aan afgodendienaars openbaart ³⁾, en tot teederheid jegens een God die zich als zondaar aan zijn Vader

1) In den Advent. 2) Op het Kerstfeest.

3) Op het Driekoningenfeest.

opoffert ¹⁾); tot berouw over onze zonden gedurende de Vaste, en tot medelijden jegens den lijdenden God in den passietijd; tot het geloof aan de verrijzenis des Zaligmakers, en tot de begeerten in zijne Hemelvaart; tot vreugde in de mededeeling zijner Godheid op Pinksteren, tot dankbaarheid op het feest van het Allerheiligste Sacrament, en tot moed door de overwinningen zijner uitverkorenen.

Ondertusschen maakt zich de afgezant Gods gereed om zijne apostolische zending te vervullen, het is de nieuwe wet wier afkondiging hij gaat hernieuwen, en het is door de woorden van onzen goddelijken Meester zelve dat hij ons haar doet kennen. Deze wet wordt echter niet verkondigd onder bliksem en onweder zooals de oude wet, aan een stoffelijk volk gegeven door een stoffelijk schrift ²⁾; evenzeer verheven boven deze laatste als de Zoon van God het is boven den wetgever van het Israëlitisch volk, wordt de nieuwe wet door het woord verkondigt, dewijl zij zelve de eeuwige stem, het eeuwig woord is, en die stem, dat woord is de Zoon van God, die tegelijkertijd de wet en de wetgever is; Hij is *dat woord, dat in het*

1) Op het feest der Zuivering.

2) Heb. 12. Exod. XIV et seq.

begin was, die mensch geworden zijnde onder ons gewoond en ons uitverkoren heeft om getuigen zijner glorie te zijn; woord vol van genade en waarheid, die ons deel heeft willen doen hebben aan die volheid, door ons te vereenigen met zijn goddelijk geslacht 1).

Het licht dat in de nabijheid van den diaken die dat verheven woord verkondigt schittert, is een zacht en vriendelijk licht, dat in de Kerk zorgvuldig bewaard wordt van den dag 2) af dat het uit den vuursteen wordt geslagen, die het afbeeldsel is van dien hoeksteen 3), die zelve *het ware licht is, waardoor elk mensch die in de wereld komt verlicht wordt* 4). De rook die dien nieuwen Sinai omringt is die van den wierook aan het *Woord Gods* geofferd, aan dien eewigen Zoon die zich gewaardigt tot de menschen te spreken. In welk ander beginsel, dan in den haat tegen elk gevoel van godsvrucht, heeft die afkeer voor iederen uitwendigen vorm van eeredienst haren oorsprong kunnen vinden, die onze ongelukkige broeders er toe gebracht heeft de ceremoniën der Kerk uit hunne plechtigste godsdienstige handelingen te verbannen! Te vergeefs tracht de geest zich te openen voor

1) Joan. I. 2) Op Paasch-Zaterdag.

3) Matth. XXI. 1 Petr. II. 4) Joan. I.

de goddelijke lessen der heilige boeken, wanneer het hart niet zijn gids is; en hoe zoude het hart de gids van den geest kunnen zijn, als het alles koud vindt in de uitwendige eeredienst? De onbezielde schepselen, die zoovele middelen zijn om onzen geest naar God te richten, schijnen ten opzichte van onze afgedwaalde broeders met vervloeking en onvruchtbaarheid geslagen te zijn. De schepers dier leerstellingen, bedeed met eene treurige ongevoeligheid of aan eene schuldige verblindings overgegeven, maken zich doordien zij aan God de zoetste zijner titels, dien van God des harten, schijnen te weigeren, de toenadering tot de Godheid veel moeilijker, zelfs wanneer zij toegankelijk was langs een anderen weg dan dien der waarheid van welke zij afgeweken zijn.

XXIXe TOESPRAAK.

ZELFDE ONDERWERP.

Zoo de majesteit uitblinkt in de gezangen en verheven plechtigheden waardoor de Kerk hare kinderen voorbereidt tot de volbrenging van het hoog-heilig Offer, de stilte die daarop volgt, en die als het ware het geheim

van God verbergt, is niet minder indrukwekkend. De priester en zijn volk hebben de goddelijke wet plechtig aangenomen, door het belijden van het symbool dat ons al de weldaden van God en de verplichtingen die wij hebben van daaraan te beantwoorden, door het gehoorzamen aan zijne voorschriften, in herinnering brengt¹⁾; de dienaar van den levenden God houdt eensklaps op met zijne stem te doen hooren in de vergadering der geloovigen; hij schijnt als het ware te verdwijnen in de wolk die den troon des Allerhoogsten omringt; het volk dat zijne terugkomst afwacht wordt slechts door deze woorden: *Orate fratres*, bidt broeders, uitgenoodigd zijne gebeden te vereenigen met die des priesters, gedurende de volbrenging van het offer. Hoe verheven zijn die woorden in den mond van den gezant des Heeren! Die bevoorrechte man gewaardigt zich den loop van zijn onderhoud met God af te breken om zich in de gebeden der zondaren aan te bevelen: hij geeft hun den naam van broeders, dien teederen naam die hen niet slechts de banden der liefde die allen met hem vereenigen herinnert, maar ook het goddelijk vaderschap dat allen zonder onderscheid in zijn schoot ontvangt. Er kan slechts broe-

1) In het Credo.

derschap bestaan dáár, waar men een wezen vindt dat boven de anderen verheven is, en in wien allen die zich broeders noemen de rechten van een Vader erkennen; en de menschen kunnen slechts broeders zijn omdat er een Vader is van een hoogere natuur dan de hunne. Wat te zeggen van die ongelukkigen die een bedriegelijke broederschap hebben willen vestigen door het afschudden van alle afhankelijkheid en zelfs door het loochenen van het bestaan van hun goddelijken Vader! Welk eene afschuwelijke broederschap is het, die, te gelijkertijd de Godheid en de waarheid verzakende, geen andere macht, en daardoor geen ander vaderschap kan erkennen, dan die van den geest der logen door wien zij zich laat geleiden ¹⁾!

Eindelijk is de priester aan de menschen teruggegeven; doordrongen van de grootheid en barmhartigheden van God, komt hij tot hen terug om ze verkondigen, om de gedachten en de harten zijner broeders naar boven ²⁾ te richten, en hen te geleiden in de verblijfplaats der gelukzaligen, opdat zij hunne stemmen vereenigen met die hemelsche geesten, die niet ophouden den driewerf heiligen God te loven ³⁾ en de overmaat

1) Joan. VIII. 2) Sursum corda.

3) Sanctus, sanctus, sanctus, etc

zijner barmhartigheden te prijzen, die in de weldaad der verlossing uitblinkt 1).

De priester herneemt zijn stilzwijgen: het is gedurende dat stilzwijgen dat het almachtig Woord Gods op het altaar nederdaalt, zooals *Hij gedurende de stilte van den nacht van zijn eeuwigen troon nederdaalde* in den schoot eener Maagd 2). De bemel en de aarde vermengen zich met elkander; het altaar wordt de verblijfplaats des Allerhoogsten, en de geloovigen vereenigen zich met de engelen om de verborgen Godheid te aanbidden die daar woont. Gedurende die kostbare oogenblikken offert de priester den God dien hij in zijne handen houdt voor het heil der menschen op. Sterk door de oneindige verdiensten van het heilig slachtoffer dat hem veroorlooft over die verdiensten te beschikken, vreest hij niet, hoewel zijne zonden bekennde, voor zich en zijne broeders een plaats in het eeuwig koningrijk te vragen aan de zijde van die uitverkorenen die er reeds de zoetheden smaken van eene eidelooze belooning, hun verleend om hunne werken en hun lijden 3). Het is het nederige gebed des publikaans niet meer die zijne

1) Benedictus qui venit in nomine Domini.

2) Sapient. XVIII.

3) Nobis quoque peccatoribus etc.

oogen niet ten hemel durfde opheffen; het is de stoutmoedige vraag van de moeder der kinderen van Zebedeus, een gebed door een heilig vertrouwen ingegeven, dat niet vreest de plaatsen aan te wijzen, die zij voor hen vraagaan de zijde der apostelen en martelaren, aan de zijde der Ignatiussen en der Alexanders, der Felicita's en der Perpetua's, en van zoovele andere helden, wier deugden en wier lijden het voorwerp zijn der vereering der Kerk 1).

De geheimzinnige stilte die het verheven onderhoud van den man Gods met zijn Schepper verborg, houdt eindelijk op: de dienaar Gods verbreekt het, om met luide stem de gelukzalige eeuwigheid aan te kondigen 2). Die troostrijke woorden hoorende, heb ik meer dan eens hem in mijne gedachten zien terugkomen uit de verblijfsplaats van glorie die de Eeuwige bewoont, het hart vol van het eindeloos geluk dat er heerscht, en er uit teruggekomen om die gelukzaligheid te verkondigen aan het volk, dat hij even als Mozes aan den voet van den geheimzinnigen berg gelaten had.

In alle eeuwen der eeuwen! er is helaas!

1) Partem aliquam, et societatem largiri digneris cum tuis sanctis Apostolis, et Martyribus, etc.

2) Per omnia saecula saeculorum.

eene eeuwigheid voor den booze zoowel als voor den goede; maar eene eeuwigheid van het altaar der verzoening zelf aangekondigd, in tegenwoordigheid en van wege het Lam dat zich daar uit liefde voor ons slachtofert, zou zij eene andere kunnen zijn dan eene eeuwigheid van geluk, eene eeuwigheid van liefde?

Altijd angevuurd door die heilige stoutmoedigheid die in hem opgewekt wordt door den afstand, die het heilig Slachtoffer aan hem doet van het oneindig recht om aan God alle hulp, alle genaden te vragen die hij noodig heeft, noodigt de priester de geloovigen uit, moedigt hij hen aan zich met hem te vereenigen: »Laat ons bidden, zegt hij, en volgens de voorschriften van onzen Zaligmaker en gehoorzaam aan de lessen van dien goddelijken Leermeester laat ons niet vreezen te zeggen: Onze Vader, die in den hemel zijt, uw naam zij geheilgd, enz 1).» Men zoude veel eer zeggen dat hij beveelt en niet dat hij smeekt, wanneer men hem op die wijze tot den vreeselijken en almachtigen God hoort spreken: welke schuldige zoude slechts een lichte vermindering van zijne straf durven vragen, ik zal niet zeggen aan een vertoornden vorst, maar aan een vriend, aan

1) Pater noster, etc.

een broeder, met die zekerheid en dat vertrouwen dat de priester aan den dag legt wanneer hij aan God de vergiffenis, het vergeeten zijner misdaden vraagt; hij schrijft hem zelfs voor in welke mate Hij het moet verleenen: „vergeef ons onze schulden gelijk wij vergeven onzen schuldenaren” zegt hij. Welke evenredigheid is er dan tusschen de belediging die de mensch zijn God aandoet, en die welke hij van zijn gelijken ontvangt, opdat de vergiffenis van den eenen tot maatstaf kunne dienen voor het vergeven van den anderen? Maar het bloed van den Godmensch vereenigt zijn smeeken met de stem des zondaars, en deelt hem zijne almacht mede; de rechtvaardigheid van God moet daarvoor zwichten. Verlos ons, vervolgt de priester, van de listen des verleiders, „verlos ons van den kwade,” en met de aandrang van hem die gelooft niet duidelijk genoeg uitgedrukt te hebben, niet de genade die hij vraagt, maar de bevelen die hij geeft, voegt hij er bij; „verlos ons van alle verleden, tegenwoordig en toekomstig kwaad, en geef ons den vrede, zoodat wij vrij van alle zonden en verzekerd tegen alle kwellingen mogen zijn.” 1)

Verzekerd van een gunstige ontvangst zijner vraag, brengt hij het antwoord er op

1) Libera nos, quæsumus, Domino, etc.

aan de geloovigen over, door hun den vrede des Heeren aan te kondigen 1); en hij bekrachtigt plechtig, in den naam van Degenene die hem zendt, de belofte eener gelukzalige eeuwigheid door de vereeniging van de geconsacreerde gedaanten 2).

De offerande nadert haar einde; de vrede-kus kondigt er de voltrekking en duidt er de gelukkige uitwerkselen van aan. Het goddelijke Lam wordt door Zijne eigene verdiensten en door het geloof der Kerk bezworen om dezelve aan al zijne ledematen te doen gevoelen 3).

Bij het gebed, waardoor de priester aan God dien vrede vraagt, voegt hij het volgende, een der schoonste die de menschen tot hun Verlosser kunnen opzenden: „Heer Jesus Christus, Zoon van den levenden God, die uit den wil uws Vaders, en de medewerking van den H. Geest, de wereld door uwen dood hebt levend gemaakt, verlos mij door dit uw heilig Lichaam en kostbaar Bloed van alle mijne zonden en doe mij altijd getrouwelijk verkleefd zijn aan uwe geboden en ge-doog niet dat ik ooit van u gescheiden worde” 4).

1) Par Domini sit, etc.

2) Haec commixtio, etc.

3) Domine Jesu Christi, qui dixisti, etc.

4) Domine Jesu Christi, Filii Dei vivi, etc.

Hij bidt ook nog dat die Verlosser hem in de nuttiging van dat aanbiddelijk Lichaam eene verdediging en een geneesmiddel voor ziel en lichaam doe vinden 1); hij wekt eindelijk zijn geloof, zijne nederigheid en vertrouwen op, door de herhaling van die verheven bekentenis van den honderdman, waarvoor hij van Jesus eene lofprijzing bekwam zooals geen der kinderen van Israël nog verdiend had 2): „Heer, ik ben niet waardig dat gij komt onder mijn dak, maar spreek slechts één woord en mijne ziel zal gezuiverd zijn” 3).

Na het H. Offer vraagt de priester in naam van zijn volk dat de zegeningen die de komst des Heeren over hem en over hen allen heeft uitgestort mogen voortduren: vervolgens kondigt hij hun het einde der gebeden aan 4), en over hen den goddelijke zegen afsmeekende schijnt hij hen te belasten met eene zending gelijk aan die welke de Heer gaf aan den bezetene dien Hij verlostte, toen Hij hem zeide: *ga en verkondig den menschen de barmhertigheden Gods en de gunsten die gij van Hem ontvangen hebt* 5); hij schijnt

1) Perceptio corporis tui, etc.

2) Matth. VIII.

3) Domine, non sum dignus, etc.

4) Ite Missa est. 5) Luc. VIII.

hen ook nog het voorbeeld der wachters in herinnering te brengen die, na even als zij tegenwoordig te zijn geweest bij het schouwspel van de slachtoffering van den God-mensch, den heiligen berg afdaalden, zijne groothen en de wonderen waarvan zij getuigen geweest waren verkondigende 1).

XXXe TOESPRAAK.

DE VOORTVARENDHEID EN ONRUST WAARMEDE MEN
 BIDT BELETTEN HET SMAKEN DER VERTROOS-
 TINGEN, ZIJN NOCH NUTTIG VOOR DE
 ZIEL VOOR WELKE MEN BIDT,
 NOCH AANGENAAM AAN GOD.

Ik heb getracht u de gevoelens te doen kennen, die de Kerk begeert dat gij in uzelf opwekt, als gij met haar het offer van een God opdraagt, die zich zelve opoffert om het eeuwig geluk te verkrijgen van hen die gij beweent. Maar helaas! hoe komt het dat uw hart bijna nooit het heiligdom der verzoening verlaat, zonder eenige droefheid te ondervinden? Veroorloof mij dat ik daarvan de schuld geef aan uwen ijver voor de rust van die dierbare ziel, eenen ijver on-

1) Luc. XXIII.

getwijfeld zeer prijzenswaardig in haren oorsprong, maar slecht geleid door de voortvarendheid en onrust die gij verbindt met de wenschen die uw hart vormt. Ik weet hoe vergeeflijk die onrust is; hoezeer die voortvarendheid verschooning kan vinden, als de persoon wien het betreft zóózeer uwe tranen verdient, en zijne behoefte zoo dringend zijn. Maar zoo die onrust en voortvarendheid hem geheel nutteloos zijn, zoo gij zelfs daardoor belet wordt u tot God te begeben met die kalmte en stille aandacht die Hij zoo gaarne in u ziet, waarom zou ik u dan niet smeeken om, voor zoover uw toestand u veroorlooft u met u zelve bezig te houden, die gesteltenis, die de oorzaak uwer pijniging is, en de vervulling uwer wenschen kan uitstellen, te overwinnen. Zoo uwe ter neder geslagen geest in die treurige oogenblikken de raadgevingen der vriendschap kon hooren, zou ik hem hier de woorden van dien heiligen bisschop in herinnering willen brengen, wiens naam zoo bekend is aan de bedroefden, wiens gevoelige en troostrijke lessen zoo goed den weg naar het diepste der harten konden vinden. »De gelukzalige geesten,» zegt hij ons, »zijn onophoudelijk met ons geluk bezig, en ons heil is het voorwerp van hunne vurigste wenschen; de zorgen, die zij ons wijden,

•verminderen echter den vrede niet, dien zij
•in de tegenwoordigheid van hun God ge-
•nieten.”

•De hommels maken veel meer gerucht
•en zijn veel haastiger dan de bijen,” zegt
hij ons nog in zijne treffende taal, •maar
•de bijen vullen hunne korven met honig.
•terwijl de eersten dat niet doen 1).”

De Zaligmaker zelf scheen de voortvarend-
heid op het oog te hebben, die er u toe
brengt om onophoudelijk gebeden op elkan-
der te stapelen om de overledenen te hulp
te komen, hetgeen noodzakelijk ten gevolge
heeft dat zij met minder aandacht gedaau
worden, toen Hij zijne apostelen waar-
schuwde om niet te gelooven dat de vurig-
heid van het gebed in de menigte van woor-
den bestaat; laat, zeide Hij hun, aan de hei-
denen die overvloed van woorden over, waar-
door zij zich denken te verzekeren van de
inwilliging hunner wenschen. Gebruiken wij
dan weinig woorden bij ons gebed, bedroefde
ziel; de Zaligmaker zelf gebiedt het ons.
Onze geest zal veel kalmer zijn, wanneer hij
niet ongeduldig is om het eene gebed te
eindigen ten einde een ander te beginnen;
hij zal in eene veel betere gesteltenis zijn

1) De H. Franciscus van Sales. Introduct. m.
p. ch. 10.

als hij zich er op toelegt om *goed* in plaats van *veel* te bidden; ons hart zal beter in staat zijn om de gevoelens op te wekken, die de Kerk ons tracht in te boezemen door de gebeden, die wij beschouwd hebben. Onze ziel zal, op die wijze biddende, den vrede en de gerustheid voelen terugkeeren die haar verlaten had; en die terugkeer zal in haar het zoetste vertrouwen in het welslagen van haar gebed opwekken. Het gebed zal voor haar geen vruchten van droefheid dragen, en in het gevoel van de zoetheid, die zij biddende smaakt, zal zij met den Profeet vol erkentelijkheid herhalen: ik heb mij tot mijn God gewend en kalmte en vertroosting zijn in mijn hart teruggekeerd 1).

XXXIe TOESPRAAK.

OVER HETGEEN OORZAAK IS DAT MEN, ZELFS
MET KALMTE EN GERUSTHEID BIDDENDE,
SLECHTS TREURIGE EN BEDROEVENDE
GEDACHTEN KRIJGT. HOE MOET MEN
BIDDEN.

De troost die het gebed vergezelt van de
ziel die haren God in stille aandacht zoekt

1) Ps. 73.

om zijne rechtvaardigheid te verzachten ter gunste eens beminden persoons, kan, zegt gij, niet geheel en al de droefheid weg nemen die zich van u meester maakt als uw geest zich vestigt op het denkbeeld der pijnen, waarvan gij voor haar de verlossing vraagt. Die vrede, die aandacht vermeerderen zelfs somtijds de bitterheid dier gedachte, waaraan gij u alsdan geheel en al overgeeft. Zoo beklagde zich een heilige koning, aan wien de Profeet in den naam van God zelden den beker der droefheid aanbood, dat de kalpte hem het vonnis van den Heer nog bedroevender deed zijn, *in pace amaritudo mea amarissima*, in den vrede is mijne bitterheid de bitterste ¹⁾. Ach, als het gebed, als het gezelschap van uwen God, zelfs dan wanneer uw hart zich in gerustheid tot Hem begeeft, u slechts bedroevende gedachten ingeeft, is het omdat uw geest zich in zijne tegenwoordigheid slechts met de ellenden en behoeften der menschen bezig houdt, zonder zich ooit te verheffen tot de barmhertigheden en de goedheden van zijn Schepper. Weinig gewoon om op eene grootmoedige wijze met Hem om te gaan, weet gij u bijna niet tot God te wenden dan om Hem geneesmiddelen en genade te vragen, en

1) Isai 38.

nooit om Hem de belanglooze uitdrukkingen uwer dankbaarheid aan te bieden, daarin gelijk aan de Joden in de woestijn die, zoodra zij het voedsel dat zij morrende gevraagd hadden zagen nederdalen, nederbukten om het verzamelen, zonder een blik te wenden naar den hemel vanwaar zij het ontvangen hadden. Die gewoonte van slechts in onze behoefte tot God te gaan regelt evenzeer onze stappen in het belang onzer overledene vrienden; en ons hart kan zich slechts voor God met hen bezig houden om Hem hunne verlossing te vragen. Zoo gij somtijds, in die oogenblikken waarin gij met uwen God zijt, uwe blikken wist te wenden naar de weldaden waarmede Hij den persoon dien gij beweent, overladen heeft; zoo gij de zegeningen kondet beschouwen die Hij over hem in zijne barmhartigheid heeft uitgestort ¹⁾, door hem van alle eeuwigheid te beminnen, van alle eeuwigheid in zijn hart te dragen ²⁾, tot de ware godsdienst te roepen, door hem in de sacramenten der Kerk op eene zoo geheel bijzondere wijze te doen deel hebben aan de verdiensten van zijn Zaligmaker, door hem dat hemelsch en goddelijk leven te doen vinden dat verborgen is in het H. Sacrament des Altaars, door hem haar tot

1) Ps. 20. 2) Jerem. 31.

moeder te geven die de eeuwige Barmhartigheid gebaard heeft; zoo gij al de genaden overdacht waarmede Hij hem overstroomd heeft, zoude eene zoete dankbaarheid uw hart vervullen; die teedere en ongelukkige gehechtheid die uw geluk heeft uitgemaakt en die u nu zooveel tranen doet storten, zoude u er toe brengen om den weldoener van die dierbare ziel met groote liefde te beminnen; het gevoel van de barmhartigheid van God jegens haar zoude uwen geest en uw hart vervullen, allengskens naar die bron van goedheid voeren, en doen rusten in den schoot van God, waar het voorwerp uwer tranen reeds zeker is van zijn eeuwig geluk.

Zoo nog niet uitgewischte smetten die ziel terughouden van de verblijfplaats waar niets onreins kan binnentreden, zullen uwe gebeden, uwe dankbetuigingen voor de weldaden die de Heer aan haar gedaan heeft, even zoet voor haar hart zijn, dat hoewel van God gescheiden niet minder het gewicht der dankbaarheid gevoelt, niet minder ontvlamd is in eene liefde tot Hem die haar hare eigen smetten onverdragelijk maakt, dewijl zij onverdragelijk zijn in de oogen haars Heeren. In de onmacht waarin zij verkeert om zelve die schuld van dankbaarheid te kwijten, zou zij met den Profeet alle schepselen willen uitnoodigen om den Heer in

haar te loven en te verheerlijken 1); en in de vreugde die zij gevoelt wanneer zij u bezig ziet om gedeeltelijk te voldoen aan hare behoefte om Hem te bedanken, worden hare smarten minder hevig, hare pijnen verliezen om zoo te zeggen kracht. Zoodoende zult gij de gelukkige gewoonte aannemen om verlichting voor uwe droefheid te zoeken in het hart zelve van die beminnelijke Voorzienigheid, die geen dood in zijne schepselen kent; daar zal uwe ziel vereenigd zijn met het voorwerp dat zij niet meer hier beneden vindt. Wanneer gij het geluk hebt u wezenlijk in het Sacrament zijner liefde te vereenigen met dien God, wiens bezit de eeuwige gelukzaligheid zal uitmaken van dat bemide voorwerp, o! hoe kostbaar zij dan uwe oogenblikken voor zijne geluk en voor uw vertroosting! Alsdan kunt gij om de schuld der dankbaarheid te voldoen een offer opdragen van eene oneindige verdienste; alsdan zijt gij vereenigd met dien God die door den dood diengenen met zich vereenigd heeft dien Hij u ontnam: het is in Hem dat gij elkander kunt terugvinden! Vrees niet dat die gedachte uwen God kan beleedigen op het oogenblik dat Hij in uw hart nederdaalt! Hij zag wel, die goede God, de

1) Ps. 33.

vurigheid en ijver van Maria en Martha voor de verrijzenis van Lazarus, en zijn hart werd daarom niet minder getroffen door de ontvangst die zij Hem bereidden toen Hij zich op hare vraag naar hare woning begaf waar zij dien zoo teeder beminden broeder beweedden.

XXXIIe TOESPRAAK.

VERTROOSTINGEN DIE MEN VINDT IN HET II. SACRAMENT DES ALTAARS.

Gij hebt reeds gezien, hoevele troostrijke gedachten in de bedroefde ziel worden opgewekt door het voorbeeld van Jesus die op het graf van zijn vriend tranen stort, en door de goddelijke lessen die hij aan zijne leerlingen geeft, bedroefd door de gedachte aan de naderende scheiding; hoezeer het zien van een lijdenden God, die uit liefde tot hem aan een kruis sterft, haar onderwerping en kracht in haar lijden kan instorten; gij hebt moeten gevoelen hoe rijk aan vertroosting de heilige Godsdienst is, die gij het geluk hebt te belijden, hetzij in de hulp die zij u verschaft om uwe smart te lenigen, hetzij in die welke zij u doet verschaffen aan hen die gij beweent, en wier

lijden gij wilt verlichten en verkorten. Wij hebben echter bij lange nog de hulpmiddelen niet uitgeput die zij ons aanbiedt; wij kunnen zelfs zeggen dat wij een zoo rijk en vruchtbaar onderwerp slechts ter nauwer-nood hebben aangeraakt, zoolang wij onze gedachten en blikken niet hebben gewend naar dat geheim dat de bron van alle vertroosting in zich bevat, naar dat aanbiddelijk Sacrament, dat, terwijl het de menschen verzekert van de tegenwoordigheid van hun God tot aan het einde der eeuwen, het lot des christens zooveel verkieselijker maakt dan dat der rechtvaardigen van het oude verbond; dat hem, door de innigste vereeniging met zijn God, deel doet hebben aan al de schatten der Godheid zelve, en als het ware in hem de belofte vervult, waardoor de vader der leugen de moeder van het menschelijk geslacht verleidde: *eritis sicut Dii*, gij zult als Goden zijn.

O, bedroefde ziel, ik zal het niet wagen u te spreken over al de vertroostingën, de zoetheden die God bewaart voor hen die zich in dat Sacrament met Hem vereenigen en die altijd aan de voeten des altaars zijn; het is mijn plan niet u te onderhouden over de bijzondere hulp die u ter uwer heiligmaking verschaft wordt wanneer gij u in dat geheim van liefde vereenigt met Hem die de

bron zelve van alle heiligheid is en die niets vuriger verlangt dan u met zijne weldaden te overstroomen, u met al zijne rijkdommen te verrijken; dat uw geloof, dat uw hart uwe gidsen zijn, dat de bewustheid uwer ellenden en uwer behoeften u naar dien goddelijken weldoener geleide, gij zult spoedig ondervinden hetgeen ik u slechts zeer zwak zou kunnen uitdrukken.

Ach, zoudt gij vreezen dat het Sacrament, dat de geneugten des hemels reeds op aarde doet smaken, weinig overeenstemt met de droefheid, die voortaan in uw hart zal heerschen; of dat de tranen der smart, aan welke het u zoo moeyelijk zou vallen te verzaken zelfs wanneer gij het zoudt kunnen, het brui-
lofskleed zouden kunnen besmetten, waar-
mede gij bij het feestmaal van uwen Zaligma-
ker moet verschijnen? Neen, stelt u gerust:
zoo die bewonderenswaardige instelling, die
ons het gezelschap van onzen God verzekert,
een uitloeisel is van zijne liefde voor ons, is
zij het niet minder van zijne smart, van zijne
droefheid. Het is op een oogenblik dat zijne
ziel met eene doodelijke droefheid vervuld is,
dat Hij dat Sacrament instelt: *tristis est anima
mea usque ad mortem*, mijne ziel is bedroefd
tot den dood toe, nog meer, het zijn juist
de van droefheid overstelpte leerlingen, die
het eerst tot de deelhebbing aan hetzelfde

worden toegelaten: *tristitia implevit cor vestrum*, de droefheid heeft uw hart vervuld. Ziehier de reden, die de Apostel der liefde ons van de instelling van dit Sacrament van liefde geeft; hij, wien het toen gegeven was te lezen in het brandende hart des Zaligmakers: „Jesus,” zegt hij ons, „wetende dat de tijd gekomen was, waarin Hij deze wereld ging verlaten, om in het koningrijk Zijns Vaders over te gaan, na de zijnen altijd in deze wereld lief gehad te hebben, beminde Hij ze tot aan het einde.” Om zich als het ware in onze harten eene gedachtenis te verzekeren, die de smart verzacht die Hij op het oogenblik van zijn vertrek gevoelt, zegt ons die teedere vriend: *telken keer dat gij dit doen zult, herinnert u mijner, denkt aan mij*. Die gedachtenis, die laatste wensch der vriendschap op het oogenblik van scheiding, is de eenigste gunst, die Jesus aan zijne welbeminden vraagt: *hoc facite in meam commemorationem*, doet dit ter mijner gedachtenis; het denkbeeld van dikwijls in de gedachtenis zijner vrienden te herleven, schijnt alleen in staat te zijn zijne droefenis te verzachten. Zoo er schepselen zijn die een geheel bijzonder recht hebben om tot dat onderpand van liefde te naderen, zijn het dan niet juist de bedroefde zielen, die zielen die de gesteltenis van Jesus en Zijne Apostelen dee-

len? Niet tevreden met u in dat Sacrament de middelen aan te geven om het teederste, het innigste, en tevens het troostrijkste verbond met Hem te sluiten, wil Hij dat gij altijd in uwe smarten tot Hem zoudt kunnen gaan, dat gij Hem zoudt weten te vinden: daarom woont Hij in onze kerken, en van daar roept Hij u, noodigt Hij u op de dringendste wijze uit om bij Hem, in zijn heilig tabernakel, de vertroosting te zoeken, waaraan uw hart behoefte heeft. Het is niet voor de rijken dezer wereld, voor de gelukkigen dezer eeuw dat die Koning der Koningen onder de menschen verblijft; door hunne hartstochten medegesleept, door den voorspoed en de vermaken bedwelmd, vlieden zij dat licht, dat hen den ongelukkigen toestand hunner ziel zou doen zien! Neen, het is tot de ongelukkigen, dat Hij Zijne uitnoodigingen richt; hen roept Hij, hen noodigt Hij uit om tot Hem te komen, het is door hen dat Hij omringd wil zijn. Wie zou u kunnen beletten aan zijne stem gevolg te geven, Hem uw hart te openen, Hem over uwe smarten te onderhouden? Vreest gij, dat die vertrooster u eene te verhevene taal zal doen hooren, dat zijne lessen strenge en moeyelijk na te komen lessen zijn, dat zij uwe krachten te boven gaan? Ach! hoe slecht oordeelt gij dan over de teederheid van dien medelij-

denden en gevoeligen vriend, die zich alles voor allen maakt! Zonder twijfel, Hij had een zoodanige taal kunnen spreken tegen de Apostelen, die over zijn vertrek bedroefd waren; Hij had hen kunnen onderhouden over de noodzakelijkheid van aan allen troost te verzaken; Hij had hen de verdienste kunnen doen waardeeren, die gelegen is in de gesteltenis van droefheid; en wie had meer recht dat te doen dan Hij, wiens hart met bitterheid en verdriet vervuld was, Hij, die weldra pijnen zou te verduren hebben, waarvan nooit eenig schepsel de uitgestrektheid zou kunnen meten? Maar Hij wil niet op die wijze de droefheid der zijnen verzachten: uwe zwakheid, zegt Hij hun, staat u niet toe al te verheven lessen te verstaan; *non potestis portare modo*, Hij richt hunne gedachten naar de goddelijke vertroosting, die de Trooster in overvloed in hunne harten zal uitstorten. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos*, als de Geest van waarheid zal gekomen zijn, zal Hij u onderrichten.

XXXIIIe TOESPRAAK.

DE ONGEVOELIGHEID EN TEGENZIN DIE WIJ IN
 HET GEBED ONDERVINDEN, VERGELEKEN
 MET HETGEEN JESUS GEVOELDE TOEN
 HIJ IN DEN HOF VAN GETHSEMANI
 BAD.

O, gij die u beklagt over uwe ongevoeligheid, over uwen tegenzin in het gebed, die u zelven verwijt de Majesteit te beleedigen van Hem in wiens tegenwoordigheid gij zoo onverschillig zijt, komt, treden wij te zamen den hof van Gethsemani binnen, zien wij er ons voorbeeld, onzen meester in gebed tot zijn Vader. Gedurende den nacht, gedurende de uren die Hij zelf bestemd had voor de rust der schepselen, waarin de hevigste smarten ophouden, en waarin de slaap de droefheid der ongelukkigsten door eenige oogeblikken van kalnte verzacht, gedurende dien tijd waakte die goddelijke Zaligmaker, ten prooi aan de vreeselijkste kwellingen. Zijne ziel is met de zwartste droefheid vervuld, en zijne verbeelding vermeerdert die nog door de gedachten die zij in Hem opwekt. De rechtvaardigheid van zijn vertoornden Vader, de smarten en pijnigingen die zijne vijanden Hem bereiden,

de nutteloosheid van zijn lijden voor een groot aantal menschen, de ondankbaarheid van diezelfde menschen voor wie Hij gaat sterven, het eeuwig ongeluk van zoovele zielen die Hij lief heeft, en wier smarten door zijn dood nog vermeerderd zullen worden, ziedaar de gedachten die in zijn geest opkomen. Zijne godheid schijnt Hem te verlaten; zij is nog slechts in Hem om Hem op wonderbare wijze in het leven te houden te midden dier doodelijke angsten, en werkt aldus mede om Hem te kwellen. Tegenover die verpletterde gedachten heeft Jesus geen ander hulpmiddel dan het gebed; Hij werpt zich op zijne knieën en wil bidden, maar een doodelijke kommer grijpt Hem aan; het gebed wordt Hem tot last, Hij vindt er geen behagen meer in, en dat middel van vertroosting is Hem ontnomen. In die treurige gesteltenis verheft Hij zich om zijne kwellingen aan te nemen; Hij schikt zich naar den wil van Hem wiens goddelijke hand zich op zoo vreeselijke wijze doet gevoelen; maar Zijn lijden vertoont zich met de levendigste kleuren aan zijne oogen en doet Hem eene vrees gevoelen evenredig aan de smarten die Hij zich bereid ziet: Hij durft dien beker niet aanvaarden: Hij werpt zich op het aangezicht ter aarde neder en met een gebroken stem en een door tranen

overstroomd gelaat 1) kan Hij slechts de verlossing van zijne smarten vragen. O mijn Vader! welke gevoelens moeten die woorden in Zijn hart opgewekt hebben; o mijn Vader, alles is U mogelijk, verwijder dien kelk van mij 2). Zijn hart durfde er niets bijvoegen; evenwel geeft dit gebed slechts de uitdrukking van Zijn wil te kennen, en Hij was op aarde gekomen om dien van zijn Vader te doen 3): niet echter mijn wil maar de Uwe geschiede. Dat is al wat de onderwerping aan den wil zijns Vaders vermog uit te werken; dit gebed geeft Hem de kalmte terug. Hij zoekt die bij zijne apostelen en tracht in hunne teederheid en medelijden eene verlichting voor zooveel kwalen te vinden. Helaas! zij konden Hem die niet aanbieden; de droefheid die in hen door de woorden en voorzeggingen huns meesters was opgewekt, vervulde geheel hun hart; de neerslachtigheid waarin zij gedompeld waren, gevoegd bij de vermoeyenissen van den vorigen dag, had hen doen inslapen; de vermaningen die Jesus hun gaf om te bidden en te waken hadden hen niet kunnen tegenhouden. Welk nieuw zwaard van droefheid moest bij het gezicht van de kalmte zijner apostelen, het teedere en

1) Hebr. 5. 2) Marc. 14. 3) Joan. 6.

gevoelige hart van Jesus niet doorboren!

De heilige man Job, met afzichtelijke zweeren bedekt, op een mesthoop uitgestrekt, door zijne vrouw bespot, vindt vrienden die tot hem komen! en hem niet in staat ziende om eenige andere vertroosting te smaken blijven zij zeven dagen en zeven nachten bij hem om zijne kwellingen in treurig stilzwijgen te deelen 1). De vrienden van Jesus kunnen Hem dien geringen troost niet gedurende één uur geven. Die verlatenheid geeft Jesus opnieuw aan zich zelve over; de treurige gedachten komen terug, de vrees neemt toe, de kommer verdubbelt; Hij heeft het offer van zijn wil gebracht, maar dat offer kost te veel aan de weifelende natuur, alsof zij de toestemming zoude willen terugtrekken; nogmaals wil hij bidden, maar het verdriet overstelpt Hem; Hij wil aan zijn Vader dat offer brengen, de natuur wederstaat, er is eene nieuwe poging noodig om dien wederstand te boven te komen, *intensius orabat* 2), Hij bad met meer ijver. Die poging kost Hem bloedzweet, en al wat hij er door kan verkrijgen is dat Hij kan zeggen: O, mijn Vader, als die kelk niet van mij kan worden weggenomen zonder dat ik hem drinke, dat dan uw wil geschiede; het is ook nog noodig dat

1) Job 2. 2) Luc. 22, 48, junta Graec.

een engel uit den hemel daalt om Hem te versterken. De natuur, voor een oogenblik ten onder gebracht maar niet overwonnen, hernieuwt den aanval, en Hij kan slechts dezelfde woorden herhalen. *Abiit tertio eundem sermonem dicens*: Hij ging voor de derde maal bidden, dezelfde woorden sprekende 1).

Ziedaar dan het geheele gebed van een God-Mensch op het oogenblik dat hij God zijn offer aanbiedt, op het oogenblik dat Hij de verlossing van het menschelijk geslacht gaat bewerken, een gebed vermengd met tegenzin, afkeer en kommer, en dat gebed wordt verhoord om zijne verdienste 2)! Zoudt gij daarna vreezen, bedroefde ziel, God te beledigen door u tot Hem te begeven met verdriet, met ongevoeligheid, met den tegenstand dien de natuur biedt? Of wel zoudt gij meenen sterker te zijn dan uw Zaligmaker?

XXXIVe TOESPRAAK.

OVER HET GEBREK AAN ONDERWERPING.

Overtuigd van de voordeelen die gij kunt trekken uit de kruisen die u overgezonden worden, erkent gij al de geestelijke rijkdom-

1) Matth. 26. 2) Hebr. 5.

men waarvan uw ongeluk de bron kan zijn, en al te vindingrijk om nieuw verdriet te voegen bij dat wat in uw hart het door u beweeude voorwerp vervangt, bedroeft gij u omdat gij zoo weinig voordeel getrokken hebt uit den schat die u was aangeboden. »O, zegt gij, wat zoude hij ver gevorderd zijn op den weg der heiligheid, die uit de vaderhand van God het kruis wist te ontvangen waarmede Hij mij beladen heeft. Hoe gemakkelijk zou de hemel te verwerven zijn voor hem, die partij zou weten te trekken uit een zoo harde beproeving! Maar helaas! alle oogenblikken die sedert vervlogen zijn, zijn oogenblikken van verdriet geweest: niet alleen houdt mij eene voortdurende afgekeerdheid van de volmaakte bewilliging in den wil van God verwijderd, maar mijne ziel komt in opstand bij de enkele gedachte van een oogenblik op te houden dat geluk te begeeren dat ik genoot, van te verzaken aan de middelen om het terug te erlangen indien er een geneesmiddel voor den dood bestond! Wel verre van zich te openen voor uitdrukkingen van onderwerping, kunnen mijne lippen slechts deze treurige woorden van den Profeet in zijne droefheid herhalen: »Wie zal mij die gelukkige tijden teruggeven, riep ik met hem uit, die schoone dagen mijner jeugd, waarin de Heer zelf zich scheen bezig

• te houden mij met geluk te overladen?
 • Mijn hart bedwelmd door zooveel zoetheid
 • kon aan dien toestand geen ander einde
 • zien dan dat mijns levens, en dat einde
 • stelde het zich zeer verre voor. Helaas, hoe
 • spoedig zijn die tijden vervlogen; mijn ge-
 • luk is verdwenen; het is door den wind mede
 • gevoerd zonder eenig ander spoor achter te
 • laten dan het treurigste ledig 1)."

• Waarom moet mijn geest dan den prijs
 • der kwelling kennen en mijn hart evenwel
 • weigeren er in toe te stemmen?"

Ik begrijp u; in het ongeluk dat gij onder-
 vindt, te midden der kruisen die u omrin-
 gen begeert gij met den apostel te kunnen
 zeggen dat gij uw behagen scheidt in droef-
 heid 2); gij gelooft zelfs dat die gesteltenis
 noodzakelijk is om den Heer in uwe kwel-
 lingen te verheerlijken, om de vrucht van
 zooveel lijden niet te verliezen. Maar was
 datzelfde lijden dan nutteloos voor David
 die, wel verre van in zijn ongeluk den Heer
 dank te zeggen nauwelijks er in slagen kon
 om het stilzwijgen te bewaren? *obmutui, et
 non aperui os meum*, ik heb gezwegen en
 mijnen mond niet opengedaan 3), om niet
 in klachten en gemor uit te barsten, *ut non*

1) Job 29, 36.

2) II. Corinth. 12. 3) Ps 38.

delinquam in lingua mea, opdat ik niet zondigen zoude met mijne tong 1). Zoude onze Zaligmaker kunnen ophouden ons voorbeeld, te zijn, als Hij in plaats van met dankbaarheid den kelk zijns lijdens aan te nemen, in den hof der olijven er op aandringt er van verlost te worden?

Neen, het is niet de onverschilligheid der natuur die de oorzaak is van de onderwerping in het lijden; een christen kan onderworpen zijn te midden van al den weerzin dien hij gevoelt, te midden van al de wenschen die hij voor zijne verlossing doet, te midden zelfs der middelen die hij aanwendt om daarin te slagen, wanneer hij, na tot zijn God gezegd te hebben: *verwijdert van mij dien kelk* 2), er in den grond zijns harten met zijn goddelijken Meester bijvoegt: *maar niet mijn wil maar de uwe geschiede* 3). Zelfs wanneer die onderwerping nergens anders op scheen te rusten dan op de noodzakelijkheid, die treurige gezellin van den dood, zoude zij daarom niet minder volmaakt kunnen zijn; zóó onderwierp zich ons voorbeeld; *si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua*, zoo deze

1) Ps 38.

2) Transfer calicem hunc a me. Marc. 14.

3) Non quod ego volo, sed quod tu. Marc. 14.

kelk niet kan voorbijgaan zonder dat ik hem drinke dat dan Uw wil geschiede 1).

XXXVe TOESPRAAK.

OVER DE ONDERWERPING DIE NIET VRIJWILLIG IS.

Gij vreest de verdienste van de onderwerping te verliezen omdat zij niet vrijwillig is. Het hing van mij af, zegt gij, dien kelk te aanvaarden en ik kon er niet toe besluiten. Maar zoo uwe onderwerping eene vrijwillige aanneming van uw kruis was, zoude de wil van het inwendige uwer ziel gedaan zijn; maar het is niet die wil maar de wil van God die gedaan moet worden. De aanneming kan gedwongen zijn, zij kan zoodanig zijn dat uw wil er tegen in verzet komt, dat zij er geenszins in kan toestemmen; dat is juist de gesteldheid waarin gij met Jesus tot uwen God kunt zeggen: *non mea voluntas sed tua fiat*, dat mijn wil niet geschiede maar de uwe. Hoe liefderijk is hij dus die Vader, die u niet raadpleegt in de keuze der geneesmiddelen die u nuttig kunnen zijn.

Ik moet wel mijne kwellingen verdragen, zegt gij, omdat het niet anders kan; en al-

1) Matth. 26.

dus sprekende vreest gij dat die noodzakelijkheid van te lijden uwe verdienste vermindert. Jesus sprak anders: *si non potest hic calix transire*, als die kelk niet voorbij kan gaan! Die woorden in den mond des Zaligmakers, die wel wist welke de wil zijns Vaders was, beteekenen: *dewijl die kelk niet voorbij kan gaan zonder dat ik hem drinke*: is dat niet woord voor woord hetgeen gij u zelve maar al te dikwijls verwijt te zeggen in uwe smart?

De gesteltenis die God in ons vereischt bij het dragen onzer kruisen is geheel verschillend van die welke Hij vraagt bij de vrijwillige offers van het hart: Hij wil dat de laatste vergezeld gaan met vreugde, *in omni dato hilarem fac vultum tuum*, dat elke keer dat gij geeft uw aangezicht opgeruimd zij ¹⁾, Hij wil dat men met een goed hart geve, *hilarem datorem diligit Deus*, God bemint dengene die met vreugde geeft ²⁾. Doch, de gesteldheid die door den H. Geest afgekeurd wordt in de giften van den mensch, *non ex tristitia aut ex necessitate*, niet met droefheid of uit noodzakelijkheid ³⁾ is juist die welke de aanneming vergezelden die Jesus van zijn lijden deed: *Tristis est anima mea... si non potest hic calix transire nisi*

1) Eccl. 38. 2) II Corinth. 9. 3) I.

bibam illum, fiat voluntas tua, mijne ziel is bedroefd... als die kelk niet kan voorbij gaan zonder dat ik hem drinke, dat dan uw wil geschiede. Die aanneming is voorafgegaan door de droefheid en zij is niet bevolen door de noodzakelijkheid. Laat ons dus niet die schijnbaar verhevener onderwerping zoeken, die ons bijna ongevoelig maakt voor hetgeen onaangenaam is in tegenspoed; die onderwerping is zonder een wonder van genade te verheven voor onze zwakheid, of zoo wij haar kunnen bereiken is het door een arbeid die veel moeielijker is dan zij ons nuttig zijn kan. Bewonderen wij de standvastigheid van een heiligen Andreas aan het kruis, van een heiligen Laurentius op den rooster, maar zoolang wij in den lijdenden Jesus een voorbeeld vinden dat meer onder ons bereik valt, benijden wij niet meer aan die helden hunne verheven gevoelens, verdragen wij onze ellenden, durven wij zelfs ons behagen scheppen in die ellenden die de gevoelens van ons hart gelijk maken aan die van Jesus. Als daarna ons hart zich voor andere gevoelens kan openen dan voor die, welke het in al zijne diepten overstroomd hebben, dat het dan gevoelens van dankbaarheid zijn jegens Jesus, die zich gewaardigd heeft zich met onze zwakheden te bekleeden, om ons

aan te moedigen de kwellingen te verdragen die er onafscheidelijk van zijn 1).

XXXVIe TOESPRAAK.

VERTROOSTINGEN , DIE MEN ONDERVINDT ALS MEN
ZIJNE TOEVLUCHT NEEMT TOT DE MOEDER
GODS , DE TROOSTERESSE DER BEDROEFDEN.

Het is den christen, die doordrongen is van de gevoelens van godsdienst die den waren geloovige onderscheidt, onmogelijk van tegenspoed en kwellingen te spreken zonder zijne blikken te richten naar haar wier naam alleen zoo geschikt is om zoetheid te verspreiden in het meest bedroefde hart, tot haar die bij uitstek de troosteresse der ongelukkigen is. Ach! als de mensch zich boven het stof verhief, welke waardigheid, welke voordeelen zoude hij niet vinden in den tegenspoed, waarin Jesus zijn voorbeeld en Maria zijn troost is!

Bedroefde ziel, het is niet door het aanhalen van hetgeen de heiligen ons zeggen over de zoetheden verborgen in de aanroeping van Maria, het is ook niet door het verhaal der talloze wonderen, die aan de on-

1) Hebr. 4.

gelukkigen bewezen hebben welk deel deze teedere moeder in het leed harer kinderen neemt, dat ik uwe schreden wil richten naar den troon van hare barmhartigheid. Uw geest vóór het ongeluk misschien weinig bekend met de groote waarheden der hechte godsvrucht, want zij heeft die even als de godsdienst en het geloof; uw geest, zeg ik, zoude weinig geschikt zijn zich aan die betuigingen over te geven, hoe verheven, hoe luisterrijk die ook zijn mogen. Uw geest, weinig vertrouwd met de taal der ware godsvrucht die zooveel hulp aan den vurigen Christen verschaft, is nog niet geneigd haar eene blinde hulde te brengen, alleen gesteund door de wet der voorbeelden. Gaat dan tot haar, gij allen die nog niet de zoetheden gesmaakt hebt, die men ondervindt wanneer men haar aanroept, die nog niet getracht hebt, de uitgestrektheid harer liefde te meten, die misschien vreest geen plaats meer te kunnen vinden in dat hart geheel vervuld met de liefde van Hem die voor haar de dubbele hoedanigheid vereenigt van haren Schepper en haren Zoon; gaat tot haar, om haar te volgen in al de omstandigheden waarvan het Evangelie u betreffende die goddelijke Moeder spreekt; overal zult gij haar vinden in droefheid en tranen gedompeld, of bezig met die der on-

gelukkigen af te droogen. Nauwelijks verhief God haar tot die verheven waardigheid die het voorwerp van bewondering der hemelsche geesten is, of de Zoon des Allerhoogsten, die in haren schoot komt wonen, maakt haar deelgenootte aan de smarten en verguizingen waarvan de volheid, volgens de Profeet, zijn deel op aarde zoude zijn. De heiligste der echtgenooten kan de vruchtbaarheid niet miskennen eener echtgenootte die hij maagd moest gelooven, en wier deugd haar in zijne oogen de heiligste der maagden moest doen zijn; en, ondanks den eerbied dien zij hem inboezemt is zij, zonder een wonder des hemels, op het punt als eene schuldige vrouw van hem verlaten te worden. Haar Zoon, het voorwerp harer aanbidding en harer teederheid is nauwelijks geboren, of zij moet, om Hem te onttrekken aan de vervolgingen van een tyran, die stroomen onschuldig bloed doet vergieten om Hem te bereiken, de vlucht nemen, en eene vlucht vergezeld van de twee meest geschikte omstandigheden om de moeielijkheid er van te vermeerderen, namelijk van de armoede en de strengheid van het jaargetijde. Als het Evangelie ons haar in den Tempel voorstelt, is het om er haren Zoon voor der menschen heil op te offeren; zij is te Cana, niet om de vreugde van het feest te zoeken, maar om zich be-

zig te houden met de behoeften van hen die er haar roepen, om te voorzien in hetgeen voor hen eene kwelling kon zijn en van haren Zoon een eerste wonder te verkrijgen. Ach! als Maria zich reeds van toen af met de kwellingen van anderen bezig hield, wat zal zij dan doen voor ons die tot hare kinderen verklaard zijn? Voor ons wier aanneming bezegeld is met het bloed van haren welbeminden Zoon? Neen, op de Calvarieberg, aan de voeten van den Zoon Gods stervende aan het kruis, vergeet zij hare kinderen niet: dáár is het dat zij wezenlijk hunne moeder wordt, dat zij hen baart, onder de snijdendste zielesmartten, onder de benauwdheden van de vreeselijksten doodstrijd.

Hoe goed heeft God de diepe kennis geopenbaard, die Hij heeft van het hart Zijns schepsels door hem de moeder van Zijn Zoon tot beschermster en moeder zelfs in het ongeluk te geven. Oneindig groot, en oneindig gelukkig uit zichzelf wist de Schepper hoezeer de onmetelijke afstand, die Hem van den mensch scheidt, dezen laatsten van zijn Heer moest verwijderen; Hij wist hoezeer het menscheijk hart door eene menigte ongelukken vernederd, de moeyelijkheid zou moeten gevoelen van tot die bron van geluk te naderen; Hij wist hoezeer alles wat niet tot den bedroefden mensch de taal der droef-

heid spreekt, hem tot last is in zijn smartelijken toestand. Om den mensch aan zich te binden, wordt God mensch en man van smarten; uit vrees dat zijne goddelijkheid, verborgen in den Zoon des menschen, nog den sterveling zou kunnen afschrikken, kiest Hij zich eene moeder onder de eenvoudige schepselen, en zij is het, die Hij hen voorstelt als hunne toevlucht, als hunne troosteresse; zij is het, die Hij aanstelt als tolk van hunne tranen en behoeften. God, de God-Mensch, de moeder van den God-Mensch en de mensch vormen aldus eene keten, waarvan elke schakel liefde is: liefde van God voor Zijn Zoon, liefde van een zoon voor zijne moeder, teederheid van eene moeder voor de kinderen, die haar hart heeft aangenomen, en in die goddelijke moeder, door wie wij tot God gaan, wil Hij dat alles tot den ongelukkige de taal van het vertrouwen spreekt; dat aan den voet des altaars nedergeknield, het bedroefde hart in haar de mededoogende eenvoudigheid der jeugdige Maagd, en de meer gevoelige en geoefende teederheid der moeder ziet.

Dat hij, die in zijne droefheid vreezen zoude die goede en teedere moeder aan te roepen, zoo hij kan, het hart van Maria binnentrede, als zij voor hem haren beminden Zoon aan de goddelijke Rechtvaardigheid

opoffert, en dat hij dan tot zichzelf zegge: hoe zoude zij, die haren welbeminden Zoon niet gespaard, maar Hem voor mij overgeleverd heeft, niet geneigd zijn mij alles te verleen wat van haar afhangt? mij alles te doen bekomen wat mij noodig is? 1) Hoe zoude zij doof zijn voor de kreten mijner smart, zij die, voordat ik die nog kon slaken, door de smartelijkste der opofferingen het recht verkregen had mij haren zoon te noemen, en mij met de teederheid eener moeder te beminnen? Hoe zoude zij mijne kwalen zonder geneesmiddel en mij zonder troost laten, zij, die zich zelve de moeder der heilige hoop, de moeder der schoone liefde noemt? 2)

Als er in dat van liefde voor de menschen vlamme hart eene bijzondere plaats is voor eenig schepsel, twijfel er niet aan, bedroefde ziel, zij behoort u. Bij de grooten der wereld verzekert men het welslagen eener aanbeveling door de rijkdommen van hem, die aanbevolen wordt, de grootheid zijner ziel, zijne beminnelijkheid, het aangename van zijn voorkomen te verheffen; dit komt daar van daan dat zij, daar hunne grootheid slechts geleend is, de glans er van niet op anderen kunnen doen terugstralen zonder

1) Rom. 8.

2) Eccl. 24.

zichzelveu te verarmen, en hunne bescherming wil zich slechts dáár doen gevoelen, waar dezelfde hoedanigheden hen wederzijdse bescherming en voordeel verzekeren. De titels, die ons bij Maria aanbevelingswaardig maken, zijn geheel verschillend van die der wereld; de ellende moet de plaats innemen der rijkdommen, de ontmoediging en blootheid, die der grootheid van ziel, de droefheid en het ongeluk die van het beminnelijke en aangename. O, heiligste der schepselen, aldus roept haar de Kerk dagelijks aan bij het einde harer morgen- en avondgetijden, terwijl zij de uitdrukking bezigt van een harer grootste Leeraars ¹⁾, kom de ellendigen te hulp, wees de steun der kleinmoedigen, vertroost hen die weenen. *Sancta Maria, succurre miseris, juva pusillanimes, refouve flebiles* ²⁾.

Ziedaar uwen toestand, zij besluit in zich de titels die u hare bescherming verzekeren; door uw ongeluk, door uwe smarten wordt gij dierbaarder aan Maria, die in u de gelijkenis met haren Jezus vindt; gij zijt voor haar een voorwerp van voorliefde; zoo werd een jonge onbekende dierbaar aan Raguel door de gelijkenis zijner trekken met die van Tobias zijn vriend, en door hem

1) De H. Aug. Serm. 18 de Is.

met de grootste teederheid ontvangen nog voor dat hij vernomen had dat die onbekende de zoon zijns vriends was.

XXXVIIe TOESPRAAK.

OVER DE TROOST DIE MEN VINDT IN HET BIJSTAAN
DER ONGELUKKIGEN.

Na uwen geest verheven te hebben tot Hem voor wien geen tijd bestaat, tot Hem wiens genegenheden eeuwig zijn zooals Hij zelf eeuwig is, zal ik denzelven niet weder terug trachten te brengen op de aarde, noch in den maalstroom van een aan wisselvalligheden en veranderingen onderworpen wereld. De menschelijke troosters mogen beproeven de droefheid te scheiden van het ongeluk waardoor zij veroorzaakt wordt, te spreken over een geneesmiddel of eindpaal der tranen, terwijl er geen geneesmiddel, geen einde is voor de smart veroorzaakt door het verlies dat wij geleden hebben. Maar er is een andere balsem die ik uw hart aanbied, zij zal de wonden niet doen sluiten, ik weet hoe dierbaar u die zijn, maar zij zal slechts het al te snijdende er van verzachten. Die balsem is de weldadigheid jegens uwe ongelukkige medebroeders, de weldadigheid, de oudste

dochter der liefde door welke wij eeniger mate gelijk worden aan den God-Mensch van wien geschreven staat: *pertransiit benefaciendo*. Hij ging weldoende rond 1). De voldoening die er uit voortvloeit is onbekend aan den rijke, aan den gelukkige die, wanneer hij hoort spreken van de behoeften der armen, hen in zijnen geest rangschikt onder die ingebeelde behoeften die haren oorsprong hebben in zijne ondeugden en weelde; zijne ziel daardoor bijna altijd ontoegankelijk voor het denkbeeld van de ware ellende is evenzeer ontoegankelijk voor de ware gevoeligheid; neen, het is in de oogen der ongelukkigen dat die voldoening, die men smaakt door het bijstaan der ongelukkigen, waarde heeft.

Door eene treurige ondervinding geoeffend in de kennis van het ongeluk, zal uwe ziel veel beter de waarde gevoelen van den bijstand die de indrukken er van in anderen verwijderd of vermindert. Het is in de door ellende en lijden bewoonde hut dat voor u genoegens verborgen zijn waarmede die van de grooten dezer wereld niet te vergelijken zijn; het is bij die ongelukkige moeder, die door het gebrek aan een melk die haar kind moest voeden, het slechts met tranen kan antwoorden, welke tranen op wreede wijze

1) Act. 10.

de onschuldige lippen bedriegen die door den honger op elkander geperst worden; het is in den boezem eener familie wier tranen en klachten voortaan de eenige hulpmiddelen zijn, middelen voor de kinderen om brood te vragen, middelen van een vader om zich eene weigering te besparen die hem het hart zou verscheuren.

God, die zelf de zorg op zich neemt om de kleine vogelen te voeden die zijne hulp inroepen 1), heeft den mensch de genoegens willen afstaan welke die zorg vergezellen wanneer zij een redelijk wezen betreft. In zijne weldadigheid heeft Hij den rijke het middel willen laten zijn Schepper te gelijken, even als den arme door zijne ellende; en terwijl het geloof u in den arme uwen Zaligmaker doet zien, die al wat men aan zijn lijdenden broeder doet beschouwt als aan zich zelve gedaan, doet de dankbaarheid in u het afbeeldsel van God zien, wanneer de arme ziet dat gij in den naam der Godheid de bede verhoort waardoor hij van zijne kindschheid af geleerd heeft aan God het dagelijksch brood te vragen. O! hoe kostbaar zijn dan voor het bedroefde hart de zegeningen van die moeder wier kind een nieuw leven ontvangt door de hulp die uwe

1) Ps. 146.

hand het verschaft, de gebeden welke door dien vader voor zijn weldoener ten hemel opgezonden worden, als hij nogmaals met het brood dat gij hem geeft den honger der onschuldigen kan stillen. Hoe dikwijls hebben de oogen die aan de tranen der smart gewoon waren geen tranen van blijdschap gestort bij het zien van zulk een aandoenlijk schouwspel! Hoe roerend zijn de liefkozingsen van een wees die, van zijne ouders beroofd op een leeftijd waarin hij nog slechts door onverstaanbare klanken zijne behoefte kan aanduiden, andere armen vindt die hem ontvangen, en met u nog de zoetheden kan smaken van de kinderliefde die zijn onschuldig hart op aarde niet meer moest kennen. Er zijn dus, zult gij dan zeggen als gij aan uwe knieën onschuldige schepselen ziet die van vreugde en dankbaarheid weenen, er zijn dus wezens die ik aan het ongeluk kan onttrekken, aan wie ik die vreugde kan terug geven wier bron voor mij verdroogd is. Hen verlatende zult gij uw behagen scheppen in de vergelijking van de uitgestrektheid van uw ongeluk, waarvoor geen geneesmiddel meer is, met het ongeluk dat gij hebt doen ophouden, en terwijl uwe droefheid zich voedt met het denkbeeld van het verschil tusschen beide, verkrijgt het geluk dat gij aan de ongelukkigen verschaft

in uwe oogen nieuwe waarde. Bedroefde ziel, zoek in den schoot Gods den waren, duurzamen troost der godsdienst, verhef uwengeest tot Hem: maar, wanneer gij, door uwe zwakheid genoodzaakt u neder te buigen, eene plaats zoekt om te rusten, dat die rustplaats dan de woning der armoede en des lijdens zij. Uw hart, tot dan toe ontoegankelijk voor elk ander gevoel dan dat der droefheid, zal zich nog voor de vreugde kunnen openen, en het zal nog twee voorwerpen vinden die waardig zijn het gedurende het overige zijns levens te vervullen, namelijk: God en de ongelukkigen, die door Hem aan uwe zorgen zijn toevertrouwd.

